

1. Ag. Hunny articulus
 de trinitate. Francofur-
 ti, 1584
 2. ejusdem yrttung der
 Däiff. Visitations
 articul. Witten-
 berg, 1600

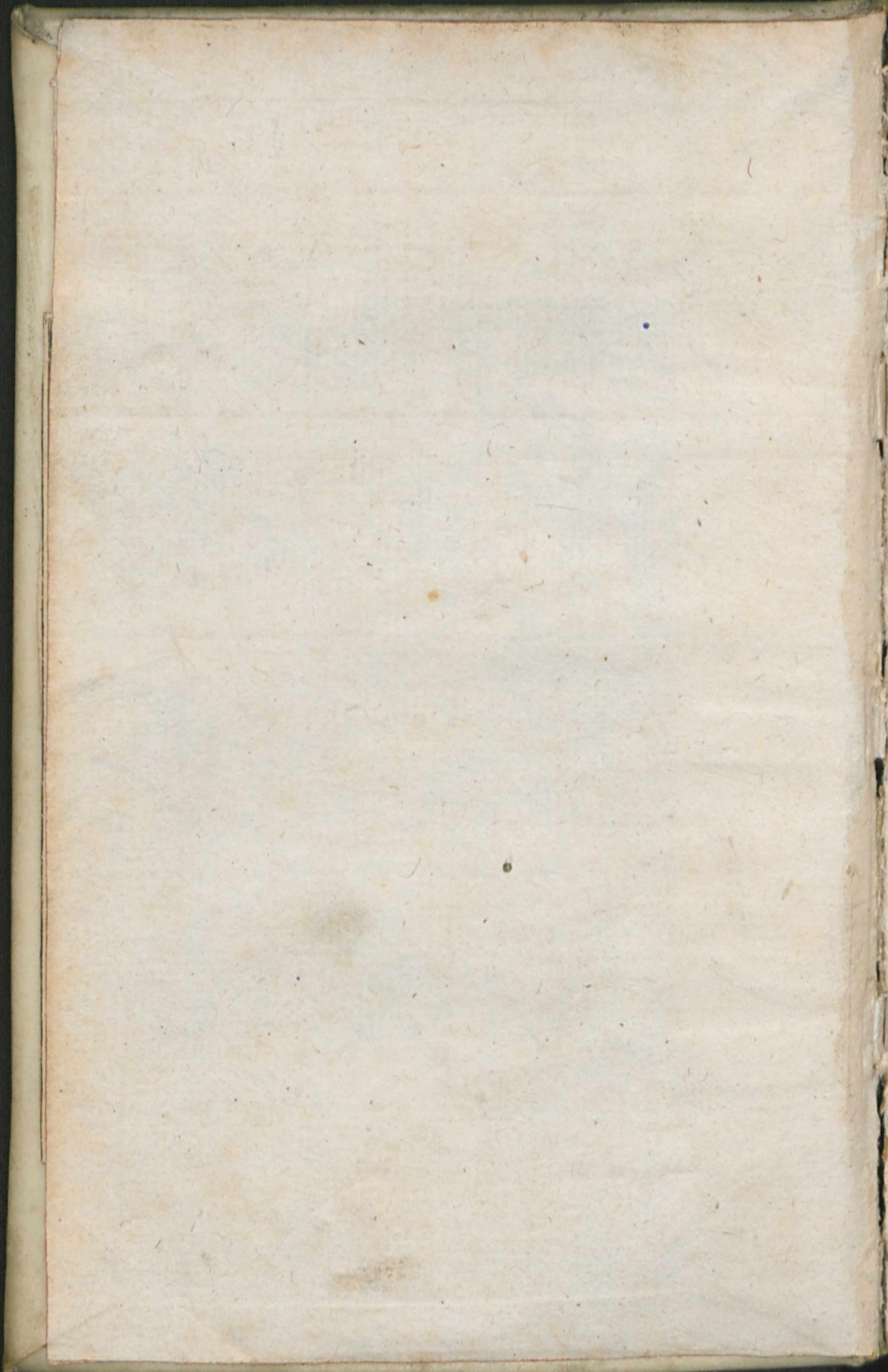
3. ejusdem, Calvinus
 judaizans.
 Wittenberg, 1573.

Am

oo *[Handwritten signature]*

ten
10

CALVINVS
IUDAIZANS,

Hoc est:

IUDAICÆ GLOSSÆ
ET CORRVPTELE, QVIBVS

IOHANNES CALVINVS illustrissima
 Scripturæ sacræ loca & Testimonia, de
 gloriosa Trinitate, Deitate CHRISTI, &
 Spiritus sancti, cum primis autem vaticinia
 Prophetarum de Adventu Messiaë, nativi-
 tate eius, passione, resurrectione, ascensio-
 ne in cœlos & sessione ad dextram Dei,
 detestandum in modum corrup-
 pere non exhorruit.

Addita est corruptelarum confutatio.

per

ÆGIDIUM HVNNIVM,
 Sacræ Theologiæ Doctorem & Professore
 in Academia VVitebergeni.

VVITEBERGÆ,

Ex Typographia Matthæi VVelaci.

ANNO M. D. XCIII.

3

CAJVMVS
LVDASANS

Hoc est

LVDALICE GLOSSA

ET

EXPLANATIONES

IN

LIBRO

DE

ANATOMIA

ET

PHYSIOLOGIA

AVICENNAE

OLDIVMVS

IN

LIBRO

DE

VITAE

ET

PHYSIOLOGIA

3
DEDICATORIA
EPISTOLA.

Cui dono lepidum novum libellum,
Calvini oppositum strophis nefandis?
Paræo tibi, namque tu solebas
Calvini esse aliquid putare nugas.

M Irabere fortasse, mi Paræe,
quæ fiat, quod cum nullus
mihi tecum hætenus in-
tercesserit usus aut neces-
sitas: non dubitârim, tibi haud du-
biè in corrigendis Biblijs, asserendisq;
Calvinistarum ineptiarum quisqui-
lij & offutij, alijsq; generis & farine
huius laboribus occupatissimo homini
mea hac Epistola dedicatoria, intem-
pestivè forsân, obstrepere. Atque ego
sanè, si confieri votuisset ulla ratione,
præoptassem & tibi parcere, & me
ipsum hoc scribendi labore sublevare.
Verùm ut varia nonnunquam inci-
dunt, quæ aliquem suum institutum te-
nere non sinunt: ita tua in me scri-
pturiendi protervia (ignosce quæso

A 2 vocæ

voci duriori) mihi quandam necessi-
tatem imposuit ad tuas criminatio-
nes & maledicta respondendi.

Lecta enim mihi est prefatio tua,
prefatio, inquam, aurea illa, quam
parti explicationum Catecheticarum
Zacharie Ursini Silesii, Sympatriotæ
tui, quartæ præfigendam esse putasti.
In ea tu me ob præfationem in tracta-
tum meum de Trinitate annumeras
his, qui συκοφαντικὰς, scriptiones e-
vulgent, meq; præter meritum accus-
sas, quòd Calvinò Arianismi crimen
impegerim. At tu fortè præ sacris la-
boribus tuis emendationis Bibliorum,
ad epilogum præfationis meæ legendo
„ pervenire non potuisti, ubi sic scribo:
„ Non accuso Calvinum, Arianismi, si-
„ cut Græbius impudenti ore me imme-
„ rentem teterrimæ huius hereseos ac-
„ cusavit. Dico autem ansam præberi,
„ viam sterni, fenestram aperiri, fun-
„ damenta poni Ariane impietatis, di-
„ co quendam parari transitum, tot scri-
pturæ sacre testimonijs ceu præsidijs
atque

atq; propugnaculis Christianorum concussis & everfis &c. Verum ut ut res habeat, omninò accusationi tue, nullo cerzè mansuetudinis vel charitatis spiritu tincta, (ut tu à nobis flagitas) sed atro virulentia sale perfusa, ac venenatis maledicentia aculeis infesta (ut tua tibi verba reponam) visum est presentem hunc libellum apologeticum opponere, & Ecclesie DEI ad oculum demonstrare, me confodiendo Calvinii glossas impias, quibus aliquàm multis scripturae locis æternam Deitatem Christi confirmantibus caliginem Iudaicam offundere non reformidavit, nullam prorsus intulisse iniuriam, sed (proh dolor & pudor) nimis esse verum, quòd scripturas sacras ad suam & aliorum perniciem tetricis corruptelis à genuino sensu horribiliter aliò detorsit, ut Petrus de hoc hominum genere loquitur. Et ut tibi (si docilis & sanabilis es) pleniorẽ huiusce rei fidem faciam: en adiungam plura testimonia, quæ Calvinus

A 3 ille,

ille, tuus (non meus) πρῶταχθ, ad
 perfidiam Iudaica infidelitatis, Arias
 neq; impietatis retūdenda strophis suis
 hebetavit, inutiliaq; reddidit. Et ne
 quid ad plenissimam tantæ rei proba-
 tionem deesse videatur: libet eas in-
 super addere corruptelas, quibus illu-
 strissima vaticinia Prophetarum de
 Messia Iudaicis perversionibus invol-
 vit, & non modò Scriptorum Eccle-
 siasticorum veterum & recentium pi-
 as interpretationes altissimè despexit
 & irrisit, sed in nonnullis ipsorummet
 Evangelistarum Apostolorumq; sacro-
 sanctis explanationes nequiter eludere
 non est reveritus. Quod ni ad oculū de-
 monstravero, precipuè ubi ad illa qua
 dixi, vaticinia prophetarū devenero:
 nolim ego mihi ulla unquam in re post-
 hac fidem adhiberi. Caterū ut ordi-
 nem quendam teneamus: primò ea
 producemus scripture sacre testimo-
 nia, quæ explanationem summorum
 capitum doctrine cœlestis de Deo uno
 & trino, deq; Veritate æterna Christi &
 Spiriti

I V D A I Z A N S.

Spiritus sancti continent: visuri, quomodo haec stropharum suarum spinis intricaverit Calvinus. Dehinc examinabimus sanctorum Prophetarum oracula de Messia: quo pacto haec in fraudem Christianae religionis adulterarit, ut omnem ad probandum vim atq; valorem amittant penitus, quamdiu glossemata illa putantur esse vero consentanea.

C A P V T P R I V S.

Duo autem sibi sumpsit Pareus diluenda crimina (ut ipse appellat) ex quibus caetera iudicari posse homo rerū istarum rudis & imperitus autumat. Quorum prius ex voce Elohim Gen. 1. Posterius ex sermone matris nostrae Evae petitur. Haec duo, quia maximè idonea putavit, quae quoquo modo eluderentur; ex illo cumulo & acervo praereliquis attingere voluit. caetera quàm sicco pede suspensq; gradu praeterit? quā nihil habet, quod vel ad
A 4 Specimens

speciem saltem excipiat, excuset, aut respondeat?

Age verò, mi Paræ, retexamus initio ea, quæ tibi visum est sub tuæ Prefationis incudem revocare. Ad Trinitatis arcanum contra perfidas eius hostes Indeos pertinere censent Christiani scriptores, ipsum Dei nomen Elohim, Dij, plurali numero non obscure, nec sine ratione positum, quando Moses in vestibulo suæ propheticae scriptio- nis ait: Creavit Dij; idemq; dehinc in omni scriptura frequentissimè repetitur. Quod piÿ interpretes, prisci pariter ac neoterici, symbolum mysterij adorandæ Trinitatis esse confirmant, ut verbum quidem singularis numeri essentie unitatem, nomen autem numeri pluralis personarum in Deo pluralitatem ostendat. Nec sanè, cur de Deo loquantur sacre literæ vocabulo isto pluralis numeri, causa ulla facile dari potest, præter hanc de qua loquimur personarum in sacra Triade pluralitatem, præsertim cum nomen illud
alias

I V D A I Z A N S.

aliàs singulari numero non desti-
tuatur, ut in plurali ex defectu singu-
laris numeri, poni necesse sit. Ipsum
namq; thema אלהים legitur expressum
Psalmo 114. Hoc adversus reprobam
gentem infidelium Iudæorum utiliter
iuxtà & tempestivè monent Christia-
ne Ecclesie Scriptores, ut eos ex ipsa
ea lingua convincant, cuius cog-
nitione maximè adversum nos superbi-
unt.

Quid verò Calvinus? eximius ille
(si Dñs placet) servus Dei, ut ipsum
Pareus vocitat? Is ex transmarina
sue sapientiæ tripode sententiam con-
tra nos pro Iudæis pronuncians, ita su-
per ea Prophete Mosis verba cōmenta-
tur: Habetur apud Mosē אלהים no-
men pluralis numeri; unde colligere
solent, hic in Deo notari tres perso-
nas. Sed quia parum solida MIHI vi-
detur tantæ rei probatio, ego in voce
non insistam. Quin potius monendi
sunt lectores, ut sibi à VIOLEN-
TIS eiusmodi glossis caveant. Quid

verò? Num hæ violentæ glossæ sunt, quas ipse textus Mosaicus ostendit esse genuinas? Equidem quinam sint illi Elohim, Moses ipse declarat, dum Deum patrem, eiusq; λόγος, per quem creat omnia, & Spiritum sanctum, creatæ moli aqueæ virtute sua incubantem, rerum omnium opificem introducit. Quòd si nobis, ò Paræ, minus fidem habes, vade & sciscitare ex Zanchio gregali tuo, quem tu in classem fidelium Dei servorum reponis, cuius liber de tribus Elohim perspicuum dicet testimonium, sitne glossa tam violenta, si verbum, Elohim, de personis adorandæ τριάδος exponatur, ut Calvinus ille tuus autumat, ideoq; servos Christi verè fideles tam odiosè carpit & exagitat?

Quòd verò nomen illud, Elohim, interdum uni singulatim personæ tribuitur, petitur huiusce quoq; rei ratio non aliunde, quàm ex illo beate Trinitatis arcano. Pater Elohim dicitur, quia non solitariè Deus est sine filio,
Spiri-

Spirituq; sancto, sed unâ cum his, a deo-
que in Trinitate Deus est: ita ut vox
Elohim in hoc quoq; personali signifi-
catu respectum mutuum illum plurali-
temq; divinarum hypostase^{on} invol-
vat. Vnde fit, ut πρῶτως personis simul
iunctis, secundariò autem personis
singulis exposito iam sensu atque mo-
do attribuat.

Quod subdis, Paræ: si tam firmum
& tam evidens hoc est Trinitatis ar-
gumentum, cur Prefator ille (Hunni-
um notat) in tractatu suo de Trinitate
illud primo loco non posuit? C V R T O-
T V M O M I S I T? Respondet Hunni-
us: cur tu, Paræ, vel præ supina socor-
dia & negligentia non prius tracta-
tum ipsum perlustrasti, ut dispiceres,
sit nè illud orissum (ut tu fingis) vel
non? Etenim ut tandem aliquando e-
vigiles, & maiorem posthac in scri-
bendo cautionem adhibeas: iubeo te
inspicere paginam primæ editionis 69.
tum editionis secundæ paginam 68.
ubi sic legitur. Qu. Proba, quòd in
una

„ una simplici Deitate plures sint, quam
 „ una, personæ? Resp. Hoc mysteri-
 „ um in veteri & novo Testamento re-
 „ velavit Deus. Atq; hoc testantur uni-
 „ versa ea dicta, quibus Deus אלהים
 „ hoc est, Dij in plurali numero nuncu-
 „ patur. Imò post hæc diluuntur in edi-
 „ tione mei Tractatus posteriore, ea quæ
 „ Iudei contra hoc argumentum nobis
 „ obiectant: solvitur & sophisma Cal-
 „ vini de voce Elohim etiam singulis
 „ personis attributa. Hæc cum lucidissi-
 „ mè posita in meo libello reperiantur, tu
 „ Paræ, nihilominus in scenam orbis
 „ Christiani prodire audes, tam crassis
 „ & spissis commentis, ut scriptites, id
 „ argumentum in meo tractatu totum
 „ esse omissum? O te hominem supine
 „ negligentie, si non inspecto exemplari
 „ tam audacter pronuncias: extreme
 „ vero malitie & impudentie, si vidisti
 „ à me disertè positū esse id, quod in meo
 „ libro totum omissum esse per mendacis-
 „ um sexcentos pedes spissum & crassum
 „ fingere non erubescis. Tametsi quic-
 „ quid

quid hac in re scripsisti errans, in humaniorem illam partem, quæ desidiæ est, interpretari malo, quàm in hanc deteriorem rapere, quæ malitiæ tuæ & enormis impudentiæ foret.

Verùm progredere mecum, & amplius dispice, quàm probè in sequentibus rem administra veris. Obieci & illud, quod mater nostra Eva, suscepto Carno, dixisse memoratur: Possedi virum Iehovam. Ex quo Christiani interpretes coniecturam faciunt, ipsam scivisse, Messiam futurum esse verum Deum. Id verò dixi Calvino displicere, cui sine omni ratione, adeoque etiam contra Hebraici textus veritatem plus arriserit Dativus (Domino) qui in Hebreo non reperitur, quàm Accusativus, qui expressè in textu positus nonnullum alium sensum gignat, quàm quod Eva (licet in individuo decepta) Messiam, quem se iam putabat in lucem edidisse, iudicavit futurum esse verum Iehovam.

Contra hoc Pareus obtendit quidem

dem versionem 70. Interpretum, Thargum item. Sed tantisper nihil proficit, quoad demonstret, articulum עַל voci prepositum esse alterius quam accusativi notam. Et quod Lutheri versionem obtendit, qui anno 45. verterit: עַל מִן דָּם יְהוָה : à Domino: principio respondetur, Paræum ita tractasse Divi Lutheri Biblia, ut haud abs re dubitem, sitne ei quicquam habendum fidei, nisi quod oculorum sensui exposuerit. Deinde si credamus ei, unde nos certiores reddet, esse Lutheri potius verba, quam prepositionem germanicam (vom) per typographicum $\sigma\phi\alpha\lambda\mu\alpha$, quod fieri per facile potuit, irrepsisse? Tertio si testatum fecerit, ipsius esse Lutheri, negare tamen non valebit, penitus inspectis hebrais fontibus id esse emendatum. Denique aliud quoque meminere esse Paræus, si quis sententiam aliquam proponat simpliciter, salvo relicto aliorum iudicio, aliud verò esse, si Calvinus suam, quæ veritati hebraeae lingua consona non est, ita po-

bat

nat, ut secus sentientes, & propius ad fontes Hebraeos accedentes carpat & suggillet.

Tertiò dictum & ostensum est in prefatione mea, ex eo, quod Gen. 19. habet Moses: pluit Iehova à Iehova, rectissime adstruxisse Christianos argumentum probanda Trinitatis, quod nimirum in Deo plures sint persone, siquidem experisset Iehova à Iehova, Dominus à Domino pluisse sulphur & ignem asseratur. Dixi & dico, Calvinum hoc abnegando causam agere Iudeorum contra Christianos interpretes, haud aliter ac si à Iudeis hanc ad rem stipendio conductus sit. Ad id respondendum erat, Parae, sed respondes ac dicis nihil. Ut verò illa petulantia Calvinum luculentius omnibus pateat, repetere huc placet ipsius Iudaicam glossam, quae sic habet: Quod veteres Christi divinitatem hoc testimonio probare conati sunt, MINIME FIRMMUM est, ac SINE CAUSA meo iudicio TUMULTVANTVR, QVI

QUI ACRIUS IVDÆOS
 EXAGITANT, quia non ad-
 mittant tale probationis genus. Fa-
 teor quidem, Deum semper agere per
 manum filij sui, ac tam memorabili
 vindictæ exemplo filium præfuisse
 non dubito, sed parum solidè ratio-
 cinari DICO, qui plures inde per-
 sonas eliciunt, cum Moſis conſilium
 fuerit, lectorum oculos ad ſpectan-
 dam Dei manum erigere & acuere.
*Hæc ille. At ipſa emphatica repetitio
 nominis Iehova inſallibiliter docet,
 plures notari perſonas, ipſeſq; verborum
 ſonus (pluit iehova à iehova) hoc ci-
 tra ullam altiorem ratiocinationem
 utrò denunciat. Nunquam igitur in
 æternum excuſari poterit hæc audacia
 Calvinii, qua inſurgit adverſus affer-
 tores ſacroſanctæ Trinitatis, & ſine
 cauſa illos adverſus Iudeos tumultua-
 ri ſcriptitat.*

*Obieci quarto loco, id quod Moſes
 ſcribit Gen. 35. Iacobum edificantem
 altare (non angelis, quibus altaria
 nec*

nec dicantur nec extruuntur, sed Deo) appellasse locum illum Bethel, id est, domum Dei, assignata ratione Etymologica siue nominis, quia apparuerint ad illum D I I. Quod evincenda contra reprobos Iudeos doctrine de Trinitate non obscurum testimonium est: praesertim cum non tantum nomen, Elohim, numero plurali sit positum, sed etiam verbum adiunctum (apparuerunt) eodem numero usurpatum reperiat. Idque cum Interpretes Christiani eò referant: Calvinus tamen, ut altius sapiat, ab eis palàm dissidet, & de Angelis exponit. Verba eius sunt haec: Adde, quod Iacob continuum fidei suae tenorem ostendit, ex quo DEVS se illi manifestare coeperat, quia hoc sibi proponit, quòd Angeli apparuerint. Nam cum pluralis sit verbi numerus, de Angelis libenter interpretor. Quam Calvinus glossam, ut à σὺς ατορ textus ipse Sole meridiano clariùs refellit. Siquidem negari non potest, Iacobum denominasse locum illum

B lum

lum Bethel, eò quod apparuerint ibi Elohim. Absurdum autem, referre rationem nominis Bethel (quod domum DEI denotat) ad creaturas, quasi: videlicet angelis locum illum sanctificarit, Angelis altare ibi extruxerit, & propter angelos eum locum domū Dei vocarit: quod citra idololatriæ crimen facere non potuisset: sed quia necessario fatendum est, uni soli DEO à Iacobo honorem illum esse habitum: luculenter apparet, immeritò Calvinum hoc testimonium, probanda contra Iudeos sacrosanctæ Trinitatis, glossa futili sua enervare.

Quod attinet locum illustrem Psalmi 2. Filius meus es Tu, ego hodie genui te: nullo colore vel probabiliter saltem excusari potest impium Calvinum glossèma, referentis hæc primò & secundum literam ad Davidem, secundariò verò demum, & sub typi duntaxat ratione ad Christum: idq; contra Sanctorum Apostolorum authenticam exegesin. Etenim de Christo hæc unice
intelli

intelligenda esse, indubius testis & interpres est Paulus Actor. 13. nec non Autor Epistolæ ad Hebræos cap. primo & quinto. Discipuli quoque primitivæ Ecclesiæ in Actis Psalmum hunc de Christo unanimiter exponunt, & Davidem ibi prædixisse confirmant uno ore, quomodo adversus sanctum Filium Dei, Iesum insurrecturi sint Herodes & Pontius Pilatus, cum gentibus & populis Israel. Qua ergo, non dicam mente, sed fronte, ausus est Calvinus hæc (Filius meus es Tu, Ego hodie genui te) contra mentem Davidis, contraque Canonicam sanctorum Apostolorum & Apostolicæ Ecclesiæ interpretationem adaptare Davidi? Sic enim Calvinus: Filius meus es. Posuit quidem David regij iuris intuitu censerî Dei Filius, quemadmodum scimus, Principes, eò quòd præ alijs excellent, tam DEOS, quàm DEI filios vocari. Sed hîc DEVS singulari elogio D A V I D E M ornans, eum non modò supra cunctos mortales,

B 2

les,

*Apostolus
vero, o Cal
vine, de
Davide ne
grij quide
illic, sed de
solo eterno
filio Dei.*

les, sed etiam supra Angelos extollit. Quod prudenter expendit Apostolus ad Hebræos, cap. i. v. 5. dum hoc nulli unquam Angelo fuisse dictum admonet. Quamvis enim Angelis inferior esset David, quatenus tamen gestavit Christi personam, meritò illis longè præfertur. Sciamus ergò, hîc Dei Filium, non unum quempiam ex multis, sed unigenitum designari, ut solus in cælo & in terra emineat. Quòd autem DEVS se illum genuisse pronunciat, referri debet ad hominum sensum vel noticiam. David enim genitus à DEO fuit, dum clarè apparuit eius electio. Itaque ad verbum (Hodie) tempus illius demonstrationis notat: quia postquam innotuit, creatum divinitus fuisse Regem, prodîit tanquam nuper à Deo genitus: quia hominî privato tantus honor haberi non poterat. Eadem in Christo quoque relatio tenenda est, Non enim genitus dicitur, nisi quatenus Pater filium suum esse TESTA-
TVS

TV S E S T. Scio, locum hunc de æterna Christi generatione à multis fuisse expositum, qui & in adverbio, Hodiè, **A R G V T E** Philosophati sunt, ac si perpetuum actum extra tempus notaret. Sed huius vaticiniij fidelior ac magis idoneus interpret est Paulus, qui Act. cap. 13. e. 33. ad illam, quam dixi, cœlestis Christi gloriæ demonstrationem nos revocat. Genitus ergo fuisse dicitur, non ut Filius **D E I** esse, quo ad se inciperet, sed ut talis patef. eret mundo. Deniq; hæc genitura **N O N D E M V T V O P A T R I S E T F I L I I R E S P E C T V** intelligi debet, sed **T A N T V M** significat, eum qui fuerat ab initio absconditus in arcano Patris sinu, & obscure deinde sub lege adumbratus, ex quo prodijt cum claris insignibus, cognitum fuisse **F i l i u m D E I**: sicut etiam dicitur Iohannis 1. b. 14. conspeximus gloriam eius, tanquam unigeniti Filij.

Vides hic, optime lector, augustis-

B 3

simum

simum hunc locum (Filius &c.) de quo Epistola ad Hebræos ait: cui dixit unquam Angelorum, Filius meus es tu, ego hodie genui te, audere infelicem istum paraphrasten de Davide exponere: cum ne quidem Angelis cælorum, nedum Davidi competat. Quod enim garrît, Davidem ipsum præferri Angelis, eò quod personam Christi gesserit, id est, quod fuerit typus & figura Christi, ut hinc expeditum det, cur David præ angelis appelletur filius Dei: facit nã, intelligẽdo ut nihil intelligat.

Nonne enim hoc pacto & serpens aeneus ille olim in deserto suspensus, quia typum evidentissimum gessit passionis Christi, esset angelis excellentior? imò ipse etiam bruta pecudes, quæ olim Christi passionem in sacrificijs representabant. Impium igitur & verè Iudaicum est, sublimem illam ex Deo generationem, de qua Psalmus disserit, referre ad Davidem. Estq; singularis audaciæ, Christianos interpretes, qui hæc de æterna Filij genitura, mutuoq;

mutuoq; Patris & Filij respectu intel-
ligunt, ita petulanter vellicare & suga-
gillare, cum quidem, ut ostensum est,
per latus illorum confodiatur ipsa scri-
ptura Apostolica. Hoc verò, mi Paræ,
non faciunt eximij servi D E I, qua-
lem tu Calvinum deprecas.

Neg; nostre expositioni tantillum
adversatur Apostoli Pauli locus in A-
ctis cap. 13. sed eidem potius aperte
suffragatur. Quod enim ex hoc Psal-
mi versiculo Paulus Christi resurre-
xerit evincit: hoc ipso persone resur-
gentis aeternam Deitatem verbis Psal-
mi celebratam, ut fundamentum sue
probationis presupponit. Ob hoc ipsum
enim (quod persona hæc, cuius caro, ex
mortuis resurgens, personaliter est
propria, est unigenitus D E I Filius, ho-
diè in aeternitate genit) impossibile est,
ut caro eius vel corruptione subeat, vel
in morte detineatur. Quem in modum et-
iam Divus Athanasius de Incarnatione
verbi eiusq; corporali ad nos adventus
ut & de passione n. oliveto: nec non

Divus Cyrillus ad Theodosium, ex a-
ternitate personæ τὸ λόγος necessitatem
resurrectionis ipsius secundum carnem
ἐὰν ἀμωτιῶς inferunt & concludunt.

Porro præfatione illa mea iugu-
lavi etiam pudendam corruptelam
versiculi Psalmi 33. Verbo Domini cæ-
li firmati sunt, & Spiritu oris eius o-
mnis exercitus eorum. Quod aliàs tam
illustre est Trinitatis testimonium,
quale ferè nullum extat in universa
veteris Testamenti scriptura Prophe-
tica, utpote in quo notanter ad eò per-
sonæ singulæ ipsis etiam nominibus suis
designantur. Iehovæ enim voce Pa-
trem notari extra controversiam est.
Verbi appellatione venire Filium, ir-
refragabilis Autor est Iohannes &
Evangelista & Apostolus. Spiritu oris
Domini, Spiritum sanctum intelligi,
& nomen, & res ipsa palàm edocet, ut
qui per spirationis modum ex incorpora-
li ore divine essentia Patris procedit,
ideoq; Spiritus oris eius cognomina-
tur. Hæc certa & hæc cæli terraq; ma-
china

china solidiora sunt. Sic enim & tota Trinitas creationi praeuisse memoratur, eundem planè in modum, quo Moses capite primo Genesew (unde hic Psalmi versiculus tanquam totius historiae creationis compendium, desumptus ac velut transcriptus est) Dominum dicendo seu per verbum suum creasse res, & spiritum D E I motasse illas commemorat. Hæc catholica expositio sordet magno illi Theologo, Iohanni Calwino, & super versiculum illum Psalmi futilissima inanitate nugatur potius quam commentatur hoc modo: **S V B T I L I V S**, inquit, veteres hoc elogio usi sunt contra Sabellianos, ut æternam Spiritus Deitatem assererent. Atqui ex alijs locis patet, ac præsertim ex Esaia cap. 11. a. 4. spiritu oris notari sermonem: illic enim de Christo dicitur: percutiet terram virga oris sui, & Spiritu labiorum interficiet impiū. Sicut autem potestate & efficacia plenius sermo allegoricè vocatur oris sceptrum: Ita alio

fine postea dicitur halitus, ad discrimen notandum sermonis DEI, & inanæ resonantiæ, quæ ex ore hominum prodit. Ergò in probanda Deitate Spiritus, hoc testimonio Sabelium urgere non auderem. *Eodem pacto pervertit ipsum istum locum in suis Institutionibus lib. 1. cap. 13. Sectione 15. Veterum Christianorum interpretum piam & orthodoxam enarrationem sic exagitan:* Sciens ac volens superledeo à multis testimonijs, quibus usi sunt veteres. Plausibile illis visum est citare ex Davide, Verbo Domini cœli firmati sunt, & Spiritu oris eius omnis exercitus eorum, ut probarent, non minus Spiritus sancti opus esse mundum, quàm Filij. Sed cum in Psalmis usitatum sit, bis idem repetere, & cum apud Esaiam Spiritus oris idem valeat, atque sermo, **INFIRMAM** illa ratio fuit.

*Principiò debile admodum est,
quod*

quod ex consuetudine Psalmistæ ratio-
cinatur, solere illum bis idem repetere.
Nam ut hoc detur in multis; in multis
tamen contrarium observari certissi-
mum est. Impertinenter etiam ad in-
stitutum suum accommodat illud E-
saie 11. siquidem nullum est ratioci-
nationis vinculum, à substantiali ver-
bo, de quo Psalmus 33. agit, ad ver-
bum predicatum seu vocale, de quo
putat Calvinus Esaiam loqui cap 11.
Adhæc per Spiritum labiorum in Pro-
pheta contextu, certum est, non ipsum
Verbum Evangelij, sed Spiritum san-
ctum intelligi. Hic enim est, per quem
Messias percutit terram, seu, ut Chri-
stus ipse nobis explanat, indicat mun-
dum, Ioh. 16. hic est, per quem interfi-
cit impium, videlicet per spiritum oris
sui. 2. Thessal. 2. tametsi mediante
verbo. Ideoq; Propheta Spiritum la-
biorum Christi, ut causam efficien-
tem, & Verbum, ut instrumentum
connectit. Adhæc coherentia vaticiniij
palam arguit, eum notari Spiritum,
quem

quem paulò ante super Christum è ra-
 diciòus Isai proaeuntem requieturum
 dixerat, qui est spiritus sapientiæ ac
 scientiæ, spiritus roboris ac fortitudi-
 nis &c. tertia videlicet gloriosæ Tri-
 nitatis persona. Quod si in his (spiritu
 oris eius omnis exercitus eorum) non
 Spiritum sanctum, sed, ut Calvinus
 interpretatur, τὸν λόγον, secundam per-
 sonam Deitatis intelligendam esse
 quis existimat, edisserat nobis, ubi un-
 quam uspiam unigenitus ille λόγος,
 in universa scriptura Spiritus Ieho-
 va nominetur? Non enim simpliciter
 & absolutè spiritus, (quod ad essenti-
 am referri posset) sed Relatè spiritus
 Iehovæ seu Dei patris dicitur hic spi-
 ritus, cuius Psalmista commemorat.
 Dicat ergo nobis, sive Paræus, sive qui-
 cunq; tandem Calvinus patrocini-
 um suscepturus est, ubi tandem, quo in li-
 bro scriptura, & quò capite filius Dei
 dicatur, Patris sui spiritus? Num enim
 tandem cuiusvis nugatori fas erit eti-
 am absque scriptura luce ex fãm. ^{prop-}
 prij

prius cerebri gignere privatas interpre-
 tationes? aut per illam scripturarum
 σεβλῶ, ut Petrus nominat, ex quo vis
 quidvis effingere? aut num eò progre-
 diemur cum Calvino absurditatis, ut
 somniemus, Deum Patrem ex ore sub-
 stantiae suae duos producere distinctos
 spiritus? puta λόγος seu Filium DEI,
 quem hic Spiritum oris Domini voca-
 ri Calvinus noster autumat, deinde &
 Spiritum sanctum, quem ipsum etiam
 a Patre procedere Christus autor est,
 Iohan. 16. Hæc aliaq; prius assignata
 pondera rationum vidit Pareus nullo
 pacto convelli posse. Itaq; preterire
 maluit, quàm irritò conatu laborare
 in salvandis ijs, quæ medicam manum
 non admittunt. Atq; hæc sanè ex vete-
 ri Testamento producta tum in mea
 prefatione erant, quæ demonstrabam
 à Calvino in commodum Iudeorum &
 Arianorum horribiliter esse deprava-
 ta. Ceterùm ut videat Pareus, esse his
 longè plura: non dubitabo in ipsius
 gratiam laborem istum suscipere, &

in

in eludendis testimonijs Spiritus sancti veteratoriam καθεύουσι πονηρίας Calvinii documentis pluribus ob oculos statuere.

Ex verbis Psalmi 4. 5. Thronus tuus, ò Deus, in seculum seculi: virga rectitudinis virga regni tui. Dilexisti iustitiam & odisti iniquitatem. Propterea unxit te, Deus, Deus tuus oleo leticie supra consortes tuos &c. Auctor Epistole ad Hebraeos eternam Filij Deitatem populo Hebræo, ad quem scribit, demonstrat, inquit: Ad angelos quidem dicit: qui creat angelos suos spiritus, & ministros suos flammam ignis. Ad FILIVM autem: Thronus tuus, Deus, in seculum seculi, Virga rectitudinis virga regni tui. Dilexisti &c. Habes luculentam explicationem, eamq; à Dei spiritu profectam, hæc nimirum ad FILIVM esse dicta. Quod argumentum testimonio Psalmi superstructum fatiscet totum, imò corruet, si ad alium quàm Christum verba illa Psalmi pertinere

*nere contendas. At hoc non dubitat
 facere Calvinus, de Salomone perico-
 pen illam Psalmi enarrans, & hunc
 in modum Iudaizans: SIMPLEX
 & GENVINVS sensus est, SA-
 LOMONE M non tyrannicè do-
 minari, ut plerisque Reges, sed rectis
 & æquis legibus: ideoq; solium eius
 omnibus seculis fore stabile. Et com-
 mentans in cap. 1. Heb. ait, faten-
 dum esse quidem, de Solomone hunc
 Psalmum fuisse compositum instar
 Epithalamij, quia illic celebratur eius
 coniugium cum filia Regis Ægy-
 pti. Hec ille. Quamprimum verò Cal-
 vinus largitur Iudæis, Psalmista di-
 ctum sensu simplici suo & genuino
 non Christum spectare, sed Solomo-
 nem: protinus redditur Apostolicum
 argumentum hiulcum valde vix ἀ-
 προσδιόνυσον ut quod nec simplici nec
 genuino sensu nititur. Atq; sic in cas-
 sum post laborat Calvinus, sub typi ra-
 tione hæc ad Christum referens. Ob-
 strepens*

strepent enim Iudei, se in eo sensu, quem Calvinus ipse dicat esse simplicem & genuinum, acquiescere. & alterum anagogicum illum, tanquam minimè nativum aut genuinum, Calvinò relinquere. Intelligunt lectores non stupidi, quomodo strophis suis unum fundamentum labefacere tentet Sathanus, ut omnis ad probandum vis exspiraret & in auram evanescat.

Iam porrò ex collatione Psalmi 68. & Epistolæ ad Ephes. cap. 4. invidetum argumentum emergit ad probandum, Christum esse verum D. E. V. M. Nam de ipso Iehova prædicat ille Psalmus, quòd in altum ascendat, & captivam ducat captivitatem, & donet hominibus. Hoc cum in Christo impletum esse Paulus, apertè confirmet: nonne liquidò declarat, Christum esse illum Iehovam ibidem à Psalte Israelis celebratum ac decantatum? Et certum est, eiusmodi res toto Psalmo eo describi, quæ ad Christi regnum unicè quadrent. Cum igitur habea-

habeamus irrefragabilem ipsius Pauli
 paraphrasin, quid dubij reliquum esse
 potest, quò minus de Christo Davidem
 in Spiritu sancto vaticinatum esse
 credamus? Calvinus autem Apostolo
 Paulo, qui interitio cælo Theologiam
 suam diaicit, longè doctior & sapien-
 tior, hæc Davidis regno terreno ad-
 aptare maluit contra luculentissimam
 interpretationem Paulinam, quàm
 Christo. Videamus, quomodo illustre
 vaticinium Propheta crucifigat: Ad
 Psalmi illius versiculum 19. ascendisti
 in altum, captivam duxisti captivita-
 tem &c. hæc annotat: Minimè dubia
 um est, comparatione diversi tempò-
 ris illustrari novam gratiam, quæ sub
 Saule sepulta, Davide regnum ade-
 pto, iterum illuxerat. Subest enim ta-
 cita Antithesis inter iacere & in sub-
 lime attolli; ac si dixisset: in tristi po-
 puli dissipatione non apparuisse DEI
 gloriam, qualis olim conspicua fue-
 rat. Regnum enim Saulis sicuti à præ-
 vis & illicitis exordijs cœperat, male

C

dici

dici oportuit, donec sub Davide gratia suae lucem Deus restitueret: quo felici successu palam factum est, Davidem legitimis auspicijs regnare, quia divinitus electus erat.

Ecquid verò censes, optime lector, de hoc αὐτοδιδάκτω scripturarum interprete, qui pro supercilio suo integrum sibi esse putat, scripturas ex suo tractare libitu, sepositis & ab alto despectis ipsorummet Apostolorum interpretationibus. Etenim quid de allegatione Paulina sentiat, indicio nobis est arrogans eius vox, qua scribit, Paulum locum hunc SVBTILIVS ad Christum DEFLEXISSE. Ne tamen tanti Apostoli autoritatem planè contemnere velle videatur, hanc clementiam ei exhibet, ut illum sub figure ratione versum Psalmi ad Christum reulisse pronanciet. Quod ipsum tamen est purum putum commentum. Sed verba ipsa recognoscamus Calvini hoc modo scribentis: Cæterum quia locum hunc Paulus SVBTILIVS ad

ad Christum DEFLEXIT ad E-
 phes. cap. 4. v. 8. videndum est, quàm
 benè hoc cum mente Davidis conve-
 niat. Certè principium illud everti
 nullo modo potest, Davidem ea lege
 præfuisse veteri populo, ut sub figura
 illa Christus Rex æternus suum im-
 perium inchoaret. *Hec Calvinus. Pro-*
bandum incumbit supercilioso Docto-
ri, ea, quæ secundum genuinum sen-
sus de Davide dicta falsò putat, Pau-
lum non nisi per sensum subtiliùs de-
flexum interpretari de Christo. Nun-
quam hoc, nunquam in ultimam usque
perpetuitatem evincet. Et an non hoc
est flagellare sanctum Apostolum, tri-
buerè ei subtilitates & à sensu genui-
no deflexiones in allegandis Prophe-
rum scriptis, confirmandisq; inde fidei
Christiane summis articulis? & con-
scientijs hominum in re tanta super
tam debile fundamentum edificandis?
Itaque non solum ruinam minabitur
hac ratione argumentum illud Deita-
tis Christi super Psalmi & Pauline

Paulus arguitur à
 Calvino,
 quòd lo-
 cum Psal-
 mi subtili-
 us DE-
 FLEXE-
 RIT.

παραφρασεως, comparatione exedifica-
 tum: sed simule etiam Davidicus ille
 locus Psalmi ad probandam ascensio-
 nem Christi in caelos valde languidus
 erit & infirmus, si verba illa (ascen-
 disti in altum, captivam duxisti ca-
 ptivitatem &c.) primò & simplici ac-
 cepta sensu Christum nihil attineant,
 sed gloriam & victorias Davidis ca-
 nant, ad Christum verò non nisi per
 sensum subtilius DEFLEXVM re-
 ferantur. Ita namq; Iudæis ex ore Cal-
 vini respondere promptum erit, se in
 proprio sensu acquiescere, nec morari
 cum, qui à nativa sententia non nisi
 per subtilitatem quandam deflectatur.
 Operæ autem precium est & hoc atten-
 dere, quod Calvinus eadem phrasi per-
 stringat interpretationem Pauli, qua
 supra Scriptorum Ecclesie sententias
 circa locum Genes. 4. & versiculum
 Psalmi 33. ut subtiliores improbat.
 Estq; solenne prorsus huic Aristarcho,
 subtilitatis vocabulum in censendis
 aliorum sententijs in deteriore usur-
 pare

pare partem, quando illas perstringere vult, ut minus proprias aut ad rhombum nihil pertinentes. Sed talia plura videbimus infra, precipue cum ad vaticinia de Christo fuerit deventum. Nunc reliqua Scripturae dicta lustremus, Calvini corruptelis commaculata, quibus aliàs vel *Mysterium Trinitatis*, vel *Salvatoris Messiae Deitas* asserita extat.

Illustre & eximium est, quod *Michae* quinto legitur: Et tu *Bethlehem Ephrata*, que parva es in millibus *Juda*: ex te mihi egredietur, qui sit *Dux Israël*, cuius egressus ab initio, A
DIEBUS AETERNITATIS.
 Hoc testimonium *Scriptores Ecclesiastici*, veteres & neoterici, haecenus ad eternam *Christi generationem* & essentiam retulerunt, ut inde probatum redderent, *Messiam*, praeter naturam humanam, praeditum esse oportere divina eternaq; natura. Et pie illi, orthodoxè, eruditè appositeq; commonstrant, geminum à *Propheta* notari
 C 3 egressum

Dictum
 Mich. 5.

egressum Christi, alterum ex Bethle-
hem secundum carnem, alterum à die-
bus aeternitatis iuxta Deitatem, per in-
effabilem generationem à patre, di-
cente Domino: egressus eius ab initio,
à diebus aeternis. Quem etiam sensum
textus simplicissime redditus & acce-
ptus sine ulla prorsus ambiguitate sup-
peditat. Verùm ne hoc quidem inta-
ctum relinquere potuit Calvinus, quia
repudiata nostrorum hominum sen-
tentia innum fundamentum propheti-
ci dicti labefactaret, & aciem proba-
tionis adversum infideles obtunderet
ac hebetaret. Glossa eius hæc est: Cæ-
terum adiungit propheta, egressus
eius esse ab initio, vel à longa vetustate,
& à diebus seculi: hoc est, diebus
aeternis. Hic significat, non fore hoc
repentinum, quòd surget princeps,
qui populum gubernet: quia iam o-
lim hoc divinitus fuit decretum. HIC
EST SIMPLEX SENSUS.
Scio, quosdam insistere PERTI-
NACIVS, quòd hic loquatur pro-
pheta

pheta de æterna essentia Christi, & quantum ad me spectat, libenter agnosco hic probari nobis Christi divinitatem. Sed quia hoc nunquam extorquebitur à Iudæis, malo simpliciter accipere quod sonant Prophetæ verba, Christum non ita repente proditurum ex Bethlechem, quasi de eo nihil Deus statuisset. Egressus ergo eius sunt ab initio, inquit. Alij etiam afferunt novā ARGVTIAM, quod plurali numero Prophetæ Es gressus vocet propter duplicem Christi naturam, sed subest absurditas, quæ neq; propriè neq; scitè conferret Prophetæ naturam humanam Christi cum divina, quantum attinet ad æternitatem. *Hæc Calvinus. Vnde satis elucet, quàm sit Christianis interpretibus iniquus, quàm petulanter illos vellicare & eorum etiam pias appositæq; sententias pro censoria sua severitate reprehendere gestiat. Quanquam verò nequaquam inficior, Calvinum post hæc quedam de Deitate Christi atte-*

Egregia ratio: quia hoc nunquam extorquebitur à Iudæis: Ergo interpretatio non aliter. Ne apostoli quidem potuerunt ab ipsis extorquere, ut scripturis crederent. Ergo ne ad alium sensum scripturarum erat confugiendum.

xere: attamen ubi nervus initio praeciditur, & de aeterna essentia sermonem à Propheta institui contra tenorem atq; sonum verborum negatur; quid firmitatis ad redarguendos Iudeos superesse potest?

Ἐἰς ἁγίον
Esa. 6.

Vnum adhuc circa veteris testamenti dicta proferam specimen. Quando beati Seraphin Esaiæ 6. acclamant in prophetica visione Domino: sanctus, sanctus, sanctus Dominus Deus exercituum: credidit haec lenus Ecclesia, & rectè quidem credidit, terna hac iteratione essentialis Epitheti DEI (sanctus) sine omni dubitatione indicari mysterium Trinitatis. Calvinus verò ut videri vult, eam Ecclesia expositionem non magnoperè improbare, ita nunc illam ferè admittit, mox improbat ut infirmam, tandem velut ad calamum dictat infidelibus, quid Christianis Ἐἰς ἁγίον illud obijcientibus obmurmurare possint. Vetere, inquit, hoc testimonio usi sunt, cum velient adversus Arianos tres personas in
una

una D E I essentia probare. Quorum
 ego sententiam non rejicio. Quan-
 quã si M I H I res cum hæreticis esset,
 mallem firmioribus testimonijs uti.
 Nam redduntur pervicaciores, & se-
 cum ipsi plaudunt, cum minus aper-
 tis testimonijs oppugnantur: ut hoc
 loco facile ipsis ac promptum esset
 accipere, ternario numero perfectio-
 nem notari, ut in alijs scripturæ lo-
 cis. Quamvis ergò non dubitem, De-
 um unum in tribus personis hic desi-
 gnari ab Angelis (nec certè laudari
 potest Deus, quin simul & patris &
 filij & Spiritus S. laudes celebrentur)
 tamen apertioribus locis potiùs uten-
 dum existimo, ne probando fidei no-
 stræ capite, hæreticis ridiculi simus.
 Et certe hac repetitione P O T I V S
 indefessa assiduitas notatur, ac si di-
 xisset propheta; Nullum Angelicæ
 melodix finem esse in canendis Dei
 laudibus: sicuti inexhaustam earum
 materiam nobis suppeditat eius san-
 ctitas.

*si non du-
 bitas, cur
 igitur eos,
 qui hoc te-
 stimonio u-
 tuntur ad-
 versus A-
 rianos, re-
 prehendis?
 & cur ipse
 paulò post
 aliam sen-
 tentiam
 repõnis,
 sub qua et-
 iam Ariani
 latere pos-
 sint?*

C 5

An

An verò hoc non est veterum ser-
 nilem & venerandam caniciem velo-
 licare petulantius? an non est instruer-
 re Arianos, quomodo cludere possint
 τριὰς ἄγλων, angelorum adorandæ Trinita-
 tati sacrum? Vtrum credibilius est,
 velle angelos trina hac appellatione
 tres notare Deitatis personas, ut ex in-
 terpretatione novi Testamenti docent
 veteres: an verò ut Calvinus augura-
 tur, POTIVS indefessam notare an-
 gelicæ melodiæ assiduitatem? At Iu-
 dæi ipsi, licet obstinatissimi hostes ar-
 ticuli huius, inficias ire nequeunt,
 Rabinos suos esse fassos, patrem, fili-
 um, & Spiritum sanctū celebrari can-
 tione beatorum spirituum. Cum enim
 ex regno Neapolitano eijcerentur Iu-
 dæi, in Thargum à Ionatha Vzielis fi-
 lio sic hymnus iste versus fuit: Sanctus
 pater, sanctus filius, sanctus Spiritus
 sanctus. Et à Rabbi Simeone hoc mo-
 do: Sanctus hic pater, sanctus hic fi-
 lius, sanctus hic Spiritus sanctus. Cum
 ergo Iudæorum Rabbini hoc agnos-
 cant: quid nobis Christianis opus, in re-

Vide Pe-
 trum Ga-
 latinum.

plana lucidaq; tergiversari & in nodo
scirpum quærere? Præsertim cum A-
postoli ipsi hymnum angelicum istum
de distinctis personis æternæ Deitatis
explicent. Patris ibi canimæ statem,
ne Ariani quidem negaverint. Filij
decantari gloriam, testis omni exce-
ptione superior est Iohannes Evange-
lista, qui in illa Prophetica visione
gloriam Christi ab Esaia conspectam
confert. Iohan. 12. Spiritus sancti lau-
des eodem cantico celebrari, Divus A-
postolus Paulus Act. 28. luculenter as-
serit, cum Iehovam illum, qui ab an-
gelis isthuc adoratur, & Esaia loqui-
tur, Spiritum sanctum fuisse palam
asseverat. Quoniam igitur veterum
sententia in trisagij illius explicatio-
ne, tantorum Apostolorum autori-
tate nititur: cur non uterentur eo ad
revincendos Arianos, quos constat au-
toritatem librorum Novi Testamenti
non rejicere, ut aliàs Iudei faciunt.
Adhæc non ignotum erat Calvino, ve-
teres scriptores huic uni testimonio,
(quan-

quantumvis ex causis iam dictis firmo satis, & invicto) non ita insistere, quin ad procacitatem Arianorum validius retundendam pluribus in medium adductis testimonijs adversum illos depugnent. Vnde manifestò patet, quàm sit inanis Calvinus metus, ne probando fidei nostre capite hereticis ridiculi simus, & quàm ipse potius sese ineptijs istis deridendū alijs propinet.

Locus
Ioan. 10.

Venio nūc ad dicta novi Testamenti: in quibus sese offert insigne & commemorabile illud Iohan. 10. Ego & Pater unum sumus. Dixerat in precedentibus Salvator, neminem posse oves suas, è sua rapere manu: Addiderat, neminem illas etiam ex Patris manu posse rapere; hoc ipso parem sibi patriq; suo, potestatem, adeoq; unam manum potentiamq; attribuens. His immediatè subiicit: Ego & Pater unum sumus, affirmati illius sui rationem ab essentia unitate demonstrans. Quia enim Pater & Filius sint unum: ideoq; etiam potentiam illorum in custodiendis æternum

vernum suis ovibus esse ἀδελφῶν ἡ-
 nam. Plana sunt hæc, & quidem adeo
 plana & dilucida, ut etiam Iudei, licet
 aliàs prodigiosè cæci, videant, Chri-
 stum adscribere sibi laudem æternæ
 Deitatis & unitatem Essentiæ cum Pa-
 tre. Ideoq; lapidare illum conantur, &
 rogati, cur hoc faciant, respondent:
 Ob bonum opus non lapidamus te, sed
 ob blasphemiam, & quia tu, homo cum
 sis, facis te ipsum D E V M. Iam Chri-
 stus in responso suo non negat se Dei-
 tatem suam asseruisse, dicendo: Ego
 & Pater unum sumus: sed potius hanc
 dicti sui sententiam clarissimè tuetur,
 & prolatis rationibus confirmat, in-
 quiens: Nonne scriptum est in lege ve-
 stra, Ego dixi: Dij estis? Si illos dixit
 Deos, ad quos sermo Dei factus est, &
 non potest solvi scriptura; quem pater
 sanctificavit & misit in mundum,
 vos dicitis me blasphemare, quia
 dixerim, F I L I V S D E I S V M? Vbi
 collatio dictorum evidenter arguit,
 Christum id, quod prius dixerat (Ego
 & Pa-

& Pater unum sumus) nunc per phra-
 sin equipollentem exponere: Filius Dei
 sum: hoc ipso unitatem illam, de qua
 disseruerat, de essentia Deitatis unita-
 te nobis enarrans. Pergit verò hoc the-
 ma stabilire ab operibus Deitati pro-
 prijs: Si non facio opera Patris mei,
 nolite credere mihi (scilicet quòd cum
 Patre sim unum) sin verò facio, etsi
 mihi non credatis, operibus credite, ut
 agnoscatis & credatis, quòd Ego IN
 Patre sum, & Pater IN me est. Hic
 non solum argumentum, quo Christus
 usus est, ad hunc scopum dirigitur, ut
 se verum Deum, Dei Filium, & cum
 Patre unum esse comprobet: sed etiam
 commutata phrasi plenissimè docet
 Christus, sibi de unitate Essentia ser-
 monem esse. Quod enim prius dixerat:
 Ego & Pater unum sumus: id iam
 phrasi tantundem valente amplius
 explanat: Ego in Patre sum & Pater
 in me. Est verò Pater in Filio, & Fi-
 lius in Patre, non aliter quàm per in-
 separabilem essentia identitatem. Hec
 Sole

Sole ipso sunt illustriora, tot argumētis
 modò cumulatè propositis, & ex ipso
 textu deductis irrefutabiliter ostensa.
 Estq; in affirmato isto Filij Dei repositum
 presidium adversus Arianos in-
 victum & inexpugnabile. Quod agno-
 verunt orthodoxi Patres in certami-
 nibus adversum Arianos: idemq; ve-
 ra Christi Ecclesia hodiè fatetur &
 agnoscit absq; controversia.

Calvinus autem illustrem hanc
 Christi sententiam glosse verè Ariane
 atra caligine maluit obfuscare, &
 Antitrinitariorum expositionem, de
 unitate non essentia, sed consensus, suo
 calculo comprobare, quàm ut expositæ
 in meridie veritati suffragium suum
 accommodaret. Hæc namq; sunt ipsius
 verba propria super istud dictum Chri-
 sti: Ego & Pater unum sumus: A B
 V S I sunt, inquit, hoc loco veteres, ut
 probarent, Christum esse Patri òmōs.
 10p. NEQVE enim Christus de Deprava-
 unitate substantiæ disputat, sed de tio verborū
 CONSENSU, quem cum Patre Christi ve-
 habet: re Ariana.

habet: quicquid scilicet geritur à Christo, Patris virtute confirmatum iri.

Hanc glossam, qua lucidissimi testimonij splendorem ceu piceo obiecto fumo Calvinus obnubilare studet, aio verè esse Arianam, à mente Christi peregrinam, à textu multis modis & rationibus, ut iam ostensum est, dissentaneã, ab Ecclesiæ Catholico consensu planè dissonam, & à Diabolo in fraudem fidei Christianorum excogitam: quam τὰς ἀρχαίς excipiunt, amplexantur, & exosculantur Franciscus Davidis, Blandrata, ceteriq; iuratis- simi perfidissimiq; hostes adorandæ Trinitatis. Tu, Paræ, excute vires ingenij tui, & dispice, ecquid ad sceleratam hanc corruptelam salvandam, vel in speciem saltem, proferri posse existimes. Ego, dum tu de his deliberas, ad alia progredior.

Locus

Ioan. 10.

& 14.

Quoties in Evangelio repetit Dominus: Ego sum in Patre, & Pater in me: toties illum Deitati suæ perhibere testimonium censet purior Ecclesiæ vetustas

justas, unâ cum nostræ atatis ortho-
doxis Scriptoribus. Sic cum ait ad Iu-
dæos: si non facio opera Patris mei, no-
lite credere mihi. Sin verò facio, et si
mihi non credatis, operibus credite, ut
cognoscatis & credatis, quòd ego in
Patre sum & Pater in me est: demon-
stratum ex textu est, probare ipsum
velle, quòd sit cum Patre unum, quòd
Deus, quòd Filius Dei: quia faciat o-
pera Patris, & in ijs perficiendis ipse
quoq; concurrat, ideoq; eadem essentia-
li virtute operum illorum editrice sit
præditus. Ita cum ait ad Philippum
& discipulos reliquos: Philippe, qui vis
det me, videt & Patrem meum: &
quomodo tu dicis: ostende nobis Pa-
trẽ? non credis, quòd ego in Patre
sum, & Pater in me? Verba quæ ego
loquor vobis, à me ipso non loquor. Pa-
ter autem in me manens, ipse facit
opera. Credite mihi, quòd ego IN Pa-
tre sum, & Pater IN me est, alioqui
propter ipsa facta credite mihi: Valor
ipse sermonis edocet, essentialẽ no-

D

tari

vari unitatem Patris & Filij. Non enim
 aliter in Patre Filius & in Filio Pa-
 ter, nisi per indivisa essentia *κοινωνία*,
 gratia cuius Pater in Filio manet per-
 petuo, & Filius in ipso sinu Essentiae
 Patris immutabiliter in omni aeterni-
 tate permanet. Atque hoc sancti Pa-
 tres adversus flagitiosam heresin A-
 rianorum monuerunt diligenter, & in
 scriptis suis identidem inculcârunt.
 Sed Calvinus Ecclesiae Iesu Christi ca-
 tholicae expositioni nuncium remittens,
 hac ad illa verba Christi Redemptoris
 annotat: Idem repetit, quod
 supra alijs verbis dixerat, ego & Pa-
 ter unum sumus. Huc tendunt om-
 nia, quod in sua administratione ni-
 hil à Patre diversum habeat. Pater, in-
 quit, in me est, hoc est, divina virtus
 se in me profert. Et ego sum in Pa-
 tre, hoc est, nihil ago, nisi auspicijs
 Dei, ita ut mutua sit inter me & Pa-
 trem coniunctio. **NEQVE
 ENIM HIC DE ESSEN-
 TIAE**

TIÆ VNITATE sermo habeatur, sed de manifestatione potentiae in Christi persona. Vnde constabat, divinitus missum esse.

Idem Calvinus in caput 14. Iohann. super verba Christi: quod ego in Patre &c. scribit: hæc verba NON ad divinam Christi essentiam refero, sed ad modum revelationis.

Locus
Ioh. 14.

Nos ex adverso demonstravimus, hunc fuisse Christo scopum prefixum, ut suam Deitatem probaret Philippo, neque in aeternum aliò poterit transferri reciproca ista mutae personarum in se invicem immanentiae enunciatio, quam ad essentiam. In Patre enim est Filius, non per modum revelationis, sed per essentiam. In Filio est pater, non per modum revelationis, sed per essentiam.

Pertexamus autem telam inchoatam. Iohann. 17. Christus in sua ad Patrem oratione precatur, ut unum
D 2 *sint*

Locus
Ioan. 17.

sint discipuli, sicut (inquit) & nos unum sumus. Et mox: ut omnes unum sint, sicut tu Pater in me, & ego in te: Quæ non abs re Scriptores Ecclesiastici testimonium esse dicunt essentialis unitatis Patris & Filij. Siquidem non sunt per accidens unum (quia non cadit in Deum accidens) ut nec secundum hypostasim (hypostasibus enim differunt pater & filius) Itaque per essentialiam illos unum esse ἀποδεικτικῶς evincitur. Calvinus e contra tenendum monet, QVOTIES unum se cum Patre esse in hoc capite pronunciat Christus, sermonem haberi non simpliciter de divina eius essentia: sed unum vocari in persona Mediatoris, & quatenus caput nostrum est. Sic quidem (ait Calvinus) præcisè multi ex Patribus interpretati sunt, Christum unum esse cum Patre, quia æternus sit DEVS. Sed huc eos abripuit contentio cum Arianis, ut concisas sententias IN ALIENVM SENSVM TORQVERENT.

Quid

Quid verò hoc verbi est, Christum
 & Patrem vocari unum in persona
 Mediatoris? item Christum esse cum
 Patre unum, quatenus est caput no-
 strum? Quàm contorta & planè vio-
 lenta hac est implicatio verius quàm
 explicatio? Itaq; quod in Patribus iste
 rigidus Aristarchus reprehendit, tor-
 quere illos verba Christi, hoc in Cen-
 sorem ipsum veracissimè quadrat. In-
 terim palmam fert expositio veterum
 de unitate nature & essentia. Nec
 tantillum adversatur eis vocula, SI-
 CVT; cum ait Dominus: ut sint u-
 num, SICVT ego & tu unum sumus.
 Neq; enim quia discipulorum acciden-
 taria quedam unitas est in consensu
 animorum consistens, ideo & Patris
 filijq; unitas illa, cuius meminit oratio
 Christi, accidentaria esse putanda est.
 Sed collatio hæc æstimanda est ex a-
 nalogia, quæ est inter DEVM arche-
 typum, & nos, ad similitudinem eius
 effigiatos: ita quidem, ut quod in no-
 bis accidentale est, sit in Deo essen-
 tiale:

tiale: eodem planè sensu, quo particula
 la (SICVT) usurpatur in his quoque:
 Matth. 5. Estote perfecti, SICVT & pater ve-
 Luc. 6. ster perfectus est. Estote misericordes,
 Ioan. 13. SICVT & Pater vester misericors
 Ioan. 17. est. Diligite vos mutuò, SICVT ego
 1. Ioan. 1. dilexi vos, Dilexisti eos, SICVT &
 me dilexisti. Ambulemus in luce, SI-
 1. Ioh. 3. CVT & ipse in luce est. Omnis qui ha-
 bet hanc spem, purificat se, SICVT
 & ipse purus est. Qui exercet iustitiã,
 iustus est, SICVT & ille iustus est.
 Quemadmodum igitur in his non e-
 qualitas perfectionis ostenditur, sed
 hæc duntaxat prototypi & imaginis
 convenientia designatur, ut quæ in
 Deo, in quem nullum cadit accidens,
 substantialia sunt, nobis κατὰ οὐκ
 ΒΗΚΩΣ attribuantur: Sic idem ad un-
 guem habendum ac iudicandum est
 de sermone Christi, cum orat & optat,
 Apostolos esse unum, sicut ipse & pater
 unum sint.

LOCUS
 1. Ioh. 5.

Sed neque luculentum illud Iohan-
 nis testimonium vel intactum vel in-
 corru-

corruptum nobis relinquere voluit Calvinus, quando scribit Evangelista
 1. Epist. 5: Tres sunt in caelo, Pater, Verbum, & Spiritus sanctus, & hi tres unum sunt. Id namq. depravat Calvinus Ariano hoc glossemate: Quod dicit tres esse unum, ad essentiam non refertur, sed ad consensum potius. Ac si diceret, Patrem, & aeternum Sermonem eius, ac Spiritum, symphonia quasdam Christum pariter approbare. Itaq. nonnulli codices habent, *εις εν*. Verum etsi legis, *εν τρισιν*, ut est in alijs exemplaribus: non tamen dubium est, quin Pater, Sermo & Spiritus EODEM SENSU dicantur VNVM esse, quo postea sanguis, aqua, & Spiritus.

Primò quod de codicibus affert, apparet, cupere ipsum, si liceret ullo aliquo pretextu, codices corruptos praeferre integris, tantum ut facilius instituto suo potiri, & ex Evangelistae dicto, consensus, non essentia unitatem obtinere posset. Deinde quis feret

D 4

inter-

interpretem, absurdè adeò ex voto Arianorum pronunciantem, Patrem, Verbum, & Spiritum sanctum eodem sensu dici à Iohanne unum, quo postea sanguis, aqua & spiritus? Etenim substantiæ personarum unitatem exprimere Iohannem voluisse, cum perpetuus eius in illustrando hoc mysterio conatus atq; scopus indicat, tum apud Orthodoxos extra disceptationis aleam omnem est positum. Quam essentialem unitatem fundamenti loco sternit, ut ei convenientiam testimonij, quod Christo perhibent Trinitatis personæ, superstruat. Imitatur enim consensus ille naturam sui principij, quod est indivisa communio τῆς οὐσίας & voluntatis, quam communionem essentialem esse constat, qualem vel essentia vel voluntatis ταυτότητα, vel consensus rationem eandem, que in personis Deitatis est, velle de Spiritu, aqua & sanguine comminisci, valdè est ἄτοπον.

Quis ergò non videat, Diabolum
per

per acutum hoc suum instrumentum
 data opera tales procudere voluisse
 strophas elusorias, quibus Antitrinita-
 rij propugnacula Christianorum non
 solum hostiliter attentare, sed etiam
 diruere valeant, quamprimum ali-
 quis in Ecclesia locus nefarijs hisce cor-
 ruptelis & depravationibus Calvinij
 concessus fuerit. Ita fiet, ut si per-
 contentur Ariani, ubinam illum in
 scripturis dictum reperiatur, quo Tri-
 nitatis personæ dicantur VNUM uni-
 tate videlicet κατ' ουσίαν intellecta?
 iam nobis universa testimonia per ale-
 atoriam illam quidvis eludendi ver-
 sutiam è manibus excutiantur. Ete-
 nim si Arianis obiecerimus illud Io-
 han. 10. Ego & Pater unum sumus: re-
 spondebunt ex paraphrasi Calvinij, de
 consensu, non de essentia loqui Chri-
 stum. Sin illud, quo Pater in Filio, & Fi-
 lius in Patre esse dicitur; obstrepent
 ex Calvinij commentario, de modo
 revelationis, non de essentia esse in-
 telligendum. Sin hoc ex precatatione

D 5

Christi

Christi Iohan. 17. Ego & tu Pater
 unum sumus, tu in me, & ego in te:
 denuò ex Calvini dictatis obmurmura-
 bunt, unū dici Patrem & Filium in
 persona mediatoris, & quatenus Chri-
 stus est caput nostrum. Si de his presi-
 dijs ista proditoria fraude deiecti ad
 ultimum illud, 1. Iohan. 5. nos recepe-
 rimus: iterum Calvino voce & scripto
 praeunte clamabunt Antitrinitarij,
 ad essentiam id non pertinere, sed ad
 consensum potius, & patrem, Verbum
 ac Spiritum sanctum eodem sensu dici
 unum, quo sanguis, aqua & spiritus.
 Quid mirum igitur, si procax ista libi-
 do pervertendi scripturas hac tandem
 infaustra planeq; tragica terminetur
 catastrophe, ut uno post alterum testi-
 monio sic eluso, & argumento uno post
 alterum in cordibus hominum concus-
 so atq; diruto, longissima latissimaq;
 via sternatur, ad Arianam heresim
 plenis catarractis atq; imbribus in or-
 bem terrarum effundendam & ingur-
 gitandam? Quod infestissimus even-
 tus.

tus in locis, civitatibus, regionibus atque regnis Paræo non ignotis, haud absq; tristissimo naufragio innumera-
bilitum animarum annis ultimis hisce
nimis evidenter comprobavit.

Non pretereundus est locus Apo-
stoli Coloss. 1. quando sempiternam
Domini Iesu Christi Deitatem & cum
Patre ὁμοσίᾳ commendaturus, scri-
bit, illum esse imaginem Dei inconspi-
cui. Et hunc sibi scopum habere Pau-
lum isthic propositum, ut Christum ve-
rum Deum esse convincat, colligitur
ex immediatè connexis. Ita namq; co-
heret eius oratio: Qui est imago Dei
inconspicui, primogenitus universæ
creature, quòd per illum creata sint o-
mnia, quæ in cælis sunt, & quæ in ter-
ra visibilia & invisibilia, sive throni,
sive dominationes, sive principatus,
sive potestates &c. Totus in hoc est
Paulus, ut Deitatem aternam Salva-
toris illustret. Vnde nemini Christia-
no dubium esse potest, quin & hoc elo-
gium eò referatur, cum illum nominat
imagi-

Locus.
Col. 1.

imaginem Dei invisibilis. Planè ut & auctor Epistolæ ad Hebr. 1. Deitatem Christi equipollentibus expressit, ita scribens: per quem (Christum) & secula fecit, qui est splendor gloriæ & expressa imago substantiæ illius. Hæc qui clarissima esse negat, negat Solem lucere in meridie. Ideoq; & veteres absq; dubitatione huc contulerunt Epistolæ ad Colossenses verba (qui est imago Dei invisibilis) ut Deitatem adversus Arianos hinc astruerent. Sed quia Calvino, tanto Theologo, sapit nil cuius non ipse sit inventor & auctor, intermittere non potuit, quin & hic senilem barbam priscorum Patrum vellicaret. Scio, inquit, qualiter veteres exponere soleant. Quia enim certamen habebat cum Arianis, æqualitatem Filij Dei cum Patre & ὁμοσίου urgent: interea tacent, quod est præcipuum, quomodo Pater in Christo se nobis cognoscendum exhibeat. Quod in vocabulo imaginis totum suum præsidium constituit Chrystostomus,

mus,

mus, dum contendit, creaturam non posse dici creatoris imaginem: nimis infirmum est. Imò à Paulo refellitur, cuius verba sunt, Vir est imago & gloria DEI. Ne quid ergo habeamus nisi solidum; notandum est, nomen Imaginis NON PRÆDICARI DE ESSENTIA, sed habere ad nos relationē. Ideo enim imago Dei Christus, quia Deum quodammodo nobis facit visibilem, quanquā inde etiam colligitur ὁμοσιία.

Scilicet, quod Calvinus solidum esse imperat, id pro adamantino sine contradictione habendum est. Quod ut infirmum extenuat, id pro tali simpliciter agnoscendum, si etiam cælorum angeli reclamant. Esse expositionem Divi Chrysostomi invictam, modo rationibus ostensis expeditum dedimus. Et nolit velit, cogitur Calvinus agnoscere Pauli scopum in immediate coherentibus. Cur igitur in ijs, quæ ab his indiviso contextu dependent, tam est veteribus iniquus, tamq̃ rigidus

*dus & implacabilis Censor. Fallitur
 autem magnificè, quando heteroge-
 nea admiscens, de viro, qui & ipse di-
 catur imago Dei, auguratur labefa-
 ctari axioma Chrysostomi, creaturam
 non posse dici Creatoris imaginem, &
 quasi re præclare gesta subdit: Ne quid
 ergò habeamus, nisi solidum, notan-
 dum est, nomen imaginis non præ-
 dicari de essentia, sed habere ad nos
 relationem. At verò affirmatum Chry-
 sostomi limitatum ex sententia Apo-
 stoli, perstat inconcussum, videlicet
 nullam creaturam posse dici Creato-
 ris imaginem essentialem, seu, ut ad
 Hebræos explicatur, imaginem SVB-
 STANTIÆ ipsius Heb. 1. Falsissi-
 mum e contra Dictatoris nostri pro-
 nunciatum, vocabulum imaginis non
 predicari de essentia. Equidem si
 quando de nobis predicatur, haud in-
 vitus largiar, non essentiam sed quan-
 dam nostri cum Deo similitudinem
 exprimi. Secus res habet, cum ὁ λόγος
 imago Dei dicitur. Ibi enim talis de-
 scri-*

scriptio vel adicitur vel subintelligitur, quæ nos ad ipsius essentia cum Deo patre communionem spectandam deducit. Qui enim negat, imaginem **SUBSTANTIAE** patris de Christo predicari secundum essentiam: ne is fustibus emendandus potius, quam argumentis refellendus fuerit. Christus ergo hac iam dicta limitatione appellatus imago Dei inconspicui, è creaturarum omnium vulgo segregatur, & Deo Patri ὁμοῖος esse palam asseritur. Certè si hoc genus argumentationis dominari debeat, quo Calvinus utitur: tum neq; ex nomine Filij Dei κτῆσιος sumi poterit divine Christi nature: siquidem etiam creature, ut angeli & beati homines dicuntur filij Dei, idq; non minus, atq; vir imago Dei nuncupatur. Quemadmodum verò ex nomine filij Dei secundum scripturas determinato procedit argumentum de Deitate Christi: sic etiam ex nomine imaginis Dei pari ratione determinato, recto pede incedit Di-

vi Chrystostomi aliorumq; Patrum & π^o.
 & ε^o.

Et hæc quidem de primo genere
 corruptelarum, quibus conspurcavit
 dicta Scriptura de DEO, Trinitate, di-
 vina natura Christi & Spiritus san-
 cti.

CAPVT POSTE- RIVS.

Accedo ad Oracula, vaticinia &
 promissiones scripturae Mosaicae
 & Propheticae, quibus, impulsu Spiritu
 sancto de Messia locuti sunt sancti Dei
 homines: idq; non tantum sub Leviti-
 carum Ceremoniarum typis & figuris
 implicite, sed etiam perspicuis promif-
 sionibus & predictionibus, sine figura-
 rum involucris, explicite.

I. Videamus initio, quomodo vatic-
 cinia de Nativitate & adventu Mes-
 sie à Calvino tractata sint. Promissio
 Evangelij omnium prima est, quam
 Dei Filius in Paradiso sua ipse voce
 promulgavit inquitens: inimicitias
 ponam

Vaticini-
 um de
 Semine
 Mulie-
 ris.

ponam inter te (serpentem antiquum)
 & mulierem: & semen tuum & se-
 men illius: ipsum conteret caput tuum,
 & tu mordebis calcaneum eius. Hanc
 promissionem fusissimè deinde expo-
 suerunt Prophetae, donec in plenitudi-
 ne temporis ipso rei eventu completa
 & obsignata est. Et ratam habuit
 omnium seculorum & aetatum Ecclesia
 hanc interpretationem, quòd semen
 mulieris, seu promissus mundi Salva-
 tor & Messias evacuaturus sit impe-
 rium Diaboli, serpentis antiqui, ut il-
 lum Scriptura propter historiam sedu-
 ctionis primorum parentum nominat
 Apoc. 12. Ex adverso Diabolum mor-
 surum esse Christi calcaneum, quo san-
 cta eius humanitas indicatur, idq;
 tempore crucis & passionis eius adim-
 pletum esse res ipsa declaravit.

Hoc Evangelio se sustentarunt primè
 parentes, eorumq; p̄ij ac fideles posteri,
 & fide in dulcissimam istam promif-
 sionem recumbentes salvati sunt. Et
 certè nisi verbis illis concedamus Dia-
 bolo

E

bolo

bolo vastitatem regni, nobis verò gratam ex ipsius tyrannide liberationem indici: ad hunc absurditatis scopulum impingemus, ut Adamo quidem, & Evæ, tum serpenti naturali, suam cuiq; pœnam à Domino denunciata esse Moses referat: Satanae verò totius illius funestissima seductionis architecto nullam in hoc iudicario actum putemus esse pœnam inflictam. Et si sermone Dominico illo Evangelica promissio de venturo Messia proposita non est, sequetur amplius, nec protoplastos, nec primævi mundi Patres ullum habuisse manifestatum Evangelium: quod quàm sit absolum, quisq; Christianus, me etiam non monente, intelligit. Meritò igitur purum & ab omnibus corruptelis probè castigatum retinendum est hoc Evangelium primum, ex quo tot tamq; præclaras conciones Spiritus sanctus insequentibus seculis extruxit. Consideremus autem, quomodo promissionem hanc tractet Calvinus, & quo

& quo sensu eam excipiat. Is enarrans
 istum locum scribit: SIMPLICITER
 interpretor, hostile semper fore dissi-
 dium humano generi cum serpentis
 bus, quale hodie cernitur. Fit enim
 arcano naturæ sensu, ut ab ipsis ab-
 horreat homo. Quòd quibusdam sunt
 in delicijs, inter prodigia reputan-
 dum est: ac quoties nobis horrorem
 incutit serpentum aspectus, renova-
 tur defectiōnis nostræ memoria. Vno
 etiam tenore contexo, quod mox se-
 quitur: Ipsum vulnerabit caput tu-
 um, & tu vulnerabis eius calcaneum.
 Tale enim odium fore denunciat, ut
 sibi utrò utròq; molesti sint: serpen-
 tem hominibus infestum fore, & ho-
 mines vicissim perdendis serpentibus
 fore intentos.

*Iam super verba: Ipsum conteret
 caput tuum, ita pergit* *isdaizer* *Calvi-*
nus: Locus hic nimis luculento docu-
 mento est, quanta fuerit in Papatu
 Doctorum omnium & inscitia, & so-
 cordia, & incuria. Obrepsit foemini-

E 2 um

Calvin^o
 in 3. ca.
 Gen.

num genus loco masculini vel neutri.
 Qui Hebraicos vel Græcos codices
 consuleret, nemo inter eos fuit, vel
 qui saltem latina inter se exemplaria
 conferret. Communi igitur errore
 vitiosissima lectio recepta fuit. Deinde
 inventa est sacrilega expositio,
 dum sanctæ Christi matri aptârunt,
 quod de semine dictum erat. In ver-
 bis quidē Mosis nulla est ambiguitas;
 de sensu verò MIHI non convenit
 cum alijs. Nam semen pro Christo
 sine controversia accipiunt; ac si dic-
 tum foret, exoriturum ex mulieris
 semine aliquem, qui serpentis caput
 vulneraret. Eorum sententiam liben-
 ter meo suffragio approbarem, nisi
 quod verbum Seminis nimis VIO-
 LENTER ab illis TORQVE-
 RI video. Quis enim concedet, no-
 men collectivum de uno tantum ho-
 mine accipi? *Observa, Calvinum Pro-*
tevangeliion illud interpretari de na-
turali serpente, & odio illo, quo homi-
nes & serpentes sibi mutuò sunt infe-
sti.

*Si. Quanta iam, obsecro, rima Iudæis
aperta est elabendi, si largiaris, per
serpentem eiusq; semen serpentes na-
turales, per semen mulieris posteros o-
mnes, per inimicitias naturale illud
odium notari? Iam certè nulla ratione
comprehendi se patientur, ut de Mes-
sia quicquam hic haberi concedant, sed
in sententia semel à Calvino concessa
unicè volent acquiescere. Observa &
hoc: quàm audacter pugnet Calvinus,
semen, quia sit nomen collectivum, de
uno homine non accipi, ideoq; sibi non
convenire cum his, qui semen pro
Christo sine controversia accipiunt.
Attende, Apostole Paule. Inventus post
tot secula est in medio Christiana Ec-
clesia cætu, qui tue expositioni, qua
collectivum nomen Seminis de unico
homine Iesu Christo disertissimè ex-
ponis, absurditatis notam impingat.
Tu enim ita ex Spiritu sancto scribis:
Porro Abrahæ dictæ sunt promissiones
& semini eius. Non dicit, & semini-
bus tanquam de M V L T I S, sed tan-
E 3 quam*

quam de VNO, & in SEMINE tuo,
 QUI EST CHRISTVS. Calvinus
 autem sub ferulam suam te tuamq; pi-
 am interpretationem revocans scri-
 bit; eos, qui semen pro Christo sine con-
 troversia accipiunt, verbum seminis
 torquere violenter. Quis enim conce-
 det, inquit, nomen collectivum de uno,
 tantum homine accipi?

Deniq; postquam fundamentum
 Evangelice promissinis illius evertit,
 simplici nimirum sensu verborum, lon-
 gè aliò, quàm ad Christi beneficium,
 relato, ipsiusq; Pauli declaratione su-
 perbissimè reiecta: videt quisq; late-
 rem lavare Calvinum, quando sic he-
 betatum locum illum, post demum sen-
 su anagogico quodam & quasi παρῆγ-
 γως in Christum confert. Quanquam
 ne hic quidem potest à strophis absti-
 nere, quin quod uni Christo textus
 Mosaicus attribuit, ipse ad totam Ec-
 clesiam referat. Etsi verò Fructus di-
 vini huius operis, quo Diaboli caput
 quassatum & comminutum est, ad nos
 perti-

pertinet, tamen opus ipsum contere-
 di caput Diaboli, nunquam evincet
 Calvinus nobis competere. Est enim
 solius Filij Dei opus, cōterere caput ser-
 pentis, ut qui, Iohanne teste & inter-
 prete, ideo apparuit, ut dissolveret o-
 pera Diaboli. Iohan. 3. Quod si volet
 merosius τὸν δέσιν φυλάτῃαν, Satanae
 conterendi virtutē diffundi in homi-
 nes fideles, ut ipse ex depravato Pauli
 loco Rom. 16. contendit (qui non homi-
 nibus sed Domino hanc virtutem ad-
 scribit) cur ergo sacrilegam expositio-
 nem nominat, aptantem Sanctae Chri-
 sti matri, quod de semine dictum fue-
 rat: cum ipsemet contendat, sub se-
 mine totam comprehendit Ecclesiam,
 & per consequens, etiam Mariam ma-
 trem Domini, ut Ecclesiae membrum
 apprimè nobile?

Porro quia tantopere displicet
 Calvino, si Collectivum verbum Se-
 minis, uni Christo aptetur: nonne eā-
 dem corruptelā, qua nobis locum Ge-
 neseos tertio depravavit, corrumpet

E 4

sim ul

II.

Promis-
 sio de se-
 mine A-
 brahae
 benedi-
 cto.

simul omnes illas promissiones, quibus
 spondet DEVS, in semine Abraham
 benedicendas esse omnes gentes terræ?
 Sic enim neq; hic collectivum nomen
 uni Christo accommodari ex opinione
 Calvini poterit. Et certè hoc velle vi-
 detur Calvinus, quando super tertium
 caput Epistole ad Galatas ad eam pro-
 missionem ibidem ex Mose repetitam
 annotat: Paulus NON SINGV-
 LARI NUMERO nititur, ut
 de VNO homine dictum hoc fuis-
 se probet.

Miror hominis proiectam confi-
 dentiam, quod ausus est scribere, Pau-
 lum, allegantem promissionem de se-
 mine, non nisi singulari numero, cum
 tamen singularem numerum eviden-
 ter urgeat, pluralem rejiciat, & aper-
 tissimè tradat, Dominum in ea pro-
 missione non dicere: & SEMINI-
 BV S, tanquam de MVLTIS, sed
 tanquam de VNO, & in SEMINE
 tuo, qui est Christus. Vbi ergo frons
 Calvini, negantis id, quod affirmat
 Paulus,

*Paulus, & affirmantis id, cui Paulus
plenis tibijs reclamat?*

*Porro ad vaticinia natiuitatis
Messiae pertinet etiam illud Ieremie
cap. 31. Novum creabit Dominus su-
per terram femina circumdabit vi-
rum: quemadmodum ipso fatente
Calvino, Scriptores Ecclesiae unanimit-
er hac Natiuitati Christi accommo-
dant. Quam verò hoc est magno illi
Theologo Theologorum omnium ridi-
culum? quàm is scepticè exagitat &
Iudeorum risui exponit? Referamus
huc verba commentarij eius; Christiani,
inquit, ferè uno consensu hoc in-
terpretati sunt de Maria virgine; &
movit eos nomen Miraculi; deinde
fortè nimis cupidè arripuerunt, quæ
visa sunt facere ad mysterium salutis
nostræ. Dicunt igitur hanc esse rem
novam, de qua loquitur Propheta,
quòd virgo gestaverit utero suo Chris-
tum infantem, sed simul virum, quia
scilicet plenus fuit divina fortitudi-
ne, quamvis secundum carnem cre-*

E s

verit

III.
Vatici-
nium
Iere. 31.

verit & staturâ, & sapientia & virtute. **MERITO HOC RIDE-**
TVR à Iudæis. *Rideat Calvinus,*
quantum & quamdiu volet. Certè sen-
sus iste quàm aptissimè quadrat ad
totius capitis π egis α oip. Vaticinatur
Dominus de optato illo tempore, quo
futurus sit propitius Deus totius Israe-
lis, quo reducere velit populum suum,
ut letantes & cum iubilo redeant in
Zion. Quod iuxta pervulgatum mo-
rem Prophetarum de Spiritualis redu-
ctione ad communionem Ecclesie No-
vi Testamenti est accipiendū. Quodq̄
de huiusmodi rebus loquatur, quæ sub
adventum Christi future essent, dilu-
cidius eis indicat, addita notatione
querimonie, Luctus & planctus Ra-
belis super filios suos: quod ad tragæ-
diam infanticidij & miserrime tru-
cidationis puerorum Bethleemitico-
rum pertinere, Matthæus Evangelista
perhibet. Post hæc consolatur Dominus
populum suum, & consolationi inserit
vaticinium de Nativitate Messie, te-
stifi-

stificans se novum quid creaturum
 in terra, nimirum ut fœmina circun-
 det virum, futurum esse tunc, ut Do-
 minus inebriet animam lassam, & o-
 mnem animam esurientem saturet :
 imò ut Dominus feriat domui Israel
 & domui Iuda fœdus novum, sublato
 veteri, ut eam pericopen vaticiniÿ E-
 pistola ad Hebræos interpretatur, & ad
 tempus exhibiti Messia spectare pro-
 nunciat. Compendio dicam, nihil ali-
 ud habet capiet illud: quam res cum
 adventu Christi eiusq; regno conne-
 xas.

Quoniam autem Calvino hanc
 pietatem Christianorum ridere visum
 est, dispiciamus, ecquam ipse profe-
 rat ex transmarinae suae sapientiae a-
 dytis explicationem, filiis Dei hucusq;
 incognitam. Textus habet: Novum
 creabit Dominus super terram: fœmis-
 na circundabit virum. Calvinus glossa
 est hæc: Perinde est, ac si dixisset Pro-
 pheta: Redigent fœminæ viros in
 angustias, ita ut ipsos captivos tene-
 ant.

ant. Sed utitur ſingulari numero, quaſi diceret: fœmina una præſtabit multis viris, hoc eſt, ſinguli ludæi præſtabunt ſingulis Chaldæis: ita ludæi ſuperiores erunt, quamvis magnum & terribile ſit robur hoſtium.

Vt Calvinus glosſemati ſuo veriſimilitudinis pallium induat, neceſſe erat initio ſingulare transformare in plurale, ut pro fœmina ſubſtituantur fœminæ, quæ viros in anguſtias redigant. Deinde ut nomen alterum quoque ſingularis numeri (Virum) in pluralem numerum abiret. Tertiò, ut fœmine vox ruruſum de una explicaretur: dicit enim: fœmina VNA præſtabit multis viris. Quibus ita præmiſſis, ſi divinando nondum aſſequi vales, quæ tandem hinc ſit emerſura paraphraſis: attende iam, quid tanto dignum hiatu proferat ille Doct̃or magnus, cæterorum omnium Cenſor & Ariſtarchus. Per fœminas intellige Iudæos (habes unum) per viros intellige Chaldæos; En tibi alterum. Hæc ita conne-
ete,

ete, quod Iudæi, qui respectu Chaldaeorum pro fœminis haberi queant, sint ad angustias adaçturi Chaldaeos. Et hoc est illud: fœmina circumdabit virum.

Primum autem cuperem ex te, Paræ, discere, quis Calvino hanc licentiam dederit, per Metamorphosin, quæ penè Ovidianas illas superet, quidvis fingendi ex quolibet, & fœminam in fœminas, fœminas in Iudæos trāsformandi, & faciendi ex viro viros, nempe Chaldaeos?

Deinde si sensum Calvinii spectes, qui est, Iudæos superiores fore Chaldaeis: rursus edoceri cupio, an hoc sit quiddam novum in terra? an non antehac quoq; Iudæi parva sæpè maria innumerabiles copias potentissimorum hostium profligarunt? Iam verò Dominus rem novam cunctisq; seculis inauditam promittit populo suo: quam ut præter rerum seriem eventuram cognoscerent, ἐπαγγελῶν τῶν ῥημάτων verbo CRE-
A N D I uti voluit, mentes fidelium

Christus
Vir pas-
sim ap-
pellatur
in vatici-
nijs Pro-
pheta-
rum.

in expectationem novi miraculi eri-
gens, quo foemina virgo supra natura
legem omnem in utero conceptura,
ambitura, tandemq; in hanc lucem
editura sit virum illum tot seculis ex-
pectatum, tot piorum omnium votis,
gemitibus ac desiderijs expetitur: sub
quo foedus novum, è medio sublato
veteri, sanciat. Adhuc Propheta
Jeremias data opera singulari numero
est usus, cum in designanda κατ' ἐξοχῶν
foemina insigni illa DEI genitrice:
tum in demonstrando κατ' ἐξοχῶν viro
eximio illo Christo Domino, qui divi-
nae virtutis robore pollens arduum opus
eternae nostrae redemptionis sit confe-
cturus, quemadmodum passim Vir ap-
pellatur in Scripturis Esa. 53. Zach.
6. & 13. Actor. 2. & 17.

IIII.
Vaticini-
um Hag-
gæi 2.

Transeo ad Haggei Propheta va-
ticinium de adventu Messiae amabile
& consolatione plenum, his compre-
hensum verbis: Adhuc modicum est,
& ego commovebo caelum & terram,
& mare & aridam, & movebo omnes
gen-

gentis, ET VENIET DESIDERATVS cunctis gentibus, & implebo domum istam gloria, dicit Dominus exercituum. Meum est argentum, & meum est aurum, dicit Dominus exercituum. Magna erit gloria domus istius novissima, plus quam prima, dicit Dominus exercituum. Per desiderium omnium gentium intelligunt interpretes pie & recte Christum, quod magno cum applausu gentium ac populorum esset in mundo per fidem Evangelij recipiendus. Et quanquam Calvinus hanc interpretationem attingit, agnoscens, posse sic explicari, tamen mox in priores tenebras evanesens, per desiderium gentium divitias illarum intelligit. Quae glossa ex Iudaeorum libris hausta est, & à Luthero graviter refutata.

Luth. in lib. de Iud. & illorum mendacijs.

Porro commentum Calvini sic habet: Postea adiungit, desiderium omnium gentium. Potest hoc duobus modis exponi, vel quod gentes accedent, & simul afferent quicquid preciosum

ciosum est, ut consecrent ad cultum
 Dei. Nam Hebræi desiderium vocant,
 quicquid habetur in precio: ita hoc nomine
 comprehendunt omnes divitias, honores, &
 delicias, & quicquid tale est. Ideo quidam
 sic contemserunt, Concutiam omnes gentes,
 & veniet desiderium: ut sit mutatio numeri.
 Alij subaudiunt particulam γ , vel ν ,
 hoc est, veniet cum desiderio, vel, venient
 in desiderio, id est, non venient gentes
 vacuæ, sed colligent omnes suos thesauros,
 ut sacra sit Deo oblatio. Sed possumus
 etiam intelligere de Christo, quod dicit,
 Desiderium omnium gentium, & implebo
 domum hanc gloriam. Scimus enim Christum
 fuisse expectationem totius mundi: sicuti
 etiam apud Iesaiam dicitur. Et optimè
 quadrabit hæc locutio, ubi desiderium
 gentium advenierit, hoc est, ubi patebit
 Christus, ad quem respicere debent omni-
 um vota, tunc illustrem fore secundi
 templi gloriam. Sed quia statim subiungitur:
 Meum

Meum argentum, & meum aurum, ideo SIMPLICIOR erit sensus ille, quem iam retuli, nempe venturas gentes & quidem instructas omnibus divitijs, ut se, & sua omnia offerant Deo in sacrificium. Optimè enim convenit quod sequitur si expositivè legamus, meum argentum, meum aurum dicit Iehova, hoc est, Ego non inopia hæcenus distuli plenam Templi ædificationem.

Frivola ratio est, qua se à priori sensu, qui Christianorum est, ad Iudaicum istum patitur transversum abripi. Quod enim de auro & argento subicitur, hanc habet sensentiam: Nolite cogitare, hoc posterius Templum fore priori illo Solomonis ignobilius, propterea quod non fulget auro, nec thesauris adeò ditatum est, ut prius erat: meum enim alioquin est omne aurum & argentum, nec coram me quicquam decoris affert Templo argentum & aurum. Est verò aliud, quod magnificentiam Templi huius

F *secundi*

secundi supra gloriam primi in immensum attollet, videlicet quod Christus ipse in eo docturus est, suaque presentia, doctrina & miraculis ita colostraturus, ut omne aurum & argentum, cunctique thesauri, quibus dotatum erat prius illud, cum gloria secunda domus in eternum comparari nequeant. Hunc simplicissimum & verissimum esse sensum, qui vis non plane stupidus agnoscit & intelligit. Et constat nihilominus id, quod de auro & argento adicit Propheta, hoc, quo iam dictum est, sensu.

V. Verum ut ad alia transeamus: voluit Dominus sui Filij in carne presentiam non esse occultam, sed manifestari Israeli. Atque ob hoc excitavit Iohannem Baptistam praecursorem Messiae, qui concione penitentiae novoque Baptismi ritu viam pararet Christo Domino. Hoc aliquot seculis ante prodiderunt sancti Prophetae diversis de praecursore Messiae vaticinijs. Cum primis

Vaticini-
um Esa-
iae 40.
de Mes-
siae pra-
cursore.

primis autem Esaias capite 40. hac
 annuntiaturus hortatur Novi Testa-
 menti Doctores, ut blandè loquantur
 ad cor Ierusalem, eiq; prædicent Evan-
 gelium gratie Dei & remissionis pec-
 catorum, quòd dimissa sit iniquitas
 eius, quodq; loco peccatorum suorum,
 quibus alias pœna debebatur, dupli-
 cia contingant ei beneficia de liberali
 manu misericordie Domini, nimi-
 rum & peccati venia, & iustitie im-
 putatic: idq; per & propter adventan-
 tem Messiam, cuius gloria futura sit
 omni carni conspicua.

Porro quo signo cognosci debeat,
 quando Messias ad sui muneris fun-
 ctionem proditurus sit, disertè Domi-
 nus definit, signi voce constituens
 prædicationem Iohannis Baptiste in
 deserto Iudææ. Idcirco pergit Prophe-
 ta: Vox clamantis in deserto, parate
 viam Domino. Rectas facite semitas
 Dei nostri: omnis vallis exaltabitur,
 & ònis mōs & collis humiliabitur &c.
 Et sanè, quæ sit horum verborū mens,

opus nobis non est vel statu coniectu-
 rali vel divinationum libris. Evange-
 lista simul omnes hæc impleta refe-
 runt, Iohanne exordiente Baptisimum
 & concionem suam in deserto. Nam
 hic est ille, dicit Matthæus, de quo di-
 xit Esaias Propheta, quæ ait: vox cla-
 mantis in deserto, parate viam Domi-
 ni, rectas facite semitas eius. Marcus
 à complemento huius vaticinijsuum
 orditur Evangelium hoc pacto: Initi-
 um Evangelij Iesu Christi filij DEI,
 sicut scriptum est in Prophetis: Ecce
 ego mitto nuncium meum ante faci-
 em tuam, qui preparabit viam tuam
 ante te. Vox clamantis in deserto: pa-
 rate viam Domini, rectas facite se-
 mitas eius. Baptizabat autem Iohan-
 nes in deserto Iudææ &c. Lucas non
 dubitavit integrum vaticinium E-
 saia referre: Venit Iohannes in om-
 nem regionem finitimam Iordanis,
 predicans Baptisimum pœnitentiæ in
 remissionem peccatorum, sicut scri-
 ptum est in libro sermonum Esaiæ Pro-
 phetæ

pheta dicentis : Vox clamantis in deserto, parate viam Domini, rectas facite semitas eius. Omnis vallis implebitur, & omnis mons & collis reddetur humilis. Et fient, quae obliqua sunt, directa, & aspera vertentur in vias planas, & videbit omnis caro salutare Dei. Evangelista Iohannes inducit ipsummet Baptistam hac de sese ad legatos Iudaeorum aperte citantem. Urgentibus enim : quis es ? ut responsum demus his, qui miserunt nos ? Quid dicis de teipso ? Ait : Ego vox clamantis in deserto, dirigite viam Domini : sicut dixit Esaias Propheta. Age habemus indubium Prophetae sensum, tot fidorum, omniq; humana exceptione maiorum testium approbatione solidissime constabilitum. Ad hanc unanimum expositionem beatorum Evangelistarum confer nunc eam, quam Calvinoproferre libuit. Commentatio eius est hac : prosequitur (Dominus) argumentum, quod exorsus erat, atque expressius declarat, se missurum populo,

lo, quamvis in speciem desperato, **M**
NISTR OS consolationis. Simul
 pravenit obiectionem, quæ afferri
 poterat. Tuquidem promittis consola-
 tionem, sed ubi erunt **PROPHE-**
TÆ? nam in deserto futuri sumus.
 Vnde perveniet ad nos hæc consola-
 tio? Testatur ergò, desertum impe-
 dimento non fore, quò minus ista
 consolatione fruantur. Et **DESER-**
TVM MET APHORICE ca-
 pitur pro vastitate illa, quæ futura
 erat, non tamē nego, quin ad iter inter-
 medium alludat Propheta. Videbatur
 enim deserti asperitas reditum inter-
 cludere. Promittit ergò, tametsi ob-
 structæ essent viæ omnes, nec ulla ri-
 ma pateret, Dominum sibi ac suis ex-
 itum per invia facile patefacturum.
 Alij coniungunt particulam hanc,
 In deserto, cum membro sequenti, at-
 que ita exponunt, Parate viam le-
 hovæ in deserto. Sed videtur potius
 vocem inducere Propheta, quæ palat-
 os & quasi ab orbe habitabitali ex-
 pullos

pulsos colligat. Tametsi nihil præter horrendam solitudinem conspiciatis, tamē hæc vox consolationis ex **PROPHETARVM** ore audietur. Hæc enim ad duram illam servitutem referuntur, quam **IN BABYLONE** subituri erant. Quos verò compellat ista vox? an fideles? **MINIME**: Sed Cyrum, Persas & Medos, qui captivum hunc populum tenebant. Hi cum alieni essent ab obsequio Dei, coguntur populum liberare. lubentur ergo parare ac sternere viam, ut populus Dei in Iudæam reducatur, ac si dictum esset, ex invijs pervia facite.

Observe hic, Calvinum per vocem clamantis non unum aliquem Concionatorem, ut Baptistam, sed indefinite quoslibet Prophetas intelligere, per Enallagen numeri, qua etiam configere solet alia vaticinia, ut in progressu docebitur. At Evangelista unum & solum Baptistam notari, coniunctis suffragijs decernunt.

F 4

Deinde

Deinde cum Evangelista per desertum κατὰ τὸ ἔρητον intelligant desertum Iudææ, Calvinus altius sese efferens desertum Metaphoricè capit pro vastitate illa, quæ futura erat tempore captivitatis Babylonica: & eludit deserti vocem per Metaphoram, quo tropo alia quoque divini Spiritus oracula non pauca depravavit.

Tertiò Evangelista partem vaticiniij hanc (parate viam Domini &c.) eò referunt, quòd homines ad concionem Iohannis pœnitentiam agentes viam adornent adventanti Messia. Calvinus autem ex sua Metaphora Paraphrasin astruit sensu diversissimam, nimirum hanc: tametsi captivis Iudæis obstructæ essent viæ omnes, nec ulla rima pateret: tamen Dominum sibi & suis exitum per invia facilè patefacturum.

Quartò Evangelista compleri docent Esaiæ vaticinium demum Iohanne prodeunte ad docendum. Calvinus aggannit, id ad duram illam servitutem

tem referri, quam in Babylone subituri
erant Hebraei.

Quintò Evangelistæ perhibent, Io-
hannem concionem *παρὰ* *αὐτῶν* illam
dirigere ad populum Iudaeum, qui
temporibus ijs erat & dicebatur **DEI**
POPULUS. Calvinus longè sapit & sentit
aliter, scribens: quos verò compellat
hæc vox? (scilicet in deserto clamans)
an fideles? minimè: sed **Cyrum**, **Per-**
sas & **Medos**, **QVI CAPTIVVM**
H V N C P O P V L V M T E-
N E B A N T. Hos ait Calvinus iu-
beri, parare & sternere viam, ut po-
pulus Dei in Iudeam reducatur.

Quis piæ mentis hæc legens & au-
diens, temperare sibi potest, quin per-
fecto odio, ut Propheta loquitur, oderit
& aversetur hunc prestigiæ Iu-
daicarum architectum? quòd haud ve-
retur Evangelistarum interpretatio-
ni medium digitum ostendere, sibiq;
glossam fabricare aliam, quæ textui
(si Dis placet) magis congruat. Eam
enim, quam Evangelistæ nobis assignant,

nant, declarationem, analogiã typi duntaxat niti censet, quatenus illa è Babylone redemptio typus tantummodo fuerit redemptionis nostre annunciate per Iohannem, tanquam primariũ inter præcones eius redemptionis, ut qui digito Christum ostenderit. Sed allegatio S. Evangelistarum multo clarior est, quàm ut his verborum prestigijs elidi vel eludi sese patiatur. Et docet unanimis Evangelistarum omnium consensus, Esaie vaticinium iuxta proprium, nativum & genuinum sensum, non ad quenquam alium vel Prophetam vel Doctorem, quàm Messie $\pi\acute{\rho}\delta\sigma\omicron\mu\omicron\pi$, nec ad aliud aliquod antegressum tempus extendi, sed ad Novi Testamenti seculum unicè restringendum esse.

V I.
 Vaticini-
 um de
 officio
 docendi
 assigna-
 tur. Progrediamur. Prænuñciarunt sancti Propheta, Christum, præter arduum illud opus redemptionis, futurum insuper esse munere docendi. Hoc Dei iussu atq; nomine promulgat Moses Deut. 18. Prophetam suscitabo
 eis

*eis de medio fratrum suorum, similem
tui, & ponam verba mea in ore eius, loqueturq;
ad eos omnia, que prece-
pero illi: qui autem verba eius, que lo-
quetur in nomine meo, audire nolue-
rit, ego ultor existam.*

to Mes-
sic Deut.
18.

*Hoc cæleste oraculum ad unicum
& solum Iesum Christum esse referen-
dum, docet Stephanus Act. 7. multoq;
clarius exponit Petrus Act. 3. Calvi-
nus etsi concedit ad Christum etiam
pertinere, ideoq; rectè à Petro in Chri-
stum conferri: tamen quod de SO LO
Christo sit intelligendum, peruicacissi-
mè negat. Verba eius sunt hæc: Colligimus in nomine Prophetæ esse enal-
lagen numeri. Nam quòd nonnulli
ad Iosiam, alij ad Ieremiam restrin-
gunt, prorsus insulsum est, quando
hic de continuo regendæ Ecclesiæ te-
nore differit Moses, non autem reci-
tat, quid factururus sit DEVS ad
breve tempus. NIHILO RE-
CTIOR est eorum sententia, qui
præcisè de solo Christo accipiunt. Nā
illud,*

Calvinus
in Deut.
18.

illud, quod dixi, Dei consilium tenere convenit, non relinqui ludæis excusationem, si ad pythones vel magos declinent, quia Deus nunquam eos destituet Prophetis & Doctoribus. Quod si ad solum Christum eos ablegasset, in promptu erat exceptio, durum esse, per duo annorum millia carere Prophetis & revelationibus. *Hec ille.*

At verò Petrus de SOLO Christo hæc enarrat, Act. 3. quando de hoc (Christo) omnes cæteros Prophetas ipsumq; adeo Mosen concionatos refert. Quin restringit Petrus complementum, ut cæterorum vaticiniorum Prophetarum, ita singulatim huius Mosaici oraculi, ad Christi tempora, non ad antecessa secula, ut Calvinus opinatur. Ait enim: Quem oportet cælum accipere usq; in tempora restitutionis omnium, quæ (tempora) locutus est Deus per os omnium Sanctorum à seculo Prophetarum. Moses quidem ad Patres dixit: Prophetam suscitant

citabit vobis Dominus Deus vester de
fratribus vestris mei similem. Audie-
tis eum iuxta omnia, quaecumq; locutus
fuerit vobis. Futurum est autem, ut
omnis anima, ἡτις ἄρ μὴ ἀκούσῃ τῶν προ-
φήτων ἐκεῖνῶν, quæ non audierit PRO-
PHETAM ILLVM, exterminetur
è populo. Quin & omnes Propheta, à
Samuele, ac deinceps, quotquot locuti
sunt, annuntiaverunt DIES HOS.

En tibi Divi Apostoli Petri con-
cionem, qua vaticinium Moysis ad hæc
tempora, & dies hos, Messia scilicet,
perspicuè restringitur. Audis etiam,
quàm emphaticè Petrus urgeat singu-
larem numerum, ut de uno quodam
eximio Propheta, nempe Christo, ser-
monem institui declaret, Enallagen il-
lam numeri, quam Calvinus urget,
radicitus evellens. In qua enim Gram-
matica ὁ προφήτης ἐκεῖνος, Propheta
ILLE, equipollet plurali numero, cum
& articulus, ὁ, & insuper additum
pronomem, ἐκεῖνος, δεκτικῶς ad unum
planè singularem, eumq; eximium Do-
ctorem

Etorem, Christum videlicet restrin-
gat? Quod nemo, nisi vel Græcæ lin-
guæ rudis, vel enormiter impudens, ne-
gaverit. Elumbis igitur est Calvini
ratio de Pythonibus & magis, quam
sua prætexit interpretationi. Solenne
enim est Domino in Mose, nunc præce-
pta dare: mox subijcere promissionem:
vel commonefactionem, vel etiam
comminationem. Quæ omnia, diversa
tamen sint, sub easdem cogere velle cir-
cumstantias, præposterum foret inter-
pretis.

VII.
Vaticini-
um Esa.
61. de E-
vangelio
per Chri-
stum pro
mulgan-
do.

Predixerat Dominus, non tantum
fore Messie officium, ut sit Propheta
& Doctor populi: sed ipsum quoque ge-
nus doctrine speciatim expressit,
quod sit à sinu Dei prolaturus Evange-
lium salutis, & liberationem annumque
verè Iubileum gratiæ Dei sua voce
predicaturus. Sic enim hac de re iam
olim vaticinatus erat Esaias Prophe-
ta cap. 61. imò sic Messias ipse loqui-
tur: Spiritus Domini super me, eò quod
unxerit me, ad annunciandum man-
suetis

suetis misit me, ut mederer contritis corde, & predicarem captivis indulgentiam, & clausis apertionem, ut predicarem annum placabilem Domino. Hunc locum Christus Capernai in Synagoga publicè de se interpretatus est, testificans ac dicens: HODIE impleta est hæc Scriptura in auribus vestris, Luc. 4. Calvinus autem nil moratus expositionem Christi, ad Esaiæ locum hæc annotat: Quoniam Christus hunc locum de seipso exponit Luc. 4. ideo interpretes sine controversia ad ipsum hæc constringunt. sumunt autem hoc principium, induci Christum loquentem, quasi ipsi soli hæc omnia conveniant. Hoc respondent ludæi, quòd inconsideratè trahantur ad Christum, quæ alijs quoque Prophetis congruunt. Sic itaque sentio: hoc caput veluti sigillum addi superioribus, ut quæ hæctenus dicta fuerant de restituenda Ecclesia Christi, confirmarentur: atque in hunc finem testari Christum, se à Deo unctum esse: quo

Et in sequenti-
 bus Cal-
 vinus su-
 um ca-
 chinnū
 cum Iu-
 dæorum
 risu con-
 iungit.

quo fit, ut sibi hoc vaticinium meritò accommodet. Nam quæ alijs obscure tradiderunt, clarè & apertè exhibuit. Sed hoc non repugnat, quin alijs quoq; Prophetis, qui à Domino uncti sunt, conveniat hæc sententia.

Idcirco Calvinus id, quod additur (ad predicandum mansuetis misit me) manifestè ad Prophetam refert hac apposita notatione: AD PRÆDICANDVM: Non prius vendicat sibi PROPHETA ius & autoritatem docendi, quàm ostenderit se à Domino missum esse. Autoritas in eo fundata est, quòd unctus, hoc est, necessarijs donis à Deo instructus sit. A nobis igitur non tanquam privatus homo, sed tanquam publicus minister è cœlo profectus audiri debet.

Iudicent piæ mentes, quid sentiendum sit de hoc genere commentationum, quo tam audacter expositio Salvatoris, si non planè rejicitur, at certè plurimum debilitatur iudicent: quanta sit protervia, vaticinia ea, quibus officium

officium filij sui unicè describit Deus accommodare alijs, atq; sic incertitudinis ac dubitationis aculeum quendam legentium animis infigere.

Iam Zacharia vaticinium de ingressu Christi in urbem Ierosolymam, concedit quidem in Christo suum esse sortitum complementum. Nec tamen temperare sibi per omnia potest ab illo veteratorio lusu, & studio perverso, scripturas à proprio sensu flectendi ad peregrinum. Evangelistæ in verbis

Zacharia dicentis (Ecce, rex tuus venit tibi sedens super asinam & super pullum filium asine) vocabulum asinae & pulli in propria significatione sumunt, absq; ulla prorsus ambiguitate. nec quicquam aliud intelligunt, quàm ipsam illam asinam mutaticiam, cui Dominus Iesus insedit, unâ cum illius pullo. Sed quia Calvino hoc fortè nimis videtur abiectum & humile: ideo glossam aliam proferre libuit: Verum quidem est, ait, Prophetæ verba esse METAPHORICA;

G

quoniam

VIII.

Vaticinium Zachariae de ingressu Christi in urbem Ierosol.

quum dicit, veniet Rex equitans super
 per asinum, FIGVRATVS est
 sermo. Nam Propheta intelligit, Chris-
 tum fore quasi obscurum hominem,
 qui sese non extollet supra communē
 vulgi modum: **HIC EST GE-
 NVINVS SENSVS:** verū est,
 sed tamen hoc non obstat, quò minus
 Christus etiam ediderit huius rei spe-
 cimen, ubi asinum illum conscendit.
 Proferam simile exemplum: Cum
 Psalmo 22. dicitur: Miserunt fora-
 tem super vestes meas, certè etiam
 metaphora illic satis apparet, quòd
 hostes Davidis partiti fuerint eius
 spolia. Conqueritur ergò, prædones
 illos, à quibus iniuste deiectus fue-
 rat, diripuisse suos honores, suas co-
 pias: & interim completum hoc fuit
 visibili modo, nempe ut crassissimi
 etiam quicquid agnoscerent, non frustra
 hoc totum fuisse prædictum. Nunc
 ergò intelligimus, quàm benè inter
 se hæc conveniant, **METAPHO-
 RICE** Prophetam loqui de con-
 temptis

*Si hic est
 genuinus
 sensus, quē
 Calvinus
 ex præcon-
 cepta me-
 taphora
 extruit; A-
 postoli er-
 gò à genui-
 no sensu
 aberrarūt.*

*Nugatoriū
 est, Davi-
 dem ibi lo-
 qui meta-
 phoricè:
 quod infra
 docebitur.*

temptibili Christi specie: & tamen
 visibile Symbolum optimè quadra- *Asinus, id*
 re, ut rudissimi quicq; agnoscerent, *est, con-*
 non alium sperandum esse Christum, *temptibilis*
 quàm eum, qui apparuit tunc, *species.*

*Vsque adeò Calvino penitus innata
 videtur illa prurigo torquendi Ver-
 bum D E I, ut tropis suis, Metaphorâ
 cum primis, in re tam gravi & ardua,
 nihilò sanctiore mente ludat, quàm
 aegyptæ ludunt suis prestigijs & offu-
 cys.*

S Equuntur vaticinia de Passione & *Vatici-*
 morte Christi. Atque hic observan- *nia Vet.*
 dum ante omnia venit, Spiritum san- *Test. de*
 ctum non modò typis sacrificiorum, *passione*
 serpentis aenei, & figuris alijs adum- *Christi.*
 brasse venturi Messiae passionem; sed
 claris insuper vaticinijs, & omnino
 ad Christum ceu principalem scriptio-
 nis Prophetica scopum, in toto veteri
 Testamento collimasse: cuius divini
 Spiritus afflatu sancti Propheta de
 ventura in nos gratia vaticinati
 G 2 sunt.

sunt, inquit Petrus, scrutantes, ad
 quem aut cuiusmodi temporis articu-
 lum significaret, qui in illis erat Spiri-
 tus Christi, qui, priusquam accide-
 rent, testabatur venturas in Christum
 afflictiones 1. Pet. 1. Christo certè o-
 mnes Prophetæ testimonium perhibent
 Act. 10. & ut paulò prius ex ore Apo-
 stoli Petri didicimus, omnes Prophetæ
 annunciauerunt dies hos Messie, &
 quæ in illo essent eventura Act. 3. In
 capite namq; libri scriptum est de illo,
 ut faciat voluntatem Dei Psalm. 50.
 subeundo videlicet passionem & mor-
 tem crucis. Vnde de ventura sua pas-
 sione & morte testificans Apostolis,
 ait, Hierosolymis impletum iri ea om-
 nia, quæ prædicta sint per Prophetas de
 filio hominis Luc. 18. Et in horto iubet
 Petrum recondere gladium in vagi-
 nam; posse enim se, si expediat, orare
 Patrem, ut mittat duodecim legiones
 angelorum, ne tradatur Iudæis. Sed
 oportere impleri Scripturas Luc. 22.
 Et post resurrectionem ostendit disci-
 pulis

pulis ex Mose, Psalms & Prophetis, oportuisse Christum sic pati & intrare in gloriam suam Luc. 24. aperiens eis scripturas, quæ scriptæ erant de se, ibid. Quin Apostoli quoq; in Actis ex Scriptura Prophetarum Iudeis monstrant, Iesum illum crucifixum esse Christum. Hæc in arce memoriæ locentur, ut firmum fixum statuamus, Prophetas vaticinijs suis cum perspicuitate claris, tum numero bene multis, non obiter aut παρρησιας, sed studio supremo & ex professo planè disseruisse de passione & morte venturi Messie. Quod cum ex his iam dictis indubitato constet: damnandum meritò est maleferiatum studium Calvinii, quo caliginem Iudaicarum tenebrarum sacrosanctis ijs oraculis offundere totis viribus enititur.

In prima statim promissione Evangelica Genes. 3. vaticinium extarre de passione Domini, cum dicitur ad antiquum Serpentem Diabolum: Et tu vulnerabis calcaneum eius, indica-

I.
Vaticinium de
passione
Christi
Gen. 3.

G 3

tum

tum supra est. Quibus verò nebulis id obtenebretur elusoria *παραγγοί*. Calvinus, itidem est demonstratum.

II.
Vaticini-
um Za-
char. 13.
de fuga
discipu-
lorum.

Vt autem in excutiendis sancto-
rum Prophetarum vaticiniis concioni-
bus ordine procedamus; sequemur se-
riem ipsius historiae passionis, ut eã Spi-
ritus sanctus per Evangelistas in No-
vo Testamento curavit describendam.

Principio Salvator clarissimis
verbis denunciatis Apostolis, futurum,
ut ea nocte, quae passionem proximè
precedebat, ab ipsis deseratur, allegat
Scripturam Propheticam: Scriptum
est enim, inquit, Percutiam Pastorem,
& oves dispergentur: non obscure do-
cens, Prophetam Zachariam in Spirita
tu illam discipulorum fugam ac deser-
tionem Domini sui prænunciassè, ideoq;
certò in eis completum hoc iri, quic-
quid tandem Petrus & reliqui contra-
dicant. Et certè si verba Propheta pensi-
tentur, obvium est cognoscere, ad un-
guem ea cum ipso rerum eventu con-
gruere. Concio Zachariae talis est: Ex-
pergis-

pergiscere, gladii, super pastorem, & super virum mihi coherentem; percutite pastorem, & dispergentur oves. Nimirum agit de Pastore, non pastoribus, quod etiam adiectum nomen (virum) indicat, unum quendam, eumque minimè vulgarem Pastorem quasi digito Propheta connotans: & quidem Pastorem singulatim eum, qui Deo intimè cohereat, ei que proximus sit: quae luculenta periphrasis est non gregarij Pastoris, sed eius solius, qui κατ' ἐξοχήν Pastor in Scriptura nominatur, qui est filius Dei, Dominus Iesus Christus.

Hæc nulla sophistica quamlibet ingeniosa possunt eludi. Et debuit urgentissima hæc ratio, emphatica notatio, planeque demonstratoria periphrasis, ut & Salvatoris irrefragabilis exegesis, monere Calvinum, ne aliò, quam ad principem Pastorum, Dominum Iesum, Zacharie verba transferret.

Sed ille nec Prophetam sui ipsius interpretem, nec Christum moratus quicquam, ita scribit in suo Commentario:

G 4

Nostris

Nostri ferè omnes restringunt hunc locum ad personam Christi, quia Matth. 26. citatur sententia illa, Percutiam pastorem, & dispergentur oves. Sed non videtur solida esse ratio, quia quod de pastore dicitur, potius extendi probabile est ad ipsum ordinem totum: quemadmodum ubi dicit DEVS, Prophetam excitabo vobis è medio vestrum, certè illic non fit mentio unius Prophetæ solùm, sed complectitur DEVS omnes Prophetas; ac si diceret, Nunquam destituam vos salutis doctrina, & singulis ætatibus ostendam, me gerere curam vestri; quia semper aderunt Prophetæ, quorum ore declarem, me vobis esse propinquum.

Nimirum quale Thema est, talis est eius quoque probatio. Thema notoriè falsum est, (verba Zacharie ad totum ordinem Pastorum esse extendenda) argumentis immotis & in æternum irrefutabilibus modò iugulatum.

*Probatio porro Calvinii petitur ex
equè*

equè falsa hypothefi, qua vaticinium
Mosis (Prophetam suscitabo vobis) pari
modo non ad Christum solum referri,
sed ad omnes Prophetas extendi som-
niat: quod commentum Petrus Apo-
stolus paulò antè concione sua protri-
vit & comminuit.

Quanquam autem velit Calvia-
nus dictum Zacharia primò de Chri-
sto intellectum, de cæteris Doctõribus
secundariò: tamen ad fidem nostram
contra Iudeorum blasphemias firman-
dam præcipuum robur infringitur,
quamprimum non unicè aptatur Chri-
sto, sed ad totum ordinem glossa ni-
mis generali porrigitur.

Iam quomodo triginta argenteo-
rum precio tradendus esset Dominus,
Zacharias illustrissima concione sic
per circumstantias expressit, ut eius
rei non vates, sed $\alpha\upsilon\tau\acute{o}\nu\tau\eta\varsigma$ fuisse vi-
deatur. Concio Propheta sic habet: Et
dixi ad eos: si bonum est in oculis ve-
stris, afferte precium meum: sin mi-
nus, quiescite. Et appenderunt preci-

III.

Vatici-
um Za-
char. 11.
de tri-
ginta ar-
genteis.

um triginta argenteos. Et dixit Dominus ad me: projice illud ad figulum. Egregium precium, quo appreciatus sum ab eis. Et tuli argenteos triginta, & proieci illos in domum Domini, ad figulum. Hec & clara sunt per se: & Matthæus Evangelista cap. 26. huius prophetie luculentus interpres est, tum illam impletam referens, quando Iudas triginta argenteos, precium venditionis Christi, proiecit in domum Domini, qui postea figulo pro emptione agri ad sepulturam peregrinorum sunt traditi.

Operapretium autem est audire & Calvinum, quo pacto is prophete sensum reddiderit. Is paraphrasin affert, totam oppletam atra fuligine & caligine cecitatis & amentie. Iudaisca. Sic enim spiritu soporis inebriatus incespitat: iam addit aliud crimen Deus, quo detegit populi malitiam, quoniam ferè unius festucæ pretio aestimaverint, quicquid insumperat laboris. Prius conquestus est de ingratitude

titudine: sed hinc melius detecta fuit improbitas populi & flagitium, quòd ita vilipenderint inæstimabilem Dei gratiam erga ipsos. Huc ergò pertinet, quod nunc dicit Propheta, Deum postremò tentasse, an sua beneficia pretij aliquid haberent apud Iudæos: sed fuisse tunc palàm comper- tum, quicquid impenderat operæ & laboris, fuisse malè locatum & perditum. Quòd autem nunc in sua persona loquitur Zacharias, nunc verò Deum loquentem inducit, heri diximus, hoc ad rem parum facere, quoniam hic describit duntaxat, quàm turpiter abusi fuerint Dei gratia Iudæi, & quàm iniustè eam contempserint. Interea autem loquitur ipse quasi Dei minister: quoniam non modò per se gubernavit Deus populum illum, sed instruxit virtute Spiritus sui multos ministros, qui obirent pastorum munus. Dicit ergò se venisse, (& hic sermo propriè in Deum competit) ad populum, & flagitasse mercedem:

cedem : DATE, inquit, si ita videtur,
 mihi mercedem : sin minus, desistite.
 hinc exprimit summam indignationem :
 quemadmodum si quis expro-
 bret malitiam & ingratitude[m] pro-
 ximo suo : Agnosce beneficium si vo-
 les : sin minus, mihi perierit : ego non
 curo : ego video te esse nebulonem,
 qui indignus fueras, quem ego tam
 liberaliter tractarem. Ego igitur nihil
 moror tuas compensationes : sed inte-
 rea tuum erat videre, quid mihi debe-
 res. Sic etiam stomachosè loquitur
 DEVS hoc loco : Date saltem mer-
 cedem, ne gratis vobis seruiam : abusi
 estis meo labore : ego sustinui multas
 iniurias & molestias in vobis regen-
 dis : quæ erit compensatio sollicitudi-
 nis ? nempe qualis decet Hypocritas,
 & ingratos, qui erga benemeritos
 contumeliosi sunt. Equidem non mo-
 ror mercedem, quia etiam non sum
 mercenarius. Postea addit, dedisse
 triginta argenteos. Non dubium est
 quin hoc cõmemoret pretium quasi
 vile,

vile, ac si vellent tot & tam inæstimabiles Dei gratias compensare vili pretio: quemadmodum si quis conduxerit subulcum aut colonum aliquem, dabit vile pretium: Sic etiam dicit Propheta, ludæos egisse cum Deo. Interea per vile pretium, quod bubulco dignum esset, intelligit frivolas nugas, quibus putabant ludæi se posse satisfacere Deo. Scimus enim, fuisse admodum sedulos in suis Ceremoniis. Quasi verò hæc compensatio apud DEVM quicquam valeat. Requirit cordis integritatem: & ideo se addicit, ut vicissim nos possideat. Hoc igitur erat pretium laboris, quod Dominus fuerat meritis: hæc erat iusta merces, si se in obsequium totos Iudæi addicerent eius verbo. Quid autem? nempe defuncti sunt Ceremoniis & alijs frivolis rebus. Fuit igitur hoc sordidum munus, quasi vellent rependere mercedem alicui subulco. Ideo adiungit: Dixit mihi Iehova, projice hoc ad figulum: hæc scilicet digna

*Mercedem
30 argen-
teorum
planè figu-
ratè expo-
nit.*

Hæc de figulo emente sibi lateres ad templum, ubi legit Calvinus? forte in Iudæorum Thal- mud.

Quam hæc sunt omnia contorta?

digna est mea merces? Proiſce ad figulum, ut emat sibi lateres vel tegulas ad reficiendum templum: si quæ sint ruinae in templo, emat sibi tegulas inde figulus, aut quispiam alius artifex ignobilis habeat sibi tale pretium. Nam Ironice postea vocat magnificentiam & gloriam pretij, quo æstimatus est; hæc scilicet gloria est mei pretij: cum ego tot molestias pertulerim, iam agunt mecum, perinde ac cum aliquo sordido bubulco. Ego tamen eram ipsorum Dominus & Pastor. Ergo cum velint ita fucoſe mihi satisfacere, hic etiam per contumeliam obtrudunt mihi vile pretiũ, quasi deſcerent meam gloriam, vel conſpuerent in faciem meam: proiſce, proiſce ad figulum, inquit: hoc est, reficiant templum Dei, in quo perinde sibi placent, ac si essent in cœlo. Sed templum illis est Idolum: quia Deus nunquam propinquus erit, dum ita hypocritice cum ipſo agent. Reficiant igitur ruinas templi sui, & solvant

Solvant figulo precium, quia ego non
 patiar, tam contumeliosè mihi precii
 um mea maiestate indignum obtrudi.
 Nunc tenemus consilium Prophe-
 ta: ac primò illud, quod dixi, memo-
 ria tenendum est, hinc narrari, quam
 desperata fuerit populi improbitas,
 quòd reiecti à Deo, & contracta eius
 virga, tamè pro nihilo duxerint, quas
 experti fuerant, eius gratias. Quare
 putarunt enim Deo satis superq; pre-
 stari, si eum colerent externis nugis;
 quoniam Ceremoniæ sine pietatis
 sensu duntaxat frivolaè nugæ sunt co-
 ram Deo. Hoc ergò nunc urget Pro-
 pheta, quòd Iudæi malignè sepelierint
 Dei beneficia, quibus tamen eos ita
 obstrinxerat sibi, ut non essent sol-
 vendo, & eadem etiam ratione subi-
 cit: projice ad figulum. Testatur
 enim sibi hæc nullius precii esse, imò
 se abominari mercedem, quam vo-
 lunt rependere homines, ubi scilicet
 tam contumeliosè cum ipso agunt, si-
 cuti alibi dicit, sibi esse fastidio apud

*Hocine est
 tenere con-
 silium Pro-
 pheta?*

Esaiam.

Esaiam. Egeo nauseo ad vestros festos dies : quid calcatis quotidie pavimentum templi mei? Deinde perinde est, qui bovem mactat, ac si occideret hominem. Deus ergo omnibus illis locis ostendit, quemadmodum nunc apud Zachariam, sibi summæ abominationi esse sacrificia, quæ offerunt impij homines, & Hypocritæ, sine aliquo affectu pietatis. Quare? nam hæc est summa contumelia, quã inurunt reprobi, quasi sputis fœdarent eius faciem, ubi scilicet eum comparant vel figulo vel bubulco, & non cogitant quid pretij mereatur, nempe ut se totos illi consecrent & verè addicant absq; simulatione. Vbi igitur ludunt homines cum Deo, & putant ipsum oblectari frivolis nugis, comparant eum, quemadmodũ dixi, vel bubulco vel opifici gregario & ignobili. Hoc autem opprobrium non potest ferre, & meritò tam graviter hîc stomachatur per Prophetã suum. *Hactenus Calvinus.*

Trigin.

Triginta argenteos intelligit ipse
 de mercede hypocritica, qua populus
 voluerit Domini labores & gratias
 compensare. Hanc rursus dicit esse
 externas ceremonias, sacrificia &c.
 Quo autem argumento fidem facit
 huic sua glossa tam violenta? Nimi-
 rum αὐτῶς ἐφα. Pro authentico igitur
 habendum ipsius effatum, quicquid
 reclamet Evangelista Matthæus. Iam
 quæ affert de figulo suo, & subulco, &
 bubulco, & opifice ignobili & grega-
 rio, quàm non spirant Propheticam hu-
 ius loci intelligentiam, sed fimetum
 olent planè Iudaicum? Cum primis au-
 tem observatu dignum est, quod 30.
 argenteos, quos tamen metaphoricè
 dicit esse Ceremoniarum nugas, fingit
 ad figulum proijci debuisse, ut is emat
 inde sibi lateres vel tegulas ad refici-
 endum templum. O Iudaicam cæcità-
 tem, ò tenebras plus quàm Aegyptia-
 cas. Scriptura Novi Testamenti, citans
 hæc, ait, datum esse precium 30 argen-
 teorum figulo pro venditione agri ad
 H sepul.

sepulturam peregrinorum. Sed hæc expositio Evangelistæ nimis est usitata. Cudenda igitur fuit nova, de figulo emente tegulas ad Templi ruinas instaurandas, & quidem ex 30. argenteis, non propriè, sed metaphoricè, aut si mavis allegoricè acceptis.

Dices fortè mihi, in sequentibus tamen sui Commentarij Calvinum approbare Matthæi Evangelistæ ἐξήγησιν? Respondeo, hoc est, quod diximus aliquoties, Calvinum hunc servare ordinem in explicandis Prophetis, ut eorum vaticinia primò iudaicis glossis probè retundat, & aciem illorum hebetet, & nervum argumentationis adversus infideles incidat, & in unum fundamentum labefaciat, per strophas mirabiles, & mille spinis obsitas & intricatas detorsiones, id est, per troporum & figurarum, cum primis autem adamatæ metaphore sue prestigias. Cumq; iam pristinus ille propheti-corum oraculorum vigor atq; robur ad redarguendos Iudeos emarcuit: tum demum

demum admiscet aliquid de eo sensu quem assignatum videt ab Evangelistis & Apostolis; ita tamen, ut regnet & emineat tanquam principalior magisq; proprius is, quem Calvinus iubet esse proprium. Sensus verò, ab Apostolis redditus, sit quasi πᾶσι.

Videamus autem, quomodo Calvinus approbet Evangelistæ citationem illam. Tota summa huc redit, quòd hæcenus congruat illud Zacharie cum Mattheo, quatenus Deus in Christi persona voluerit exhibere visibile specimen & symbolum eius, quod Propheta figuratè sub lege factum esse docuerit. Sed respondeo: primò Calvinus pro confesso sumit id, quod Mattheus Evangelista non largitur, nimirum figuratè ibi loqui Dominum, & per 30 argenteos notare hypocriticos Hebræorum cultus, quibus Domino sua voluerint probare obsequia.

Deinde si huius rei, quam Zacharias refert, oportuit visibile extare

H 2

symb-

symbolum in Christi persona: cur non reliquarum etiam, quae unquam usquam in Veteri Testamento inter Dominum eiusque populum reuerentur? Et quam pulchre incedit applicatio Calvinii, his concepta verbis: Postea adiungit Matthaeus: dederunt in agrum figuli, sicut mihi Dominus praecipuerat. Haec etiam pars optime respondet vaticinio, quoniam certum est non fuisse data opera vel consulto pecuniam illam locatam in agro emendo, ut Iudaei parerent mandato Dei. Sed scimus, Deum exequi sua decreta per impios, etiamsi nihil tale aut velint aut cogitent. Quid autem Zacharias noster? proijce, inquit, ad figulum. NON dicit: AD AGRVM figuli. Sed exposuimus, quo sensu iubet Deus triginta argenteos proijci ad figulum, nempe ut emanent lateres vel tegulae ad ruinas Templi obtegendas. Et hoc contemptum ac per ludibrium dicitur. Sic etiam visibile huius rei symbolum fuit in emptione agri.

Hic

Hic te per Deum quaeso, Lector
 Christiane, ut, quæ monebo, diligenter
 apud animum expendas tuum. Perso-
 natus ille figulus, qui tegulas & late-
 res emere fingitur ad instauracionem
 Templi, ignotus est Zacharia vaticini-
 nanti, ignotus etiam Evangelistæ
 Matthæo interpretanti ista. Zacha-
 rias, teste Matthæo, loquitur de figu-
 lo, vendente agrum Sacerdotibus, pro
 30 argenteis, à Iuda in domum Do-
 mini proiectis. Hunc figulum reijcit
 Calvinus, & in eius locum substituit
 alterum suum larvatum, qui tegulas
 emat. Sic enim scribit impudentissimè:
 quid autem Zacharias noster? Projice,
 inquit, ad figulum. NON dicit,
 AD AGRVM figuli (audi, bea-
 tissime Evangelista, tibi in os obto-
 quentem Calvinum) sed exposuimus
 (ait hic Aristarchus) quo sensu iubeat
 Deus triginta argenteos projici ad
 figulum: NEMPE UT EMAN-
 TVR LATERES VEL TE-
 GVLÆ ad ruinas templi obtegen-
 das.

H 3

Et

Vbi hoc
 scriptum
 est, Cal-
 vine?

Et quia hic quoque circa mentionem figuli sui scribit Calvinus de visibili imagine, quam Deus extare voluerit; respondeat ipsius loco Pareus, qua in re Calvini figulus, tegulas emens ad reficiendum Templum, sit imago alterius illius, cuius Evangelista Matthaeus meminit? Quid enim agro commune vel cum tegulis vel cum Templo? quid venditioni agri cum reparatione templi? Adhuc personatus ille Calvini figulus facit contra morem ceterorum figulorum. Figuli enim non solent emere vel lateres vel tegulas, sed conficere & confectos dividere, Hic vero, ex argilla & luto factus & factus figulus Iudaeus, non conficit tegulas, ut vendat, sed emit illas, pro triginta argenteis. Aut num putabimus, Calvinum voce figuli designare opificem à laterario diversum, ita ut figulus, qui aliàs circa ollas, urceos & amphoras, & non circa lateres & tegulas occupatus erat, ierit ad laterarium, eiq; triginta argenteos

sed id v
 scribitur
 in Calv.
 1. 1. 1.

teos numerarit pro tegulis illis & lateribus? Atqui hoc commento persona in proscenium erit producenda nova, laterarij videlicet, ut compleantur actus & scene huius fabula. Sed de hac corruptela Calvinis satis.

Descendo ad ea, quae in Palatio Pontificis & pretorio Pilati perpeffus Dominus noster: puta quod illusus, contumelijs affectus, consputus & flagellis caesus est. Hae Esaias cap. 50. perspicuo vaticinio complexus est: Dominus Deus aperuit mihi aurem. Ego autem non contradico, retrorsum non abij. Corpus meum dedi percutientibus, & genas meas vellentibus: faciem meam non averti ab increpantibus & conspuentibus in me. Dominus Deus auxiliator meus. Ideo non sum confusus. Ideo posui faciem meam ut petram durissimam, & scio, quoniam non confundar. Ad hoc vaticinium absq. dubio respexit Dominus, cum ait, de filio hominis predictum esse, fore, ut illudatur, contumelijs afficiatur, con-

H 4

spuatur.

IIII.
Vaticinium
um Esa.
50.

spuatur & flagelletur. Hæc autem Calvinus ad Esaiam ipsum, quàm ad Christum applicare maluit, scribens: simulatq; Elaias se mandato Dei obtemperasse dicit, adiungit, etiam corpus suum percutientibus expositum fuisse. Ita mavult hic quoq; cum Rabbiniſ iſd' a' i' e' p, quàm sentire & facere cum domesticis Ecclesie Scriptoribus.

IIII. *Ad passionem Domini Iesu præ-*
Vaticini- *nunciandam spectat etiam quintus &*
um Psal- *sextus octavi Psalmsi versiculus, de-*
mi octa- *scribens nobis Christi ad mortem cru-*
vi de exi- *cis usque exinanitionem: Quid est ho-*
nanitio- *mo, quòd memor es eius, & filius ho-*
ne Chri- *minis, quòd visitas eum? Quia minui-*
sti tem- *sti illum paulò minus ab angelis. Quo-*
pore pas- *de sensu tantò minus ambigitur, quòd*
lionis. *quæ sequitur Exaltationis descriptio*
(Gloria & honore coronasti eum, con-
stituisti eum super opera manuum tua-
rum, omnia subiicisti sub pedibus eius)
per allegationem beatorum Apostolo-
rum in Christum liquidissimè confer-
tur

tur 1. Cor. 15. Ephe. 1. & Hebr. 2. Vnde
 de precedens quoque status exina-
 nitionis ei adscribatur necesse est. Est q̄
 Christus tempore passionis sue dimi-
 nutus infra angelos, adeo, ut etiam
 angelorum ope ad consolationem sui
 egeret in horto, Luc. 22. & in cruce
 clamaret: Deus meus, Deus meus,
 quare me dereliquisti? Ideoq; Autor
 Epistole ad Hebræos cap. 2. hæc docet
 in Christi personam & passionem com-
 petere. Dicit enim: Non angelis sub-
 iecit orbem terræ futurum, de quo lo-
 quimur. Te status est autem alicubi
 quidam, dicens: Quid est homo, quod
 memor es eius, aut filius hominis, quod
 invisis illum? fecisti illum paulisper
 inferiorem angelis &c. Et paucis in-
 terpositis: Eum verò qui paulisper di-
 minutus fuerat infra angelos, cerni-
 mus Iesum gloria & honore coronat.

Hanc Apostoli allegationem quan-
 ti aestimet Calvinus, apparet ex ipsius
 sive commentario sive commento su-
 per istum versiculum: Nam ut omit-

H 5 tam,

tam, quod pro angelorum vocabulo substituit nomen Dei: certè hoc flagitium in æternum excusari nequit: quod contra scopum Psalmistæ, contraq; allegationem Apostolicam Epistolæ ad Hebræos, audei ad præstantiam hominum torquere, quod Apostolus non ad præstantiam, sed imam exinanitionem, non hominum, tanquam plurium, sed unius hominis Iesu Christi palam refert.

Calvini glossema hoc est: ac primò quidem tot decoribus ornatos (homines) esse dicit, ut eorum conditio divina & cœlesti gloria non longè sit inferior. Nimirum paululum minus à Deo, Calvino est idem, quod non longè esse inferiorem divina cœlestiq; gloria. Quod de hominibus ex sententia Calvini generatim intellectum, ut ad scopum verborum Davidicorum quadrat nihil, sic est per se etiam notoriè falsum & impium, nedum ut sancto Propheta talis impingatur assertio. Siquidem hominum conditio-

nem

nem non longè esse divina inferior-
rem, nullus omnium Prophetarum con-
cesserit: qui potius tradunt, omnes ha-
bitatores terre apud Deum ut nihilum
reputari Dan. 4. omnesq; gentes quasi
NON SINT, sic esse coram eo, &
quasi NIHILVM & inane reputa-
tas esse, Es. 40.

Eiusdem farinae sunt, quae nonnul-
lis interiectis subiungit: In nodo, in-
quit, altero solvendo plus est difficul-
tatis. Nā cum hīc de praestantia HO-
MINVM differat Propheta, & di-
cat, EOS AD DEVM PRO-
PE ACCEDERE; Apostolus
ad Christi exinanitionem TRAHIT. *Nota vero*
Primò videndum est, qui conveniat, *bum:*
quod de TOTO HUMANO TRAHIT.
GENERE dictum est, Christi per-
sonae aptari.

Paulò post etiam canino dente ar-
rodit Apostoli allegationem, scribens:
Quod de brevi abiectioe deinde
tractat Apostolus, NON est exeges-
ticum, sed κατ' ἐπεξεργασίῳ ad suum
instia

institutum DEFLECTIT, quod ALIO SENSU dictum fuerat. Neque enim dubitavit Paulus hoc modo PER AMPLIFICATIONEM ornare Mosis verba, ubi dicit, quis ascendet in cœlum &c. Non ergo tantum spectavit Apostolus, QUID DAVID SENSISSET, verum ad nomen diminutionis & decoris ALLVDENS, illum in morte Christi, hoc in resurrectione constituit. Eodem ferè accedit expolitio illa Pauli ad Ephes. 4. b. 8. qua locum Psalmi 68. d. 19. NON TAM INTEPRETATUR, quam pia DEFLEXIONE ad Christi Personam accommodat.

Hic verò rursus ille Doctor Doctorum, nugatoriam suam & impiam glossam præferre audet Apostolicæ declarationi, & quod Apostolus uni Christo accommodat, porrigere non veretur ad totum genus humanum: quod de exinanitione dixit Apostolus, gestit Aristarchus noster in contrarium

om planè sensum rapere & interpre-
tari de præstantia.

Considerent piæ mentes, quæ tan-
dem reliqua mansura sit Scripturæ sas-
cre certitudo, si in investigando scri-
ptorum Prophetarum sensu fuerit
Calvini potius standum iudicio, quàm
Apostolorum? Si tum etiam, quando
ex Prophetis aliquem Articulum fidei
Christianæ fundare volunt Apostoli,
putandi erunt non explicare Prophe-
tas, sed illorum dicta κατ' ἐπεξεργασίαν
ad suum institutum DEFLECTE-
RE, quæ tamen in Prophetis ALIO
dicantur SENSU? Si in allegandis
Prophetis PER AMPLIFICATI-
ONEM ornare illorum verba putan-
tur: Si non tantum spectant, quid
Propheta senserint, sed quomodo in-
terdum ad certas illorum voces A L-
LVDI possit: Si deniq; putandi sunt
non tam interpretari Prophetarum
verba, quàm ea per piam DEFLEXIO-
NEM ad aliquid aliud accommodare?
Sic enim non Iudeis tantùm mille pa-
tebunt

rebunt rimæ ad effugia: sed lata quoque sternetur via ad invehendum orbi Christiano sceleratas Epicureorum opiniones, quibus, an aliqua sit Scripturæ certitudo, disceptetur impiè, præsertim in hoc divortio sententiarum, quo ab Apostolis Propheta, & ab his rursus Apostoli, si Calvino fides habeatur, sensu deflectant & dissideant. Porro quid de corruptela Psalmo 68 aspersa à Calvino, sentiendum sit; non hîc laboro, sed paulò post dispiciam.

V I. Nullum extat vaticinium de Passione Christi luculentius in toto veteri Vaticano Testamento, quàm est Psalmus 22. Ex quo citra controversiam evicit Dominus apud Apostolos, oportuisse se ita pati. Scribitur enim non tantum ex Mose & Prophetis, sed etiam ex Psalmis testatum reddidisse, fuisse passionem illas à Deo sic decretas & prænunciatas Luc. 24.

Certè David Christum in cruce pendentem adeò graphicè depingit, ut vix Evangelista in narratione even-

tus agant de tantis rebus illustrius.
 Memoratur initio vox Domini Iesu,
 quam expressit ei tentationum, terro-
 rum & angustiarum infernalium
 sensus & magnitudo, cum iam ferè
 morti vicinus exclamat: Deus meus,
 Deus meus, quare me dereliquisti? qui
 primus est Psalmi huius versiculus.
 Exprimitur ipsius in cruce suspensi ab-
 iectissima facies: Ego autem ver-
 mis sum & non homo, Vermem se vo-
 cans, a nei serpentis à ligno suspensi si-
 militudine præfiguratum. Notatur
 extremus ipsius contemptus: factus
 sum opprobrium hominum & abiectio
 plebis. Omnes videntes me, deriserunt
 me; locuti sunt labijs & moverunt
 caput. Recensentur voces Sacerdotum
 cæterorumq; hostium eius, quibus ei
 cum morte luctanti insultarunt acer-
 bissimè: Speravit in Domino, eripiat
 eum, salvum faciat eum, si vult eum.
 Designatur ipsum genus supplicij, nem-
 pe crucifixio, in qua manus & pedes
 clavibus transverberari solebant, totaq;
 corpus

corpus alicuius sic expandebatur, ut omnia eius ossa numerari possent. De hoc ait in Psalmo Filius Dei: Foderunt manus meas, & pedes meos, dinumeraverunt omnia ossa mea. Imò divisionem illam vestium Christi, Prophetia regius in Spiritu non velut eminus prædicit, sed quasi cominus intuetur. Ideoq; Messiam introducit de his ita conquerentem: Ipsi consideraverunt & aspexerunt me (scilicet in cruce pendentem) diviserunt sibi vestimenta mea, & super vestem meam miserunt sortem. Quam scripturam Matthæus & Iohannes tum impletam asserunt, cum milites, qui crucifixerant Dominum Iesum, vestimenta eius inter se partiti sunt, & super tunicam inconsutilem eius sortem nefarie miserunt. Autor etiam Epistolæ ad Hebræos Psalmi huiusce versiculum 23. (narrabo nomen tuum fratribus meis: in medio Ecclesiæ laudabo te) citra cunctationem enarrat de Christo, hoc modo: Qui sanctificat & qui sancti-

sanctificantur, ex uno sunt omnes.
 Quam ob causam non erubescit fra-
 tres illos vocare, dicens: Annunciabo
 nomen tuum fratribus meis, in medio
 Ecclesie laudabo te.

Debebat igitur ex allatis tot ar-
 gumentis apud omnes Christianos ex-
 tra controversiam esse positum, Psal-
 mum istum non aliò spectare, quàm
 ad predicendam passionem, crucifixio-
 nem & mortem Messie. At verò Cal-
 nus his omnibus superbissimè spre-
 tis, propriè de Davide, non de Christo ex-
 ponit, & postea demum, cum imam-
 basin vaticiniij lubricis suis ac tropicis
 elusionibus concussit, παρέρως refert
 ad Christum, sacrosancti oraculi ve-
 ritatem hostibus deploratissimis Do-
 mini nostri Iesu Christi, Iudeis, ita
 prodens, sic ἐλεγκτικῶς huius Psalmi
 δὲ ἀμύπενervans, ut nobis Christia-
 nis, ad Iudeos refellendos, tantisper
 usui esse nequeat, donec Calvinii per-
 versiones ex Ecclesie agro proscriptæ,
 & ad primum illarum autorem relega-
 te fuerint.

I

Atten-

Attendamus queso, ut torqueat sese, & in gyros convolvat coluber iste.

Versiculo: Foderunt manus meas, & pedes meos, dinumeraverunt omnia ossa mea; hoc assuit glossema: Si Da-

videm obijciant nunquam fuisse cru-

ci affixum, facilis solutio est, ME-

TAPHORICE conquestum esse se, non secus se astringi ab hostibus,

quàm qui perfossis manibus & pedibus ad lignum affigitur: quales eti-

am, inquit, METAPHORÆ paulò post occurrent. Ad versiculum:

Diviserunt sibi vestimenta mea & super vestem meam miserunt sortem,

hac allinere ei visum est: Quod proximo versu de vestibus sequitur,

TRANSLATIVUM est. Perinde enim ac si dixisset, fortunas omnes suas in prædam esse expositas,

ut solent victores vel spolia dividere, vel inter sese sortiri, quid cuique ob-

tingat.

Hocine verò humanum factum aut inceptum? hocine officium Christi-

stinani

*Apagesis
cum tua
Metapho-
ra.*

stiani interpretis? audere scilicet san-
 ctorum Evangelistarum & Apostolo-
 rum explicationem ocioso animo ne-
 gligere, & effingere talem, quam iu-
 res a cæcis Iudæorum Rabbinis in odi-
 um crucifixi nuper excogitatam, ad
 debilitandum robur iam invicti testis
 monij, ne posthac eius impetum refor-
 midare ausint. Summa, quicquid
 dicant Evangelistæ, ipse suam Meta-
 phoram sensui Davidis congruentio-
 rem statuit, quàm Evangelistarum in-
 terpretationem. De illorum igitur al-
 legatis sic censet: Locus tamen, quẽ
 adducunt (Evangelistæ) ex Psal. 22.
 videtur **I N T E M P E S T I V E**
 ad præsentem causam **T R A H I.**
 Nam cum illic queratur **D A V I D,**
 se hostibus prædæ fuisse, **M E T A-**
P H O R I C E sub nomine vestium
 sua omnia designat, ac si uno verbo
 dixisset, spoliatum se ac nudatum ab
 improbis fuisse. Quam figuram dum
N E G L I G V N T Evangelistæ, à
N A T I V O sensu **D I S C E D V N T.**

Calvinus
 super 19.
 cap. 10.
 hannis.

Nolo multis exaggerare hominis extremam impietatem cum intolerabili fastu coniunctam, quo sese supra sanctissimos Dei servos, Evangelistas & Apostolos, quasi illorum Censor efferre, suarumq; metaphoricarum argutiarum nebulis, Soli veritatis aeternam noctem offundere nihil extimescit.

Apertè dicam quod sentio, si Psalmus hic nativo suo & ad textū congruente sensu miserias Davidis enarrat, ad Christum verò non nisi per analogiam typi refertur, quatenus (ut Calvinus ait) eorum, quæ adumbrata sunt in Davide, visibile complementum cœlestis Pater in persona filij sui extare voluit: actum est de propugnaculo Christianorum omnium firmissimo, quo hætenus demonstratum contra Iudeos est, Davidem hoc toto Psalmo non de se, sed de Messia passionibus in Spiritu vaticinari. Arripient ergo posthac Iudæi sensum, quem Calvinus nativum nominat: ad alterum verò de Christo, tanquam improprium &

à ge-

à genuino sensu deflexum astringi nullis argumentis poterunt, praesertim si audiant, Evangelistas ipsos in nostris Ecclesiis hoc nomine perstringi, quòd neglecta Prophetae Davidis figura à nativo sensu deflectant. Tu, Parae mi, experire, quid hic respondeas. Interim ad alia progredior.

Elegans extat prophetia Esa. 63. de passione Domini: Ibi namq, sub forma Dialogismi Propheta in Spiritu cum Christo sermocinatur; Quis, inquit, est iste, qui venit de Edom, tinctis vestibus de Bosra, iste formosus in stola sua, gradiens in multitudine fortitudinis suae? (Respondet Filius Dei) Ego, qui loquor Iustitiam, & propugnator sum ad salvandum. (Quaerit Propheta) Quare ergo rubrum est indumentum tuum, & vestimenta tua sicut calcantium in torculari? (Respondet Messias) Torcular calcavi solius, & de gentibus non est Vir mecum: Calcavi eos in furore meo, & concalcavi eos in ira mea, & aspersus est

I 3 sanguis

VI.
Vaticinium
Esa. 63.

*sanguis eorum super vestimenta mea,
& omnia indumenta mea inquinavi.*

*Hæc non tantum p̄i interpretes,
sed ipse Iohannes in Apocalypsi mani-
festissimè refert ad Christum. Intro-
ducitur enim capite 19. Apocal. is, cui-
us nomen est λόγος Dei, vestitus VE-
STE TINCTA SANGVINE, &
cuius ore procedit gladius ex utraque
parte acutus, ut eo PERCVTIAT
GENTES. Et ipse, inquit Apocaly-
psis, reget eas virga ferrea, & ipse
CALCAT TORCVLAR vini fur-
roris & ira Dei omnipotentis. Palàm
est, quòd veste sanguine conspersa
cernitur indutus, quodq; torcular ira
Dei calcare memoratur, non aliundè
quàm ex hac Prophetia capitis 63. E-
saia petitum esse.*

*His autem è conspectu longissimè
semotis, Calvinus super Esaie verba
longè secus scriptitat, nimirum; Hoc
caput VIOLENTER TOR-
SERVNT Christiani, quasi ad
Christum hæc pertinerent: cum pro-
pheta*

pheta simpliciter de ipso DEO pronunciet: atque FINXERVNT hic rubicundum Christum, quod sanguine proprio madidus esset, quem in cruce fuderit. Atqui NIHIL tale vult Propheta. Porro id quod de calcato torculari proponit Esaias, idq; Apocalypsis adscribit Filio Dei, Calvinus ait RIDICVLVM esse referre ad Christum: hoc pacto non tantum irridens Christianos, sed per illorum latus ipsius Iohannis auctoritatem ludibrijs exponens.

Calvinus manifestus irrisor Christianorum interpretum.

Pari impietate reprobatur eorum sententiam, qui verba Esa. 43. censent esse testimonium de fructu passionis Christi. Audiamus ipsummet loquentem Dominum: Servire me fecisti in peccatis tuis, laborare fecisti me in iniquitatibus tuis. Ego, Ego sum, qui deleo peccata tua PROPTER ME, & peccatorum tuorum non recordabor. Hic ante omnia observes velim, loquentem introduci eum, PROPTER QVEM peccata nostra delentur. Pro-

V II.
Vaticinium
Esa.
43.

I 4 pter

pter solum autem Christum delentur
 peccata, universa scriptura teste. His
 indubitato presuppositis, queritur, ece
 quis ille sit labor, quæ servitus, cuius
 obtutu nobis obtingat peccatorum ve-
 nia? Expedita responsio assignatur in
 ipsis verbis Domini. Servitus est ea,
 qua servivit in peccatis nostris; labor
 is, quo laboravit in iniquitatibus no-
 stris. Quando servitutem istam sub-
 iit, & laborem illum exantlavit? Hoc
 explicat idem hic Propheta cap. 53.
 ubi de passione Christi commentans
 ait; Vulneratus est propter iniquita-
 tes nostras, attritus est propter scelera
 nostra Et paulò post: Pro eo, quod LA-
 BORAVIT anima eius, videbit &
 saturabitur. Infinitum foret, huc om-
 nia referre, quæ cumulato probant,
 tunc servivisse & laborasse Christum in
 peccatis nostris, quando servi forma
 sumpta Patri obediens factus est ad
 mortem usq; crucis, venitq; non ut sibi
 ministraretur, sed ut ipse ministraret,
 daretq; animam suam redemptionem
 pro

pro multis. Ergò simplicissima sententia est, Christum servitute sua exinanitionis & obedientia, laboreq; passionum crucis & mortis impetrasse, ut propter ipsum peccata nostra deleantur oblivione sempiterna.

Calvinus ex professo sese huic sententiae opponens, scribit: Qui hunc locum de Christo exponunt, sensum Prophetæ TORQVENT. Quare simplicior MIHI videtur hæc interpretatio. Conqueritur enim Dominus, quòd homines eum peccatis suis molestum onus subire coegerint, qui tamen reverenter se ei subicere debuissent. Nam cum insurgimus adversus DEVM, eum quasi servum protervia & petulantia nostra reddimus. Hoc autem melius exponit, cum ait, se laborasse, id est, varia tædia devorasse ob nequitiam populi sui. Ipsum enim quodammodo vulneramus & configimus, ut inquit Propheta, cum respuimus ipsius vocem, neque ab eo regi nos patimur.

I s videtur

Rursum
sua scele-
rata me-
taphora
pervertit
Scriptu-
ras.

videtur ad id quod prius dixerat de
tædio vel molestia populi in colendo
Deo. Nam ex aduerso testatur Deus,
multas sibi à populo molestias exhibita
tas fuisse,

*Temeritas erat, absq; causa disces-
dere à communi sententia, suis ratio-
num columnis firmissimè constabilità.
Audacie non excusanda est, Doctores
alios rectius interpretantes scriptu-
ras, inciviliter adeò reprehendere; re-
ijcere illorum veras & textui maximè
propriis explicationes: supponere ve-
rò nothas, adulterinas, contortas, & à
genuino sensu textus dic dic παρῶν dis-
crepantes.*

V. III.
Vaticini-
um Za-
ccar. 9.

*Deniq; excutiendum venit præclar-
rum illud vaticinium de fructu passio-
nis & effusionis sanguinis Christi,
quod Zacharie 9. his refertur: Tu
quoq; in sanguine testamenti tui emi-
sisti vinctos tuos de lacu, in quo non
est aqua. Quæ immediatè precedunt
(Ecce rex tuus veniet tibi iustus &
Saluator. ipse pauper & ascendens su-
per*

per asinam & super pullum filium asine) Matthæus in Christo dicit esse completa. Que coherent (dispergam quadrigam ex Ephraim, & equum de Ierusalem, & dissipabitur arcus belli, & loquetur pacem gentibus, & potestas eius à mari usque ad mare, & à fluminibus usq; ad fines terra) non obscure sonant de pace spirituali, que per predicationem Evangelij exoritura erat, tum de amplitudine regni Christi, eundem planè in modum, quo & Psalmus 72. regni Messie amplitudinem totidem penè verbis exponit. His nunc immediatè subiungitur: Tu quoq; in sanguine Testamenti tui emisisti vinctos tuos de lacu, in quo non est aqua.

Itaq; coherentia textus, ipsiusq; materie, qua de agitur, conditio & circumstantie poterant edocere Calvinum, Zachariam predicare beneficium Messie, quòd sanguine SVI fœderis, fœderis videlicet ac testamenti NOV I, emittat vinctos suos, creden-

te.

tes in ipsum, e lacu infernali, liberet a peccato, damnatione & inferno. Displacent hæc & sordent Calvino. Is itaq; pro sua sapientia sic exponit: Latini & Græci fuerunt decepti ambigua loquendi forma, & putarunt hæc verba dirigi ad Christum, quasi eduxerit vinctos suos e puteo profundo. Sed **DEVS ECCLESIAM** suam, alloquitur: quasi diceret: Heus tu. Et particula **¶** emphatica est, quasi diceret: video non multum me proficere apud vos, quia estis quodammodo attoniti malis vestris: deinde nulla spes vos recreat, quoniam putatis vos esse quasi centum mortibus obrutos. Ergo utcunq; hæc congeries malorum vel exanimet, vel saltem ita oppressos teneat, ut efficacia sua careat quod dico, quamvis deniq; sitis omnium miserrimi, tamen redimam vinctos vestros. Sed sub victoris persona Deus totam Ecclesiam compellat, ut diximus alijs locis. Dicit: in sanguine foederis tui. Non videtur hoc competere

tere

tere in Ecclesiam? Neque enim alius
quærendus fuit author foederis, quàm
DEVS ipse. Sed mutua est, ut scimus,
relatio inter Deum & populum, ubi
de foedere agitur. Foedus est DEI,
quoniam ab ipso manat: foedus est
Ecclesiae, quoniam in gratiam Eccle-
siae percutitur, & quasi deponitur in
eius sinu. Videmus ergò, quàm con-
gruenter loquatur Propheta, ubi di-
cit: Sanguinem foederis Ecclesiae non
fore vanum. Et hæc doctrina melius
penetravit in animos piorum, cum au-
dirent, non modò divinum esse fo-
edus, sed etiam ipsius populi. Tu ergò
in sanguine foederis tui: Quidam ad
circumcisionem hoc torquent, sed in-
sulsè: quia non dubium est, Prophe-
tam respicere ad sacrificia. Perinde est
igitur, ac si diceret: Quorsum imo-
latis quotidie victimas in Templo? Si
putatis hoc modo coli DEVM, cer-
tè nimis crassa est, vel delira superstitio.
Ergo mentes revocate ad ipsum
finem, vel ad cœleste exemplar: quo-
niam

niam Deus semel pollicitus est, se vobis fore propitium, dum expiabit unico sacrificio peccata vestra. In hunc etiā finem offertis sacrificia, & sanguis secum trahit expiationem. Nunc si sacrificia vestra neque frustra instituit Deus, neque enim se reconciliat Deus hominibus, ut vel eos perdat ac redigat in nihilum, vel ut sinat eos tabescere in morte ipsa. Quorsum enim Deus ignosceret hominibus, nisi ut eos redimat ab interitu? Nunc ergo tenemus, cur ita ratiocinetur Prophetata, à sanguine fœderis ad salutem totius populi. Vos ergo quotidie offeritis victimas, inquit, & sanguis funditur in altari. Hoc Deus noluit frustra fieri.

Quæ de Christo dicuntur, ad Ecclesiam refert. Sanguinis vocem ad sacrificiorum sanguinem refert, qui in altari fundebatur: fœderis nomen ad antiquum illud fœdus, in quo Leviticorum sacrificiorum ritus agitabantur. Christi verò sanguinem (quem

ex

ex professo notat Zacharias) Calvinus parè admodum attingit: & omnino reprehendit Latinos & Græcos interpretes, qui verba Prophetæ statuunt ad Christum dirigi.

Patet igitur ex hac enumeratione, quàm pauca vaticinia de passione & morte Christi sonantia nobis integra & incorrupta relinquat Calvinus, haud aliter, ac si Prophetæ de hoc primario capite doctrinæ cælestis, in quo salutis summa reposita est, vix unquam ex professo scripserint aut egerint, sed ferè typos tantùm tractarint, aut genuino verborum sensu ad Davidem aut quemvis alium, anagogico verò & improprio, aut (ut Calvinus loquitur) subtilius deflexo sensu non nisi obiter & παρὰ γῶρας & quasi aliud agendo ad Christum leviusculè resperxerint.

Examinemus verò etiam vaticinia Prophetarum de gloriosa resurrectione Christi ex mortuis. Est verò prima-

Sequuntur vaticinia de resurrectione Christi.

I.
Vaticini-
um Psal.
16.

primarium hoc, quod Psalmo 16. legi-
tur. Et de Christo ibi loqui Psalmi-
stam, eò minori negotio probatur, quòd
in Novo Testamento sancti Apostoli
sic interpretati sunt. Divus Petrus quie-
dem Actor. 3. hoc pacto: Providebam
Dominum coram me semper, quia à
dextris est mihi, ne commovear. Pro-
pter hoc letatum est cor meum, & ex-
ultavit lingua mea: Insuper & caro
mea requiescet in spe. Quoniam non
derelinques animam meam in infer-
no, nec fines, ut sanctus tuus videat
corruptionem. Notas mihi fecisti vias
vitæ, replebis me iucunditate cum fa-
cie tua. Hactenus verba Psalmi citata
à Petro. Nunc audiamus accommoda-
tionem eius: Viri fratres, quandoqui-
dem licet liberè dicere apud vos de Pa-
triarcha David, quod & defunctus
est, & sepultus est, & sepulchrum eius
est apud nos, usque in hodiernum di-
em. Propheta igitur cum esset, & sci-
ret, quòd iureiurando iurasset sibi
DEVS, futuram, ut de fructu lambi
ipsius,

ipsius, quantum ad carnem, Christus exoriretur, ac sederet super sedem eius; praescius locutus est DE RESURRECTIONE CHRISTI, quod non derelicta sit in inferno anima eius, neque caro eius viderit corruptionem.

Non minus evidenter exponit haec Apostolus Paulus Act. 13. Probaturus enim Iudaeis resurrectionem Christi ex mortuis ait: Quod autem suscitavit eum (DEVS) a mortuis, iam non amplius reversurum in corruptionem, ita dixit: Dabo vobis David fidelia. Ideo & alias dicit: Non permittes, ut sanctus tuus videat corruptionem. Nam David quidem cum suae aetati in- servisset consilio DEI, dormivit & appositus est ad Patres suos, VIDITQUE CORRUPTIONEM. At is, quem DEVS suscitavit, non vidit corruptionem.

Fidelia, id est, quae Davidi de Messia sanctè promisit Deus.

Hic notetur, quod Apostoli diserte confirmant, Davidem, PROPHE- TA cum esset, PRAESCIVM locu-

sū esse de resurrectione Christi. Deinde
 de quò uterq; Apostolus testatur, Da-
 videm ibi non de se locutum, ut qui vi-
 derit corruptionē, sed vaticinatū esse
 de quodam, qui iuxta tenorem huius
 oraculi corruptionem videre non de-
 buerit, qui sit Christus. Hæc ita sunt
 perspicua, ut eorum lucem ne quidem
 Stropharum omnium Pater Diabolus
 omni sua infernali Sophistica obnubi-
 lare valeat. Et debet meritò nobis
 unanime hoc testimonium duorum
 maximè insignium Apostolorum esse
 sacrosanctum. Proinde si Calvinus ef-
 set DEI servus, ut ipsum prædicant
 eius discipuli: nunquam in animum
 duxisset vel tantillū ab unico hoc sim-
 pliciq; sensu, quem Apostoli prodide-
 runt, deflectere. At is persuadere co-
 natur suis hominibus, Davidem de se
 esse locutum, quod tamen Petrus &
 Paulus pleno spiritu refellunt. Verba
 illius recognoscamus: Porrò notan-
 dum est, D A V I D E M non de
 certa aliqua specie liberationis restri-
 ctè

Etè loqui (quemadmodum Psalmo
49. v. 16. redemit D E V S animam
meam è manu sepulci & alijs simili-
bus) sed æternæ salutis fiduciam cer-
tò concipere, quæ anxietate & metu
E V M liberet, ac si dixisset, paratum
sibi semper fore exitum è sepulcro, ne
in corruptione maneret. Nam D E
V S suos ab aliquo discrimine libe-
rans, non nisi ad breve tempus vitam
illis prorogat. Quantula verò &
quam ieiuna consolatio hæc esset, pau-
lisper respirare, donec mors tandem
sine spe salutis nos absorbeat? Hinc
sequitur, D A V I D E M fuisse ita
locutum, eò quòd S E extolleret su-
pra communem generis humani sor-
tem. *Hec ille.*

*Vides, quàm tortuoso reflexu &
serpentinis gyris hic Spiritus tenebra-
rum sese torqueat, ne plenam hanc
laudem Christo concedere cogatur, de
ipso hunc Psalmum esse conscriptum.
Maluit ergo trahere ad Davidem, re-
clamantibus Petro & Paulo, & argu-*

K 2

mento

*Rursus fla-
gitiosa sua
metapho-
ra depræ-
vat scrip-
turam.*

mento insuper inexpugnabili cerni-
monstrantibus, Davidem nihil ibi de
se, sed in solidum de Christo, eiusq; re-
surrectione disseruisse.

Vides etiam, quomodo vocem se-
pulcri torqueat, eamq; pro more suo
metaphoricè capiat, quam Apostoli in
nativo significatu, de sepulcro Christi
propriè sic dicto accipiendam monent.

Vides audacissimè contenden-
tem, verbis istis (Non relinques ani-
mam meam in inferno, nec dabis san-
ctum tuum videre corruptionem) non
de certa aliqua specie liberationis re-
strictè agi: At Paulus & Petrus di-
cunt, agi restrictissimè non modo de
certa quadam speciali, sed planè spe-
cialissima liberatione Messie ex sepul-
cro & à corruptione.

Postquam ergò Calvinus omne
robur infregit predictionis Davidi-
ca, ut & Concionum Apostolicarum,
que ipsa vaticiniij litera nituntur;
tandem aliquid attexit de Apostolo-
rum allegatis, sed nervo iam inciso,
dicens:

dicens: Quod autem Petrus Act. 2.
v. 30. & Paulus 13. v. 33. I N S O L A
L A eius (Christi) persona impletum
fuisse hoc vaticinium **CONTEN-**
D V N T; sic accipe, ipsum à sepul-
cri corruptione fuisse prorsus & soli-
dè exentum, ut membra sua grada-
tim & pro cuiuscq; mensura in societas
tem suam vocet.

*Nota ver-
bum, con-
tendunt.*

*Non potest negare, Paulum & Pe-
trum asserere, in S O L A Christi per-
sona vaticinium adimpletum. Hoc si
ita est, cur igitur ipse in Davidis per-
sonam confert? cur metaphoricæ ex-
positiones audacter adeò confingit? cur
Iudæis valvas & fenestras effugiorum
aperit, ut vaticinio Prophetico ab uno
simplici sensu, quem Apostoli tenent,
deturbato, & in plures sensus diviso,
teneri iam una quadam certa, con-
stanti & immota expositione non pos-
sint: si Calvinum sinamus prestigijs
suis ludificari homines?*

II.

*Porro gloriosam Domini resurre-
ctionem unâ cum eius fructu prænun-
ciavit*

*Vaticiniū
de Resurre-*

K 3

ciavit

Sionis
Christi,
Mich. 2.

ciavit etiam Michæas cap. 2. Ascendet perruptor ante eos, & perrumpent, & gradientur per Portam, & egredientur per eam, & ibit Rex eorum ante eos, & Dominus in principio eorum.

Sensus simplicissimus est hic: Christus perrumpet per passionem, mortem, infernum, & sepulcrum, & cælos penetrabit, & impetrabit fidelibus suis, ut virtute resurrectionis sue perrumpant & ipsi, Domino præeunte illos, (ut qui in omnibus primatum tenet, ideoq; primitiæ ex mortuis nominatur) ipsis verò vestigia huius sui præcursoris atq; Ducis per mortem & sepulcrum in vitam æternam usque subsequentibus.

Calvinus longè altiores habet meditationes, quàm ut hæc ei piscatoria probetur simplicitas. Itaq; ad istum versiculum, ut & immediatè præcedentem, sic magistraliter annotat: Maior pars interpretum huc inclinât, quòd DEVS hîc promittat levationem aliquam Israëlitis, postquam duriter

duriter eos obiurgaverat, & minatus etiam fuerat extrema. Referunt igitur hunc locum ad regnum Christi, quasi DEVS spem faciat futuræ restitutionis. Sed dum omnia propius expendo, cogor potius interpretari etiam duos istos versus comminatoriè, quod scilicet Propheta hic denunciet futuram DEI vindictam populo.

Dehinc seorsim presentem hunc versiculum ita macerat: Ascendet effractor coram ipsis, hoc est, ducentur tumultuariè, & frangenda etiam erit porta, ut simul exeant, quia non esset satis amplius transitus ille, si velent ordine egredi, quemadmodum fieri solet: sed portæ urbium frangentur, ut turmatim transeant magno numero. His verbis significat Propheta, celeriter omnes abripiendos esse in exilium. Et egredientur, inquit, per portam, & Rex ipsorum transibit coram ipsis. Significat hoc loco Prophe-

ta, Regem captivum fore, quod fuit

K 4

tristis

Regem
preceden-
tem illos
nominat.

*Propheta
Iehovam.
Calvinus
verò voca-
bulum Re-
gis trahit
crinibus ad
captivum
regem Se-
dochiam.*

tristissimum spectaculum. Nam spes aliqua restabat, si tantum abducta fuisset rex populi in Chaldaeam. Sed ubi Rex ipse vincit trahitur & conijcitur in carcerem, oculis effolis, & iugulatis filiis, hoc est miserrimum. Solent autem superbiere Rege suo, quia putabant fieri non posse, quin regnum illud perpetuum maneret, quandoquidem DEVS sic pollicitus fuerat. Sed potuit DEVS ad tempus regnum illud evertere, ut postea de integro erigeret, quemadmodum contigit in persona Christi, & quemadmodum etiam predictum fuit à Prophetis: Transversa sit cidaris, transversa, transversa, donec veniat legitimus eius possessor. Videmus ergò hoc fuisse additum amplificandi causa: quod exprimit Propheta de rege ipsorum. Postea addit: Iehova erit in capite eorum, id est, instabit eorum cervicibus, ut eos opprimat & obruat penitus. Quidam subaudiunt aliquid, quod olim Iehova solitus

tus

tus fuisset ipsos regere, nunc autem defierit. Sed illud est nimis coactum. Sensus autem, quem retuli, benè fluit, quod scilicet DEVS ipse erit exactor, cum trahentur in exilium & tyrannis atq; eorum satellitibus addet animum, incumbens maledicto populo, ut eius calamitates magis ac magis urgeat & aggravet, sicq; ostendat, istam cladem accidere iusto suo iudicio. Nunc ergo tenemus verum Prophetæ sensum.

Ita vides optime Lector, quod Dominus ut beneficium promittit, id à Calvino explicari de pœna; quod ad gesta Salvatoris pertinet, id raptari ad captivitatem Babylonicam: quod de Rege Iehova perrumpente & precedente suos Propheta memorat, torqueri ad impium & periurum Regem Sedechiam: sicq; commentationes eius à mente Propheta, Ecclesiæq; catholico sensu penitus abhorreere.

Nequaquam silentio prætereunda est corruptela eius in depravando O-

III. *See vaticinio. Qui de fructu resurre-*
ctionis Christi capite sexto libri sui
 Vaticini- *differens ita loquitur: Vivificabit nos*
 um de *post biduum, die tertio suscitabit nos,*
 Resurre- *& vivemus in conspectu eius. Hic vi-*
 ctione *dendum, ecquid afferat Calvinus. Ait:*
 Christi *Solet hic locus exponi de Christo,*
 Ose. 6. *quod post biduum & die tertio susci-*
tabit DEVS Ecclesiam suam, quia

scimus Christum non sibi privatim re-
surrexisse, sed suis membris. Est enim
primitiæ resurgentium. Videtur er-
go hic sensus non malè quadrare,
quod Propheta hic erigat fideles in
spem salutis, quia DEVS excitabit
filium suum primogenitum, cuius res-
surrectio communis erit totius Eccle-
siaæ vita. Sed sensus ille videtur MIHI
nimiùm argutus. Et semper hoc spe-
ctandum est nobis, ne volitemus in
aëre: placent argutæ speculationes
primo intuitu, sed postea evanescent.
Ergo quisquis volet proficere in Scri-
pturis, semper hanc regulam teneat,
ut

At tu quã
maximè
cupis in
aëre voli-
tare, teq̃
argutis ob-
lectare spe-
culationi-
bus.

ut solidum sit, quicquid colligit sive
in Prophetis sive in Apostolis.

*Scilicet hic Doctor pro sua, quam
in Calvinisticis Ecclesiis gerit, dicta-
tura, regulas prescribit alijs, quas ipse
ne minimo quidem attingit digito.
Soliditatem exigit observari ab inter-
pretibus: ipse verò primus est, qui quo
Apostolorum & Evangelistarum alle-
gatione solidissimè fundari & edifi-
cari poterant, ea strophis, lubricis suis,
corruptelis & prestigijs infirmat, labe-
factat, diruit & evertit. Itaque non
omne solidum putandum est, quod
Calvinus colligit, sive in Prophetis si-
ve in Apostolis, multa in eius scriptis
nugatoria, coacta, infirma, lubrica,
inflexa, perplexa, intricata, peregrina
à mente Spiritus sancti, ab Apostolo-
rum explicatione dissona, nec reliquo-
rum Doctorum Ecclesie (qui & ipsi
DEI spiritum habent) approbata cal-
culo, sed nuper in Calvinii fumoso ce-
rebro concepta & nata.*

Sed

I I I I. *Sed neq, alterū Osee Prophete vaticiniū reticendum fuerit, quod nō minus atq, prius pro ingenio & spiritu suo corrumpit Calvinus. Oseas ostensurus salutarem fructum Resurrectionis Domini, hæc loquenti Christo verba attribuit: De manu mortis liberabo eos, de morte redimam eos: ero mors tua, ò mors, morsus tuus ero, inferne. Quo dicto Paulus ipse beneficia Dominice resurrectionis comprehendendi docet. 1. Cor. 15. scribens: cum autem corruptibile hoc induerit incorruptibilitatem, & mortale hoc induerit immortalitatem: tunc fiet sermo, qui scriptus est: Absorpta est mors in victoriam; ubi tuus, mors, aculeus? ubi tua, inferne, victoria?*

Si sermonem illum, quem Paulus ait scriptum esse, (nimium in scriptura veteris Testamenti) queramus apud Prophetas, tunc illud quidem (absorpta est mors in victoriam) deprehendimus extare Esa. 25. Ad hoc posterius autem (ubi tuus, ò mors, aculeus,

leus, ubi tua, inferne, victoria?) nullus locus in scriptura Prophetica propius accedit, quam Osee verba. Utrobiq; fit mentio mortis & inferni, utrobiq; meminit Spiritus sanctus liberationis à morte & inferno, utrobiq; insultatur morti, insultatur inferno, & exterminium eis ceu triumphali cantico denunciatur. Itaque Paulum huc ad Osee locum allegatione sua respexisse tantisper affirmabimus, donec quis aliam scripturam ostenderit, in qua verbum seu encomium illud triumphale dilucidius descriptum exdet. Omnino enim asserit Paulus: sermonem istum esse scriptum, puta in scriptura Veteris Testamenti.

Dici autem non potest, quam virulenter exagitet, quam acerbè rideat Christianorum interpretationem Calvinus. Ait: Quod vertit quidam, Ero perditio tua ad mortem, ac si sermò fieret ad populum, insulse totum locum depravat, & utilissimam doctrinam nobis eripit. Quia autem

P V T A

PVTABANT multi Interpretes, hunc locum citari à Paulo, simul etiam exposuerunt de Christo, quicquid hinc dicitur, ac **MULTIS MODIS ERRARVNT**. Primumò dixerunt, **DEVM** hinc redemptionem promittere absq; ulla conditione: Videmus autem longè diversum fuisse Prophetae consilium. Postea sumserunt in persona Christi, De manu sepulcri redimam eos. Quamquam infernum etiam nimis **ARGUTE** putarunt vocari tormenta, quibus cruciantur reprobi, vel locum ipsum tormentis destinatum. Sed Propheta varijs verbis idem repetit, & nota est satis illa phrasis Hebraica. Sepulcrum ergò hinc non differt à morte: quam Hieronymus hinc laborat & contendit, longè aliud esse sepulcrum, quàm mortem; Sed illud totum est **NEGATIVVM**. Decepti igitur fuerunt in istis vocibus. Deinde cum dicit Propheta: Ero excisio tua, inferne, (vel sepulcrum,) posuerunt nomen

nomen Morsus, & allegoricè expo-
 fuerunt, Christum fuisse instar hami.
 Quemadmodum ergò vermis si ha-
 mo aptatur, cum voratur à pisce, est
 illi interitus, ita etiam Christum dixe-
 runt, cum depositus fuit in sepulcrū,
 fuisse morsum lethiferum: quia sicuti
 hamo capiuntur pisces, ita mors in-
 escata fuerit morte Christi. Et AR-
 G V T I Æ illæ magno plausu acce-
 ptæ fuerunt, ideò in toto Papatu sine
 controversia hoc pro oraculo viget,
 quòd Christus fuerit morsus mortis.
 Sed interea si quis propiùs Prophetæ
 verba expendat, videbit illos INSCI-
 TE ET TYRPITER abusos
 fuisse Prophetæ testimonio. Atqui
 nobis summoperè studendum est, ut
 maneat vera & certa Scripturæ intel-
 ligentia. Iam videndum est quid re-
 spondebimus, cum tamen VIDEA-
 TVR Paulus citare hunc locum. So-
 lutio facilis est. Neq; enim ex professo
 semper locos adducunt Apostoli, qui
 toto contextu ad institutum, quod
 tra

At tu, cum
Apostoli
Scripturæ
testimonijs
utuntur, &
genuinum
sensum e-
narrant,
nihilomi-
nus reie-
ctis ipsorū
sacrosan-
ctis exposi-
tionibus
tuas obtru-
dis quisqui-
lias, &
prætoriam
potestatem
imperas,
quis sensus
pro genui-
no haben-
dus, qui
secus.

tractant, pertineant: Sed interdum
alludunt ad unum verbum duntaxat:
aliquando aptant locum ad sententi-
am per similitudinem, aliquando ad-
hibent testimonia. Vbi Apostoli utū-
tur Scripturæ testimonijs, illic quæ-
renda est simplex & genuina veritas:
ubi autem verbum unum duntaxat
perstringunt, non est tam anxie labo-
randum: ubi etiam per similitudinem
designant aliquem Scripturæ locum,
est illa etiam nimis scrupulosa anxie-
tas, quærere quomodo singulæ par-
tes conveniant. Atqui satis constat,
Paulum illo 1. cap. 1. ad Corinth.
non citasse Prophetæ testimonium ad
confirmandam illam doctrinam, de
qua disserit. Quid igitur? Quia re-
surrectio carnis est valde difficilis cre-
ditu, imò abhorret prorsus à sensu na-
turæ, ideò Paulus dicit, non mirum
esse, si Christus venturus sit ad nos
excitandos. Quare? Nam proprium
DEI munus est, esse interitum
mortis, & esse exitium sepulcri, ac si
diceret:

diceret. Etiam si millies computruerint homines, DEVS tamen non amisit virtutem illam, quam prædicat, quòd scilicet sit excidium mortis & interitus sepulcri.

Hic concedit, Paulū citare Prophetam.

Supra exagavit interpretes,

quòd P V-TARINT, hunc Prophetæ locū citari à Paulo.

Nimirum agit Calvinus pro suo more, ut Interpretes alios superbissimè contemnat & ex alto sententias illorum aspernetur. Supponat verò ipse contortas & perplexas, & in eludendis Novi Testamenti allegatis & explanationibus, miris utatur verborum involucris, haud aliter atq; serpens, convolvens sese, caput simul & caudam abdere solet. De Interpretibus ait, P V-TASSE illos, hunc locum citari à Paulo. Postea concedit allegari quidem ab Apostolo Prophetæ verba, sed NON AD CONFIRMANDAM illam doctrinam, de qua differit, sed tantum ut ostendat, DEVM non amisisse virtutem illam, quòd sit excidium mortis & interitus sepulcri sed adhuc ea præditum esse. Quam bellè igitur si.

L bi

bi constat Censor? At Paulus in præ-
 misso quidem ibi tractatu de potentia
 DEI differuerat. Nunc verò carmen
 triumphale præscribit, & allegando
 testimonium Prophetæ speciatim quasi
 digitum intendit, quis sit ille, qui è
 manu mortis & inferni nos liberavit
 & victoriam præclaram hanc nobis
 peperit, nempe Iesus Christus. Ideò
 enim protinus addit: Gratia autem
 DEO, qui dedit nobis victoriam PER
 DOMINVM NOSTRVM IE-
 SVM CHRISTVM. Sic Paulus ipse
 Christianorum sententiam compro-
 bat, Calvinì verò risum & sannas Ap-
 postolica severitate compefcit.

Hunc igitur in modum quatuor
 vaticinijs de resurrectione Christi
 non aliter tractatis, ac si quis nucibus
 ludat aut tesserijs: quid queso certitu-
 dinis ex scriptura Veteris Testamenti
 relinquetur huic articulo? Si quærat
 aliquis Iudeus, ubi in Prophetis sit præ-
 dicta illa Messie ex mortuis resuscita-
 tio, quam nos prædicamus evenisse in
 Christo?

Christo? tum nec ad Psalmi 16. testi-
monium, quod primum duxerunt
Apostoli, patebit nobis perfugium, ut
quod Calvinus ipse ad probandum in-
utile fecit, de Davide exponens & se-
pulcri, vocem à genuino sensu per me-
taphoram deflectens. Sed nec in Psa-
licæ vaticinio pedem figere licebit,
ut nec in Osee Propheta dictis, siqui-
dem ea nihil ad rem præsentem confe-
rant, si proditorijs his elusionibus &
plenis Iudaicæ perfidia nequitiæq; stro-
phis aliquis in Ecclesia locus conceda-
tur.

Sequuntur iam dicta, quibus Ascen-
sionem Christi in cælos prædixerunt
olim sancti Propheta. Et quidem illu-
strissimum est, quod Psalmo 68. posi-
tum Divus Paulus ex professo citat,
indeq; arduum hoc caput fidei palam
astruit. Acclamat Messia Domino Pro-
pheta regius: Ascendisti in altum,
captivam duxisti captivitatem, dona
dedisti in hominibus. Paulus Aposto-
lus hoc cum allegat tum explanat scri-
bens:

L 2 bens:

Vatici-
nia de
Ascensu
Christi
in cælos

bens: Vnicuiq; nostrum data est gratia
iuxta mensuram donationis Christi.
Quapropter dicit: cum ascendisset in
altum, captivam duxit captivitatem,
& dona dedit hominibus. Ceterum
illud ascendit, quid est, nisi quod et-
iam descenderat prius in infimas par-
tes terræ? qui descendit, idem ille est,
qui etiam ascendit supra omnes cælos,
ut impleret omnia. Habes & Prophetæ
vaticinium, & Exegesi Pauli enar-
rantis de Christi glorioso in cælos as-
censu.

Quomodo verò hæc ex Psalmo 68
citata Calvinus suo maleferiato me-
taphoræ tropo debilitet, & proprium
eorum sensum res sub Davide gestas
complecti putet; eum verò, quem Pau-
lus sequitur, subtilius deflexum nomi-
net, supra satis est expositum. Est er-
gò iam corruptum horribiliter vatici-
nium de ascensu Christi in cælos pri-
mum, idq; maximè insigne & illu-
stre.

De

De eodem ascensu Domini in caelos sic vaticinatus est Zacharias capite 14. Et stabunt pedes eius in die illa super montem Olivarum, qui est è regione Ierusalem, ab Oriente, & scindetur mons Olivarum à dimidia parte sui, versus Orientem & Occidentem vallis magna valdè, & discedet dimidia pars montis ad Aquilonem, & dimidia pars eius ad meridiem.

I I.

Vaticinium de
Ascensu
Christi
in caelos
Zach. 14.

Sententia maximè congrua est hæc: futurum, ut Christus ascensurus in caelos stet super montem Oliveti, & exinde mandata det Apostolis, egrediendi in orbem terrarum, ad prædicandum Evangelium omni creaturæ, atq; hinc consecuturum, ut hoc mandato instructi Evangelium in quatuor plagas mundi divulgent, & mons Oliveti, tanquam mons pacis, quasi fissus in omnes partes orbis secedat, & evadat in montem magnum Ecclesie DEI, inter cuius medium tamen vallis horrenda ijs ipsis in locis, unde

L 3

mons.

mons Oliveti moveri cœperat, nempe in Iudæa, sese horrendum in modum aperiat, quam avertentur & fugiant omnes p̄y, qua reiectio Iudaicæ Synagoge & Iudææ vastitas non ambigüe notatur.

Hanc expositionem Christianam congruentem textui, & rerum eventis exquisitissimè respōdentem repudians Calvinus, pro supercilio suo scribit: S C I O hæc omnia allegoricè exponi, quòd scilicet Christus apparuit in monte Olivarum, cum ascendit in cœlos: deinde quòd divisus mons ille fuerit, ut esset permeabilis, & transirent Apostoli in diversas mundi plagas, ut ita expugnarent omnes gentes. Sed A R G V T I Æ istæ sicuti multis placent, ita ubi quis propiùs eas expendet, parùm firmæ sunt. E G O igitur simplicius accipio, quod dicit Propheta, nempe manum DEI fore satis conspicuam, ubi succurrere volet miseræ & afflictæ Ecclesiæ. Eodem etiam pertinet, quod

Christiano
rum inter-
pretum
meditata
que Chri-
stum sapi-
unt, sunt
Calvino
argutia.

quod dicit, Vallem magnam fore me-
diam, quia scindetur dimidia pars ver-
sus Aquilonem & dimidia pars ver-
sus Meridiem. Perinde est, ac si dice-
ret, Ierosolymam quasi latuisse sub
monte illo, ut esset obscurior, sed fore
postea in excelsio loco.

Quam ob-
scura &
contorta
paraphra-
sis?

*Et in precedentibus sic conatus
est referre sensum Propheta:* Stabant
pedes super montem Olivarum. No-
luit hic promittere miraculum, quale
concupere possent imperiti ex litera:
sicuti etiam ubi paulò post dicit;
Mons ipse findetur & dimidia pars
verget ad Orientem, dimidia altera
ad Occasum. Hoc nunquam conti-
git, ut scinderetur mons ille: Sed
quoniam Propheta non poterat in
gravissimis tentationibus, quæ cen-
ties poterant opprimere pias animas,
sine figuris extollere, quantum res
poscebat, DEI potentiam, ideò sese
accommodat, sicuti dixi, ad modum
lum carnis. Summa est, tam illustrem
fore DEI potentiam in liberanda Ec-

Nullā au-
dis applica-
tionem par-
tium Pro-
pheticæ di-
cti de qua-
tuor plagis
mundi, de
valle ma-
gna inter-
media: sed
tantum ge-
neralia
quædam
verborum
involucris
tecta & in-
tricata.

clesia, ac si DEVS ipse visibili modo se ostenderet, & specularetur prælium ex montis cacumine, & mandaret etiam pro imperio, hoc vel illud fieri.

Habes igitur, pie Lector, depravatam dictum alterum, quod in veteris Testamenti scriptis Prophetis testimonium dicit de ascensu Christi in cælos.

*Reliquum est, ut ventilentur eæ corruptelæ, quibus torsit vaticinia Psalmorum de exaltatione Christi ad dextram DEI, & dominio omnium creaturarum, quod ei tempore gloriose ascensionis in cælos conferendum erat. Qua de re luculenter Propheta David concionatur Psalmo 8. Cum enim premisisset, quo pacto Christus exinanitionis sue tempore infra angelos, (ut Epistola ad Hebræos asserit) diminuendus esset: mox subsecutura divine glorificationis notationem subiungit hanc: Gloria & honore coronasti eum: Constituisti eum super opera
manu*

manuum tuarum : omnia subiecisti
 sub pedibus eius. Et hæc quidem non
 quenquam attingere alium, præter Chris-
 tum, gravis autor est Apostolus Pau-
 lus 1. Corinth. 15. scribens : Oportet
 eum regnare, donec posuerit omnes
 inimicos sub pedes suos. Novissimus
 hostis aboletur mors. Nam OMNIA
 SVBIECIT SVB PEDES IL-
 LIVS. Atqui cum dicat (David) quod
 omnia subiecta sint : palam est, exci-
 piendum eum, qui subiecit illi omnia.
 Similiter Ephes. 1. Sedere fecit eum
 ad dextram suam in cælestibus, supra
 omnem principatum, ac potestatem,
 & virtutem, & dominium, & omne
 nomen, quod nominatur, non solum
 in hoc seculo, verum etiam in futuro:
 & OMNIA SVBIECIT SVB
 PEDES ILLIVS. Denique Episto-
 la ad Hebræos sic explicat Psalmum :
 Gloria & honore coronasti eum, &
 constituisti eum super opera manuum
 tuarum. Omnia subiecisti sub pedi-
 bus eius. In hoc enim, quod ei subiecit

L 5

omnia,

omnia, nihil omisit illi non subie-
ctum.

Videmus, hac non obiter allegari
ab Apostolis, sed consequentias etiam
extrui ad stabiliendam divinis-
simam maiestatem Christi Hominis in dex-
tra virtutis & gloria, quod huic ho-
mini, qui paulò prius infra sortem an-
gelorù deiectus ac diminutus fuerat,
nunc collatum sit OMNIPOTENS
dominium omnium creaturarum, da-
ta ei omnipotestate in cælo & in ter-
ra. Hac divina Maestas quia sudes
est in oculis Diaboli, idcirco splendi-
dissimum istum locum conatur atra &
tetra fuligine per impietatis suæ sa-
tellites & ministros denigrare.
Calvinus certè, ut reliquos prætermi-
tam, aliquam sanè Christi mentionem
aspergit, sed nimis parcam & modi-
cam, & quidem non ex professo, sed
παραγγυα, occasione conciliande alle-
gationis Pauline cum suo, quem ipse
preconcepit, sensu. Sed neq; hoc since-
rè facit, quando Psalmum totum, &
hos

hos speciatim versiculos de toto genere humano enarrat, & à proprio sensu, qui Davidis & Apostolorum est, sic deicit, ut appareat, ipsum à Spiritu non lucis, sed erroris & tenebrarum in effringendis hisce strophis agitatum fuisse.

Commentarius eius sic torquet versiculum: *præfecisti eum super opera manuum tuarum*: iam ad secundum illud, quod nuper attigi, caput descendit: hinc scilicet constare, quanto amore complexus fuerit Deus HOMINES, & quanti eos fecerit, cum illis dominium contulit rerum omnium. Nam cum ipse nullare indigeat, in ILLORVM usus destinavit omnem cœli & terræ opulentiam. Rarus certè & incomparabilis honor, quòd mortalis homo vice DEI in mundo tanquam suo iure dominatur, & quocunq; flectat oculos, videt nihil sibi ad beatam vitam deesse. Porro quòd primæ ad Corinth. 15. d. 27. citatur hic locus, ubi de spiri-
tuali

rituali Christi regno agitur, si cui vis
detur AB HOC SENSU ni-
mis remotum; in promptu est respon-
sio, nempe GENERALE HOC
ESSE, totum mundi ordinem ita
esse compositum, ut HOMINVM
fœlicitati seruiat. Quomodo id uni
Christo propriè conveniat, iam os-
tendi paulò ante. *Hactenus ille.*

*Attende hîc, quisquis es, quan-
tum putidissima Calvinî glossa distet
à mente sanctorum Apostolorum, qui
haud dubiè Psalmum hunc rectius ac pro-
fundius intellexerunt, quàm si centum
Calvinî, totidemq; Beza, vel etiam
Paræi fumum omnem caliginosæ suæ
intelligentiæ in unum conferant. Pau-
lus igitur, ut & Autor Epistolæ ad He-
bræos, intelligit allegatos ex Psalmo
versiculos de SOLO Christo. Calvinus
de toto humano genere. Apostoli, quæ
de dominio & subiectione universo-
rum Psalmus habet, referunt ad O M-
NIPOTENS illud dominium Chri-
sti, quo super omnes creaturas in solio
dextræ*

dextre maiestatis virtutisq; Dei defungitur. Calvinus ad tale dominium refert, quale habuit υἱὸς ἀνθρώπων & ante lapsum in natura integra. Apostoli predicant huiusmodi maiestatem & gloriam, quae ex admiranda illa glorificatione Christi eiusq; ad dextram Dei exaltatione resultet. Calvinus eam, quae ex creationis beneficio collata sit hominibus.

Quod autem addit: quomodo id VNI Christo PROPRIE conveniat &c. merus est fucus, quo legentium oculis glaucoma nititur obijcere, quasi ab interpretatione Paulina non recedat aut desciscat. Etenim si non fucate scribit, VNI Christo PROPRIE haec convenire; cur ergo non de uno & solo Christo exponit? cur proprium & genuinum redditurus sensum ad universum hominum genus haec extendit? cur tam propè nihil, tam parcè & non nisi per occasionem allegationis Apostolica meminit Christi? cur gloriam & ho-

Et honorem, quo coronatus dicitur filius ille hominis, interpretatur de generis humani prestantia? cur eiusmodi dominatum à Davide notari somniet, qualis olim Adamo concessus fuit? cum quidem Apostoli talem omnino designent, quem Christus solus in dextra Dei (sicut & solus eò exaltatus est) obtineat. Quis non ipsis palpet manibus, Calvinum meris strophis, & prestigijs verborum data opera ludificari Ecclesiam? Omittamus igitur eum, quippè cacum & cæcorum ducem.

Ceterum ut colophonem addam, Psalmum 110. incipientem ab his: Dixit Dominus Domino meo: sede à dextris meis &c. negare non potest, decantare Christi in cælos ascendentis maiestatem & gloriam. Ideoq; fatetur, præcipuè versiculum quartum (iuravit Dominus & non pœnitebit eum. Tu es sacerdos &c.) satis evincere, non de alio quopiam haberi sermonem, quam de Christo.

Interim

Interim illa libido corrumpendæ scripturas sic medullitus insedit ei, sic velut in naturam eius abiit, ut cohibere se nequeat, quin versiculo de gloriosissima Domini nostri Iesu Christi sessione ad dextram DEI, Iudaicæ corruptelæ fuliginem aspergat. Itæ verò circa ea verba (Sede à dextris meis) nugatur Calvinus: posset aliquid quatenus Davidis personæ congruere, quod hæc dicitur: quia neque temere solium ipse conscendit, neque illuc penetravit malis artibus: neque eventus fuit stultis suffragiis, sed DEI mandato regnavit. Imò de cunctis mundi Regibus meritò dici posset, divinitus locatos esse in suo solio: quia cœlesti decreto distincti sunt mundi ordines, nec est potestas, nisi à DEO. Interim tamen Davidi hæc de causa magis ostendit hæc competere, quia (inquit Calvinus) cæteris Regibus desit sacra Maiestas, qua excelsa fuerit David, ut esset unigeniti filij DEI imago. Et paucis interiectis: David

vid

vid autem, qui sibi probè conscius erat
divinæ electionis, seq̃q̃ modestè conti-
nuerat in privato gradu, donec voce
Dei regnare iussus esset, non abs re à
communi grege se eximit, ac si dice-
ret, DEVM sibi esse regnandi auz̃
torem.

*Hoc ergo sensu ille Magister Is-
raelis autumat posse aliquatenus Das-
vidis persone congruere, quod hic di-
citur: Dixit Dominus Domino meo,
sede à dextris meis. At Epistola ad
Hebraeos enunciat, nulli Angelorum
hac congruere, nedum Davidi: cui di-
xit unquam Angelorum: sede à dex-
tris meis? Et si persone Davidis ali-
quatenus aptari potest sermo ille; quo-
modo Deitas Messie firmiter hinc de-
monstrari poterit? ut quidem Chri-
stus hoc versiculo Phariseos sic urget,
ut non suppeteret quod responderent?
Si astitisset Phariseis Calvinus, sugge-
rere potuisset responsum, illud de ipso
met Davide posse intelligi. Atqui hac
ratione prodidisset se Phariseis ipsis
amentio.*

amentiozem. Certum est, Davidem ex afflatu Spiritus sancti esse Psalmi huius auctorem, ipso etiam Christo asserente. David ergo non sibi, sed DOMINO suo dictum esse ait, à Domino: sede à dextris meis. Num verò fingemus Davidem sic ineptientem: Dixit Dominus Domino meo, id est, mihi Davidi? Num ergo David sui ipsius Dominus est? Interpres verò est horum Christus, extra controversiam irrefragabilis, Davidem in Spiritu de Christo, suo & filio & Domino, hæc effari.

Cum ergo iam insignis hic versiculus, Deitatem Christi, eiusq; secundum carnem maiestatem potentissime confirmans, strophæ hæc debiliore est redditus, & Iudæis modus eludendi ceu digito monstratus: tunc demum velut ex sopore Iudaicæ temulentie paulum evigilans, atque nihilominus illam adhuc eructans, ad Christum applicat, quæ prius Rabino-

M

rum

rum in modum Davidi accommoda-
rat, in hac erumpens verba: Caterum
ne Davidi quidem posse haec OMNI
EX PARTE aptari patet ex Christi
responso, quod Matthaei capite 22. v.
44. legitur.

Imò Calvine, neque Psalmus to-
tus, neque singulatim hic versiculus,
in Davidem sive ex parte sive ex toto
quadrat; sed unice in Christum Do-
minum. Nec diffitebitur hoc ullus
Christianus, nisi qui poculo soporis, er-
roris, stuporis, & furoris Iudaici ad
nauseam & vomitum usque sit inez-
briatus & dementatus. Tanta enim
res comprehense extant Psalmo isto,
que nulli creaturae (praeter eam solam,
que cum unigenito λόγῳ personaliter
unita est) citra manifestum Idolola-
trie crimen adscribi possunt: videli-
cet sedere à dextris DEI; & ex illo
throno dextra DEI dominari in me-
dio inimicorum. Esse sacerdotem in
aeternum secundum ordinem Melchi-
sedec,

sedet, & que ibi sequuntur singula & universa.

Quapropter ut receptui canam, detectum satis superq; iudico angelum illum tenebrarum, iohannem Calvinum, qui ex abyssi puteo emergens, partim detestabili hac & insanâ libidine torquendi scripturas, & propugnacula Christiana Religionis adversus infideles Iudeos & Arianos diruendi, partim impio in sacrosanctam maiestatem exaltati Iesu Nazareni calamo, partim etiam perverso dogmate de re tota Sacramentaria, deniq; horribilibus suis de absoluta prædestinatione portentis & paradoxis non minimam Solis partem, ut Apocalypsis loquitur, his novissimis temporibus obscuravit: trahens magnam stellarum numerum, & unâ secum in abyssum precipitem agens.

Aeternus Deus clementer obsignet suos, ne & ipsi pestifera hac seductionis Calvinianæ plaga corripiantur,

seductos porrò ad pastorem animarum Iesum Christum convertat, ne in errore pereant, sed unà cum omnibus fidelibus Deum verè diligentibus æternùm salventur Amen.

Hæc de Calvinis strophis nefarijs monere Dei Ecclesiam volui, adductus ad laborem hunc suscipiendum Prefatione Doctoris Davidis Parei, ut adversus ipsius iniustam criminationem publicè probatum redderem, me in prefatione mea prefixa libello de Trinitate longè minus etiam de Calvino dixisse, quàm dicendum fuerat, multoq; tetriores esse eius corruptelas, quàm ut ullam excusationem admittant.

Si respondere volet Pareus: admonitum volo, ne se suo defunctum officio arbitretur, si in genere aliquid contrà ogganniat, aut nobis veterem illam Calvinistarum cantilenam occinat, neminem doctrinam Ecclesie de adorando sacrosancta Trinitatis
myste;

mysterio, deq̄, eterna Christi Deitate
contra fanaticos doctius & fortius
hoc ipso viro (Calvino) asseruisse. Exo-
levit hic sermo: & pridem innotuit
Ecclesie Dei effrenis iactantia, qua
vestrorum quidem hominū dicta non
aliter ac de cælo delapsa oracula su-
spicitis & cernui veneramini: cetero-
rum autem, qui vobiscum non senti-
unt, labores adunco naso suspenditis.

Faceffat etiam illa gloriatio de Ser-
veto, Gentili, & sceleūr socijs, Alciato,
Blandrata &c. acriter à Calvino re-
pressis. Pridem .n. & hoc inclaruit in
orbe Christiano, quibus ex Scholis &
Ecclesijs ipsa illa immania portenta
prodierint. Nec obscurum est, hoc ge-
nus eludendi scripturas, quo Calvinus
utitur, esse Diabolo exoptatum admi-
niculum, unius post alterum testimo-
nij firmitatem in cordibus hominum
concutiendi, donec ad constitutam
Ariane hereseos metam illos etiam nil
tale cogitantes perducant.

An infirma sint veterum argu-
 menta contra haereticos, ut Calvinus.
 Et hunc secutus Paræus somniat, cum
 Etis quibus vel mica sani iudicij su-
 perest, estimandum committo. Va-
 leat etiam procul ille Calvinus delectus
 sine omni iudicio institutus, quo ex
 ambitione mera sexagenarios de pon-
 te deiecit, interpretum Christianorum
 sancta meditata respuit, ut suis ipse
 placitis regnum in Ecclesia possideat.
 Etenim si tu, Paræe, dixeris, Calvi-
 num merito reprehendisse veterum
 interpretum explanationes super lo-
 cum Genes. 19. Pluit Iehova à Ieho-
 va &c. super Psalmi secundi ver-
 sum: Filius meus es tu, ego hodie ge-
 nui te: super versum Psalmi 33. Ver-
 bo Domini cæli firmati sunt, & spi-
 ritu oris eius omnis exercitus eorum:
 super verba Christi: Ego & Pater
 unum sumus Iohan. 10. Et si hoc po-
 stremum de unitate consensus non
 essentis, Magistrum tuum Iohannem
 Calvi-

Calvinum imitatus, intelligendū esse pronunciaueris: dicam ego, te scientem nolentem contra sempiternae veritatis stimulum calcitrare malle, quam DEO gloriam ostensaq; veritati palmam concedere. Sin verò dif- fiteri non potes, rectè hac testimonia contra Arianos ab orthodoxis Patri- bus esse usurpata, quid ergo (malum) de delectu, nescio quo, quem Calvinus adhibendum duxerit, à Patribus ve- rò is minus sit observatus, nugacissimè concionaris?

Quod etiam obvertis, non nume- ro argumentorum contra hereticos esse pugnandum: iam dissolutum est, & ostensum, quae Calvinus infirma esse praecipit, esse solida & invicta. Neque sine causa Spiritus sanctus u- num idemq; toties in scriptura repe- tit, nimirum, ut & pondere & nume- ro testimoniorū in sancienda fide ar- ticulorum salutis confirmet animos nostros, & vicissim hostes verbi sui,

non tam pondere & gravitate, quàm
 multitudine atque numero consenti-
 entium dictorum Scriptura confun-
 dat & obruat. Siquidem ipsa quoque
 multitudo testimoniorum Spiritus san-
 cti, & unius eiusdemque rei frequens
 iteratio mirificè nos in fide confirmat,
 iuxta Paulinum illud Philip. 3. eadem
 scribere vobis me quidem haud piget,
 vobis autem tutum est.

Quodque Calvinus contra hereti-
 cos illos pugnavit, non negatur ea par-
 te fecisse rectè. Quanquam certè
 scriptura sua ansam præbens Diabolo, ut
 ex ipsius Scholis emergerent Antitri-
 nitarij numero non pauci: quid ferè
 aliud fecisse putandus est, quàm qui
 alios substernentes ignem aedificio ad-
 iuvant, & ubi paulò post fervet incen-
 dium, & sevit flamma, diligentem
 ipsi quoque præstant in eo restinguen-
 do operam.

Quod attexit Paræus, cum Spiritus
 tus.

tus prophetarum subiectus sit Prophe-
 tis, scripsisse Calvinum, non prescri-
 psisse Ecclesie interpretationes & sen-
 tentias suas: ne hoc quidem verum
 dicit. Obsecro enim te, num hoc est
 Prophetis esse subiectum, si quis non
 tantum Christianos Scriptores Veteres
 & Neotericos tam carpat odiose, tam
 acerbè subsannet & irrideat, eosq; his
 ornet emblematis, quòd sine causa
 tumultuentur, acrius exagitando Iu-
 daeos, quòd argutè Philosophentur, af-
 ferant argutias, abutantur locis Scri-
 ptura, in alienum sensum ea torque-
 ant, idq; nimis violenter, volitent in
 aëre, & tales afferant interpretatio-
 nes, quæ meritò rideantur à Iudeis:
 sed insuper ab Evangelistarum & A-
 postolorum explicatione manifestè re-
 cedat, eisq; hanc notam palàm impin-
 gat, quòd dicta prophetarum subtili-
 us ad Christum deflectant, imò quòd
 ad suum institutum deflectant id,
 quòd in scriptis Prophetarum ALIO

SENSV dictum fuerat, quod videantur scripturam intempestivè ad causam suam TRAHERE, quòdque negligendo figuras, quas Calvinus usurpatas somniat, à nativo sensu Prophetarum discedant. Hoc certè non est Prophetis subijci, sed in ipsos Apostolos & Evangelistas sibi virgulam censoriam vendicare superbissime.

Vt autem liquidò constet, Paræ, ad quid respondendum tibi sit, si respondere voles; scias velim, me in his, quæ allegata ex libris eius sunt, non indifferenter totum semper contextum rejicere, sed ea duntaxat, quæ in notationibus meis, vel premisis, vel subiunctis, falsa & erronea esse commonstrantur. Quemadmodum neque omnem vel metaphora vel reliquorum troporum usum reprobo, sed duntaxat petulantiam istam, qua quæ propriè dicta sunt à Prophetis, etiam Apostolis id testantibus, nihilominus metaphoricè vel tropicè Calvinus exponit,

sacra

sacrosancta oracula de Christo per lulum istum aleatorium ad Iudaeas glossas inflectens, quod exemplis aliquammultis est ad oculum demonstratum.

*Maturius respondiſsem Paræo, si Prefatio eius citius in meas pervenisset manus. Verum ut in Proverbio est, sat citò si sat benè. Respondebit etiam, Deo dante clarissimus Theologus D. Samuel Huberus, quem Paræus effron- ti & immuni audacia per notorias & in luce expositas calumnias coram orbe Christiano deformare conatus est. Dominus Iesus Satanam sub pedes nostros conterat citò, & à lue Calvinistica clementer libertt Ecclesiam suam.
Amen.*

Errata sic corrigantur.

*Pagina 3. lin. 13. Calvinisticarum. 16. 10. ex-
preſe. 45. 11. refert. 86. 7. qui. 88. 25.
habitabili. Reliqua errata benignus lector
ipse corrigat.*

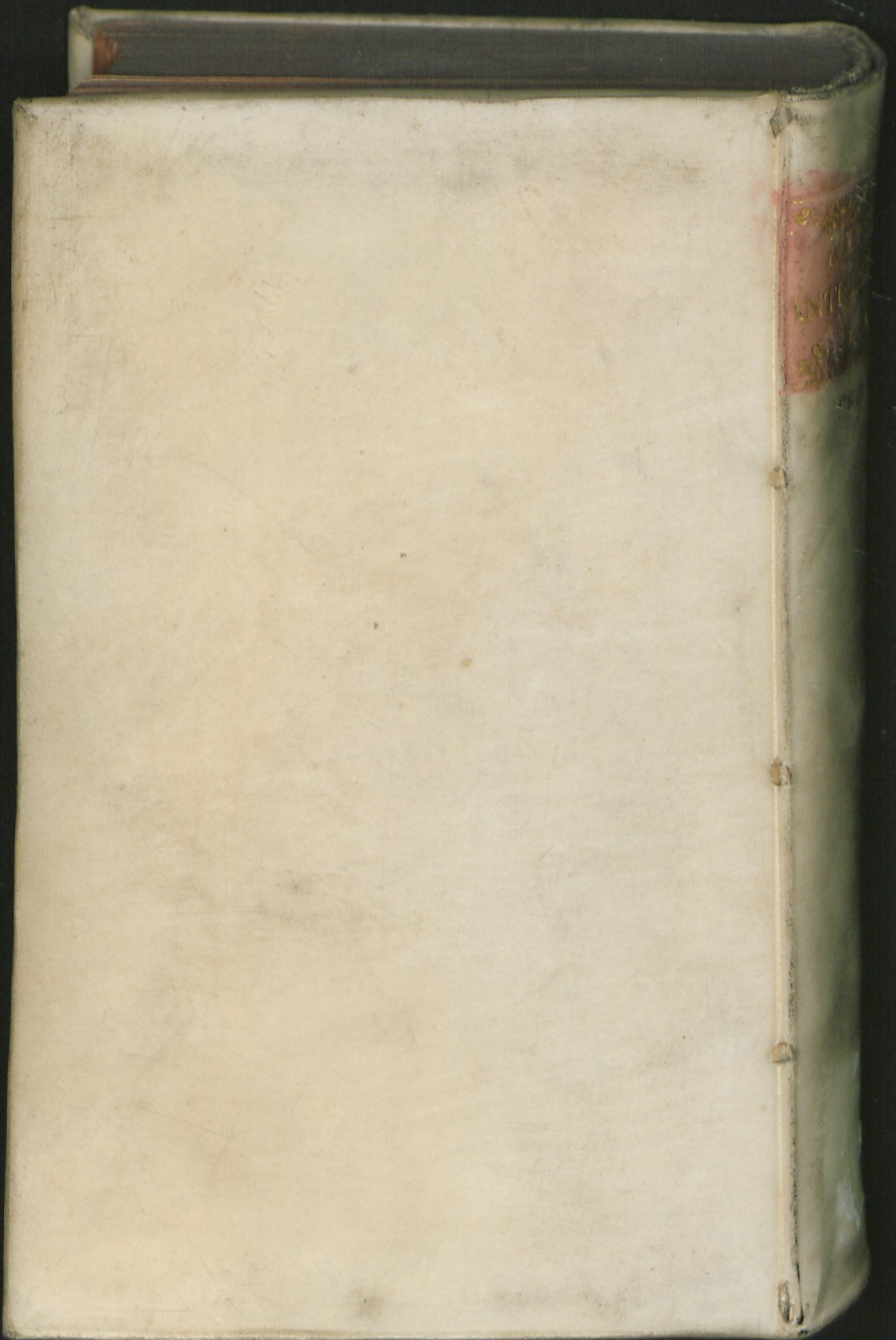
Handwritten text in the left margin, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

49443

X 2798276

No. 637/163

CALVINVS
IUDAIZANS,

Hoc est:

IUDAICÆ GLOSSÆ
ET CORRVPTELE, QVIBVS

IOHANNES CALVINVS illustrissima
Scripturæ sacrae loca & Testimonia, de
gloriosa Trinitate, Deitate CHRISTI, &
Spiritus sancti, cum primis autem vaticinia
Prophetarum de Adventu Messiaë, nativi-
tate eius, passione, resurrectione, ascensio-
ne in cœlos & sessione ad dextram Dei,
detestandum in modum corrup-
pere non exhorruit.

Addita est corruptelarum confutatio.

per

ÆGIDIUM HVNNIVM,
Sacrae Theologiae Doctorem & Professore
in Academia VVitebergenſi.

VVITEBERGAE,

Ex Typographia Matthæi VVelaci.

ANNO M. D. XCIII.

